

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Managementsamenvatting	4
Financiële verschillen t.o.v. Slotwijziging 2019	6
Programma 1: Bestuur en Dienstverlening	9
Beleidsveld Gemeenteraad, College en Griffie	10
Beleidsveld Samenwerking	11
Beleidsveld Dienstverlening	12
Programma 2: Openbare Orde en Veiligheid	14
Beleidsveld Openbare Orde en Veiligheid	15
Programma 3: Sport, Cultuur en Onderwijs	17
Beleidsveld Sport	18
Beleidsveld Cultuur	20
Beleidsveld Onderwijs en Kinderopvang	22
Programma 4: Sociaal Domein	25
Beleidsveld Samenleving	26
Beleidsveld Jeugd	28
Beleidsveld Participatie	30
Beleidsveld Maatschappelijke Ondersteuning	33
Programma 5: Kwaliteit Openbare Ruimte	35
Beleidsveld Beheer Openbare ruimte	36
Beleidsveld Afval- en Afvalwatermanagement	38
Programma 6: Lansingerland ontwikkelt	40
Beleidsveld Ruimtelijke Ordening	41
Beleidsveld Infrastructuur en Mobiliteit	46
Beleidsveld Economische Ontwikkeling	48
Beleidsveld Duurzaamheid	50
Beleidsveld Vastgoedbeleid	52
Programma 7: Grondzaken	54
Beleidsveld Grondexploitatie	55
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	57
Overzicht Overhead	58
Paragrafen	59
Paragraaf Lokale heffingen	60
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	67
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	78
Paragraaf Financiering en treasury	80
Paragraaf Bedrijfsvoering	85
Paragraaf Verbonden partijen	90
Paragraaf Grondbeleid	108

Jaarrekening 2019	113
Overzicht van baten en lasten en toelichting.....	114
Technische wijzigingen	115
Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar.....	116
Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar.....	117
Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar	120
Verschillenanalyse per programma	125
Overzicht incidentele baten en lasten	134
Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	137
Balans en toelichting.....	138
Balans	139
Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	141
Toelichting op de balans: vaste activa.....	146
Toelichting op de balans: vlottende activa	150
Toelichting op de balans: vaste passiva	157
Toelichting op de balans: vlottende passiva	165
Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen.....	168
Gebeurtenissen na balansdatum	170
Bijlagen	171
Single Information Single Audit (SiSa).....	172
Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld	178
Overheveling incidentele budgetten	181
Rapportage Interbestuurlijk Toezicht	182
Verplichte BBV indicatoren	185

Managementsamenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Het jaar 2019 was het eerste volledige jaar waarin dit college uitvoering gaf aan het coalitieakkoord en het collegeprogramma 'Lansingerland Doet 't'. Vanuit de overtuiging dat de overheid dienstbaar is aan de samenleving, deden we dit steeds zoveel mogelijk samen met de raad, met inwoners, verenigingen, bedrijven, scholen, kennisinstellingen en andere overheden. Het college handelde vanuit een driedelige missie: Groeien, Versterken en Koesteren. Binnen elk programma laten we in deze jaarstukken zien welke concrete resultaten er nu al geboekt zijn. Bovendien hebben we volop gezaaid, gericht op resultaat in de toekomst. Financieel staan we er als gemeente goed voor met een ruime algemene reserve.

Beleidsinhoudelijk resultaat

In het eerste volle jaar van het college realiseerden we al een aantal mooie resultaten, en namen we ook een aantal belangrijke stappen en besluiten voor de toekomst van Lansingerland! Hierna lichten wij een aantal van deze resultaten uit 2019 eruit. Deze, en de overige resultaten, leest u meer uitgebreid terug in de toelichtingen per programma en beleidsveld.

Visie op dienstverlening als basis voor optimale dienstverlening

Hoewel onze dienstverlening al prima op orde is en de inwoners de kwaliteit van dienstverlening hoger waarderen dan het landelijk gemiddelde, willen we nog beter. Medio 2019 stelden we daarom de visie op dienstverlening vast. Op basis van deze visie gaan we de dienstverlening nog beter maken. Zo zetten we de Lansingerlander centraal in de zogenoemde klantreizen. Op basis van de informatie uit deze 'reizen' voeren we verbeteringen door in onze dienstverleningsprocessen.

Het gemeentehuis is met ingang van 2019 1 avond extra open door de week, realiseerden we een snel balie in het gemeentehuis en een klantgeleidingssysteem in het servicepunt in Bleiswijk.

Sport en Cultuur in Lansingerland; ook in de toekomst!

In 2019 bereidden we het besluit rondom de realisatie van een Cultuurhuis in Berkel Centrum voor. Een belangrijke voorziening voor een snel groeiende gemeente en belangrijk voor het in de toekomst bruisend houden van Berkel! De raad stelde de sportvisie vast. Vooruitlopend op het hierop volgende accommodatieplan verleenden we een subsidie voor de aanleg van padelbanen en een inline-skatebaan. Daarnaast realiseerden we een Urban Sportspark in het Annie MG Schmidtpark. Bij de investeringen in sport houden we ook rekening met duurzaamheid. Zo ronden we de voorbereiding af van de aanleg van LED-verlichting op de buitensportaccommodaties in Lansingerland.

Transformatie Jeugdhulp

De naar de gemeente gedecentraliseerde jeugdzorg staat nog steeds onder grote (financiële) druk. Het doel van het uitvoeren van de jeugdhulp is: tijdige en adequate jeugdhulp, het versterken van de eigen kracht van de jongere en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van zijn gezin en sociale omgeving. We zagen in 2019 een verdere stijging van de kosten voor specialistische jeugdzorg, voor jeugdigen met een beperking en voor PGB's Jeugdhulp. In 2019 ronden we het onderzoek naar de verandermogelijkheden in de Jeugdhulp af. Op basis van dit onderzoek besloot de Raad in het voorjaar van 2020 om met een pilot te starten voor praktijkondersteuners bij huisartsen.

Financieel zelfredzame, betrokken volwassenen die geen beroep hoeven te doen op de gemeente

In 2019 daalde het percentage volwassen inwoners met een bijstandsuitkering ten opzichte van alle inwoners van Lansingerland van 2,7% naar 2,5%. Met ons re-integratieaanbod begeleidden we in 2019, in samenwerking met het Werkgeversservicepunt (WSP), in totaal 101 inwoners met een uitkering naar een (parttime) betaalde baan. Naast 64 inwoners met een bijstandsuitkering, bemiddelden we 4 jongeren met een Wajong-uitkering, 33 inwoners met een WW-uitkering en 10 overige inwoners zonder uitkering naar werk. Met onze inzet op niet-bijstandsgerechtigden voorkwamen we instroom in ons bijstandsbestand en zorgden we voor beschikbare werknemers voor de bedrijven in Lansingerland. Vanaf eind 2019 werkten we samen met ons regionale werkgeversservicepunt (WSP) aan het voorkomen van instroom in ons bijstandsbestand. Met een nieuwe aanpak 'Werk aan de poort' bemiddelden we inwoners die een uitkering aanvroegen direct naar werk als dit mogelijk was. In 2019 sloten 43 inwoners hun schuldhulpverleningstraject met succes af, waarna zij schuldenvrij een nieuwe financiële start konden maken

Een duurzaam ingerichte en onderhouden leefomgeving, die technisch op orde is en aansluit op de behoeften van de gebruikers

In mei 2019 voerden we een belevingsonderzoek uit met de openbare ruimte van Lansingerland als onderwerp. We maakten gebruik van het burgerpanel "Lansingerland peilt". Uit het onderzoek bleek dat de meerderheid van de inwoners tevreden is over de openbare ruimte in de eigen buurt. Inwoners gaven de openbare ruimte in de hele gemeente gemiddeld een 7,1 als rapportcijfer. Een prima resultaat en een steun in de rug voor het gevoerde beleid van de afgelopen paar jaar.

In het tweede kwartaal van 2019 stelde het college de leidraad DIOR (duurzame inrichting openbare ruimte) vast. De leidraad DIOR beschrijft de minimale eisen voor partijen die de openbare ruimte ontwerpen, ontwikkelen en realiseren. Deze eisen gelden bij alle nieuw te ontwikkelen nieuwbouw- en herinrichtingsprojecten in de openbare ruimte die de gemeente gaat beheren. We voerden in 2019 diverse projecten uit waarin we oog hadden voor klimaatadaptatie. Met het project 'Tuin van de toekomst' stimuleren wij ook inwoners om hun tuin te vergroenen.

We realiseerden woningen voor specifieke doelgroepen en maakten afspraken voor de komende periode

We realiseerden in 2019 bijna 500 woningen. Ook voor specifieke doelgroepen werden daarbij woningen opgeleverd. Zo realiseerden we 18 sociale woningen aan de Notaris Kruitstraat in Bergschenhoek en startte de bouw van 68 sociale woningen aan de Rodenrijse Zoom. Ook zijn er 10 starterswoningen opgeleverd in Bergschenhoek. Daarnaast maakten we o.a. met 3B-Wonen afspraken over de realisatie van nieuwe sociale huurwoningen in Berkel en Rodenrijs en is Wilderszijde in 2019 als versnellingslocatie aangemerkt in het kader van de Woondeal en biedt daarmee een stevige basis om sneller en meer sociale huurwoningen en starterswoningen te realiseren. We voerden een woonbehoefteonderzoek in Bleiswijk uit. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek nam de Raad in 2020 een besluit over het verder verkennen en voorbereiden van woningbouw in Bleiswijk met oog voor specifieke doelgroepen.

Veilig en bereikbaar in de toekomst

In 2019 pakten we vier van de zeven rotondes uit het Fietsveiligheidsplan Lansingerland 2018 aan. De feedback vanuit de omgeving over de fysieke aanpassingen is overwegend positief. Het aanpassen van de overige rotondes volgt in 2020. Eind 2019 startten we samen met de MRDH de campagne voor het verder versterken van de verkeersveiligheid in de regio.

Voor Berkel Centrum Oost stelden we in 2019 een plan op om de bereikbaarheid te verbeteren.

Economische impuls en creëren van arbeidsplaatsen

Provincie, gemeenten (Zoetermeer, Waddinxveen, Zuidplas en Lansingerland) en (logistieke) marktpartijen werken aan het versterken van de A12 corridor als logistieke hotspot. Samen werkten we aan een infrastructurele agenda en stelden een programmamanager en marketingmanager aan. De corridor steeg in de ranglijst van logistieke hotspots naar plek 5. In 2019 nam de uitgifte van bedrijfsterrein een enorme vlucht. Hierdoor zijn de kavels op Prisma en Bleizo-Oost nagenoeg volledig uitgegeven. De herontwikkeling van Klappolder kreeg een flinke impuls met de komst van Zalando.

Financiële verschillen t.o.v. Slotwijziging 2019

Financiële verschillen t.o.v. Slotwijziging 2019

In onderstaande toelichting wordt een toelichting gegeven op het jaarrekeningresultaat ten opzichte van het verwachte resultaat in de slotrapportage.

Bedragen x € 1.000

	Resultaat 2019	Voordeel / Nadeel	Inc. / Str.
0. Saldo Slotwijziging	319	Voordeel	incidenteel
Verwacht gerealiseerd resultaat	319	Voordeel	
1. Budgetoverhevelingen	128	Voordeel	incidenteel
2. Lagere personeelslasten openbare orde	164	Voordeel	incidenteel
3. tekort op uitgaven jeugd	-1.526	Nadeel	incidenteel/ structureel
4. extra storting voorziening wethouderspensioen	-765	Nadeel	incidenteel
5. voordeel anterieure overeenkomsten	140	Voordeel	incidenteel
6. Hogere legesopbrengsten	152	Voordeel	incidenteel
7. Overige geringe posten	51	Voordeel	incidenteel
Totaal	-1.337	Nadeel	

Toelichting per afwijking

1. Doordat een deel van het beleid uit 2019 nog niet was afgerond, wordt voorgesteld € 128.000 aan budgetten door te schuiven naar 2020. Dit is als separaat beslispunt opgenomen bij de vaststelling van de jaarstukken 2019.
2. Door het niet kunnen vervullen van vacatures met kwalitatief goede medewerkers in 2019 is er een incidenteel voordeel ontstaan op de personeelslasten van €164.000.
3. In 2019 zijn de lasten in het kader van jeugd exponentieel gestegen. In 2019 hebben 193 kinderen gebruik gemaakt van een PGB, tegenover 159 in 2018. Daarnaast is tevens het gemiddeld bestede bedrag gestegen van €7.534 in 2018 naar €8.795 in 2019. dit heeft geleid tot een stijging van €528.000 ten opzichte van de slotwijziging. Daarnaast is eenzelfde stijging waarneembaar bij zorg in natura (413 hulpbehoevenden in 2019 ten opzichte van 255 in 2018), waarbij een overschrijding van €743.000 is ontstaan ten opzichte van de slotwijziging. Als laatste zijn ook de kosten voor de gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond €203.000 hoger dan verwacht. tezamen leidt dit tot een overschrijding van de kosten van €1.474. De overige overschrijdingen ontstaan door geringe afwijkingen op budgetten.
4. Door wijziging van de rekenrente die gehanteerd moet worden voor het op renten van de gereserveerde gelden voor de wethouderspensioenen diende een eenmalige toevoeging te worden gedaan van €821.000. Dit leidde tot een overschrijding van de begrote kosten van €765.000
5. Als gemeente voeren wij werkzaamheden uit voor derden in het kader van planontwikkeling. Hierop behaalden wij in 2019 een positief resultaat van €140.000.
6. Door een verhoogd aantal aanvragen voor rijksleges (paspoorten, rijbewijzen etc.) behaalden we een hogere legesopbrengst van €152.000.

Goede financiële uitgangspositie voor de komende jaren

Lansingerland staat er financieel gezond voor! Ons jaarrekeningresultaat (saldo werkelijke baten en lasten) bedraagt € 1,3 miljoen negatief. Dit wijkt € 1,6 miljoen negatief af ten opzichte van de slotwijziging waarbij wij verwachtte een positief resultaat te behalen van € 0,3 miljoen. Deze afwijking wordt met name veroorzaakt door de hogere kosten in het kader van Jeugd (€ 1,5 miljoen) en de extra dotatie die moest worden gedaan aan de voorziening wethouder pensioenen door de verlaging van de rekenrente (€ 0,7 miljoen). Daar tegenover stonden hogere baten inzake de financieringsfunctie van € 0,6 miljoen. Ondanks het negatieve resultaat is onze reservepositie wel verbeterd ten opzichte van de slotrapportage. Bij de slotrapportage verwachtten wij een onttrekking nodig te hebben uit de reserves van per saldo € 5,5 miljoen. Daadwerkelijk hebben wij een toevoeging aan de reserves gerealiseerd van € 0,5 miljoen. Dit betekent dat ondanks het negatieve resultaat ons eigen vermogen per saldo met € 4,6 miljoen is verbeterd ten opzichte van de slotrapportage. Deze verbetering wordt met name gerealiseerd door de gerealiseerde winsten op het grondbeleid. Gesaldeerd hebben wij hier een positief resultaat op behaald van € 4,6 miljoen. Voor het versterken van de financiële positie van Lansingerland volgen wij de in het coalitieakkoord onderschreven pijlers:

- Structureel sluitende begroting;
- voldoende weerstandsvermogen afgezet tegen de risico's;
- afname van de schulden naar neutraal niveau.

Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder de noodzaak om direct te bezuinigen en/of de lokale lasten te verhogen. Met een ratio weerstandsvermogen van 1,5 (2018: 2,7) is Lansingerland hier ruimschoots toe in staat. In onze nota risicomanagement gaan we uit van een streefratio van 1,2. De verlaging van de weerstandsratio komt vooral door het verhoogde risico in het kader van de ontwikkeling van Wilderszijde. Vorig jaar was dit risico opgenomen tegen een impactwaarde van € 23 miljoen en schatten wij het risico in op 30%. Nu de plannen voor Wilderszijde steeds concreter worden, zoals opgenomen in het masterplan Wilderszijde, hebben wij het risicoprofiel hierop aangepast en gaan uit van de 'maatschappelijke investering' voor Wilderszijde die in het Masterplan is genoemd van € 56 miljoen, waarbij we rekening houden met een mogelijke bijdrage van het Rijk in het kader van de Woningbouwimpuls van 50%.

De netto schulden zijn met € 37 miljoen gedaald (waarvan de langlopende leningen met circa € 40 miljoen zijn afgelost). De verdere daling zet zich naar verwachting in 2020 voort. De netto schuldquote komt nu uit op 99% (2018: 105%). Conform de signaleringswaarde opgesteld door de Provincie Zuid-Holland valt deze waarde van de netto schuldquote in de categorie neutraal (90-130%).

De algemene reserve groeide in 2019, naast de resultaatbestemming, met circa € 7,2 miljoen door onder andere de positieve ontwikkelingen in de grondexploitaties (€ 4,6 miljoen), naar een totaal van € 106,9 miljoen. Hiermee heeft Lansingerland een goede financiële uitgangspositie voor de komende jaren.

Op 17 december 2019 besloot het college tot de verkoop van alle aandelen in Eneco Groep N.V. (hierna: Eneco) en op 30 januari 2020 stemde de raad in met de verkoop. In 2020 is deze verkoop onvoorwaardelijk geworden en zijn op 24 maart 2020 de aandelen Eneco formeel overgedragen door de gemeente Lansingerland aan Mitsubishi en Chubu. De verkooptransactie is in boekjaar 2020 verwerkt omdat de verkoop in 2020 onvoorwaardelijk is geworden. Deze verkooptransactie geeft wel een relevant ander beeld bij de balans(-verhoudingen) ultimo 2019. Om die reden is de verkoop van de aandelen Eneco ook expliciet vermeldt in de jaarstukken.

De verkoopopbrengst voor Lansingerland bedraagt ruim € 137,5 miljoen en is in maart 2020 in één bedrag per bank ontvangen. De boekwaarde van de aandelen Eneco bedroeg nihil zodat de boekwinst op de verkooptransactie gelijk is aan de verkoopopbrengst. Hierdoor neemt de reservepositie ook toe met € 137,5 miljoen in 2020.

Lansingerland heeft dus voldoende vet op de botten voor de komende jaren. Zorgpunt daarbij blijft, ook voor onze gemeente, de betaalbaarheid van de structurele lasten van de WMO en de Jeugdzorg. Om onder andere hierop financieel voorbereid te zijn c.q. (incidentele) tegenvallers op te kunnen vangen, besloot de Raad in mei 2020 om een aantal specifieke bestemmingsreserves in te stellen. Voor het opvangen van het verlies aan dividend Eneco/Stedin stelden we een reserve in. Een tweede reserve dient om de extra kosten op te vangen als gevolg van de Corona-crisis. Tot slot besloot u op voorstel van het college de reserve Sociaal domein te verhogen om financieel de periode te overbruggen totdat de effecten van de transformatie ook in financiële zin zichtbaar zijn.

Programma 1: Bestuur en Dienstverlening

Beoogd maatschappelijk effect

Daadkrachtig, integer en transparant besturen met regionale invloed, lokale participatie en een optimale dienstverlening voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	5.392	5.501	5.692	6.538	846
Baten	1.421	732	732	883	152
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-3.971	-4.770	-4.961	-5.655	-695
Onttrekkingen	51	0	0	0	0
Toevoegingen	22	0	88	88	0
Mutaties reserves	29	0	-88	-87	0
Gerealiseerd resultaat	-3.942	-4.770	-5.048	-5.742	-694

Beleidsveld Gemeenteraad, College en Griffie

Wat wilden we bereiken?

Lansingerland is een bestuurskrachtige gemeente met een efficiënt en integer bestuur, waarbij openheid de norm is

Het College werkte in 2019 verder aan goed, efficiënt en ordentelijk bestuur. Doordat we breder en vaker actief meningen en beelden hebben opgehaald bij onze inwoners en ondernemers hebben we beleid gemaakt dat beter aansluit op hun behoeften. Hiermee werkten we aan het vertrouwen van inwoners en ondernemers in het bestuur.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Gewoon Doen

Het College informeerde de Raad in 2019 adequaat en tijdig, onder andere door extra voortgangsrapportages in te stellen op het gebied van Duurzaamheid, Wonen en Jeugd. Het College heeft stappen gezet via 'Gewoon Doen' door burgerparticipatie verder op te pakken (zie paragraaf Bedrijfsvoering) en invulling te geven aan het kernwethouderschap. Als onderdeel van het kernwethouderschap hielden de wethouders een keer per maand spreekuur in hun kern. Ook begon het College met het leggen van de basis om invulling te geven aan de uitkomsten van het rekenkamerrapport Burgerparticipatie en bijbehorende motie.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	2.362	2.484	2.689	3.455	765
Baten	192	0	0	0	0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-2.170	-2.484	-2.689	-3.455	-765
Onttrekkingen	0	0	0	0	0
Toevoegingen	22	0	3	3	0
Mutaties reserves	-22	0	-3	-3	0
Gerealiseerd resultaat	-2.192	-2.484	-2.692	-3.457	-765

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Lasten (€765.000 nadelig)

Voor de voorziening Wethouderspensioenen is in de begroting 2019 gerekend met een rente van 1,577%. Door de renteverlaging naar 0,29%, welke in december 2019 is gecommuniceerd, zijn er minder rente-inkomsten. Hierdoor was een extra storting van € 821.000 in de voorziening nodig.

Overige afwijkingen zijn < €100.000 derhalve zijn deze niet verder toegelicht.

Kengetallen Gemeenteraad, College en Griffie

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Gemeenteraad, College en Griffie		
Beantwoording van artikel 37 vragen binnen wettelijke termijn (30 dagen)	90%	89%

Beleidsveld Samenwerking

Wat wilden we bereiken?

Effectievere samenwerking en participatie

Door effectiever samen te werken en onze regionale en landelijke invloed te vergroten werkten we in 2019 aan het realiseren van de stevige ambities van Lansingerland.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Governance

Een stevige (bestuurlijke en ambtelijke) positie binnen de regio draagt bij aan het realiseren van de opgaven waar Lansingerland voor staat. In 2019 hebben we geïnvesteerd in relaties met andere bestuurslagen, met in het bijzonder de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Lansingerland is lid van zowel het presidium Vervoersautoriteit als het presidium Economisch Vestigingsklimaat, waardoor onze gemeente in vroeg stadium nauw betrokken is bij alle relevante projecten in de regio. Ook werkten we goed samen met omliggende gemeenten als Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp om het 'middengebied' van de regio goed neer te zetten. Daarnaast zijn er in 2019 ambtelijke en bestuurlijke sessies georganiseerd die geleid hebben tot een aanpak voor de positionering van Lansingerland.

Regionale positionering en gebiedspromotie

In 2019 werkten we aan een goede governance om te bereiken dat netwerken, overlegorganen en verbonden partijen bijdragen aan de gezamenlijke opgaven binnen de afgesproken beleidsinhoudelijke en financiële kaders. Dit deden we onder andere door overzichten te maken van de externe bestuurlijke overleggen waar we aan deelnemen, de klankbordgroep MRDH verder vorm te geven, te zorgen voor actieve betrokken van de raadsleden bij de adviescommissies en afspraken te maken over terugkoppeling van belangrijke ontwikkelingen aan de raadscommissies.

Flexibel investeren in verbinding door participatie

In 2019 Investeerden we in democratische processen door het gebruik van participatie-instrumenten zoals klankborden, panels, adviesraden, wijkteams en inspraak. Uitgangspunt is dat participatie een integraal onderdeel is van ons werk. We leverden maatwerk en legden verbinding. Dit deden we met een flexibele houding en een open manier van werken van alle betrokkenen.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	512	411	411	394	-17
Baten	2	0	0	0	0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-510	-411	-411	-394	17
Gerealiseerd resultaat	-510	-411	-411	-394	17

Waar zitten de financiële afwijkingen?

De afwijking is kleiner dan €100.000 derhalve is deze niet verder toegelicht.

Beleidsveld Dienstverlening

Wat wilden we bereiken?

Een optimale dienstverlening voor onze inwoners, ondernemers en organisaties!

In 2019 speelden we in op de veranderende samenleving als het om dienstverlening gaat. De informatievoorziening brachten we verder op orde. Dit leidde ertoe dat onze inwoners steeds meer online kunnen regelen, zoals het melden van een huwelijk, maken van een afspraak en aanvragen van een uittreksel. Ook voor het offline contact hielden we aandacht door het verruimen van de openingstijden en inzetten van gastheren en -vrouwen.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

De Lansingerlander centraal

We voerden in 2019 de pilot klantreizen uit binnen het team Service & Contact. Het betreft de producten 'aanvraag reisdocument', 'doorgeven verhuizing', 'huwelijk of geregistreerd partnerschap regelen' en 'aanvragen uittreksel'. Hiermee ronden we de pilot positief af en voerden we klantreizen gemeentebreed in. Een nieuw roosterprogramma droeg bij aan een efficiënte inzet van formatie waardoor afhandeltijden naar een minimum zijn terug gedrongen, zicht is op de werkvoorraad en de afsprakenmodule goed wordt ingezet. Verder zetten we de eerste stappen naar een website die voldoet aan de eisen van het Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid. Ook is de basis gelegd voor een volledige uitrol van het Open Web Concept waardoor we inwoners nog betere online dienstverlening kunnen bieden.

Het (t)huis van de gemeente

Wij bieden onze inwoners en bezoekers een warm welkom. De komst van gastheren en -vrouwen speelde daar een belangrijke rol in. In 2019 breidden we de dienstverlening uit door een extra avondopenstelling. Door het inrichten van een snelbalie, realiseerden we de eerste stap naar een servicebalie (snelbalie en receptie). Dit geeft inwoners de mogelijkheid snel een reisdocument en rijbewijs af te halen. Verder realiseerden we een kinderhoek in de centrale hal. De herinrichting van de hal is onderdeel van de integrale aanpak Huis van de Samenleving.

Dicht bij de inwoners

In het servicepunt in Bleiswijk realiseerden we een klantgeleidingssysteem. Door kleine aanpassingen in de fysieke inrichting, verbeterden we de sfeer in dit servicepunt. De RDW voerde de landelijke pilot 'thuisbezorgen rijbewijzen' niet uit. Wij troffen daarom voorbereidingen om het thuisbezorgen zelf uit te voeren. Door het invoeren van Skype for Business zetten we de eerste stappen naar een betere bereikbaarheid van onze organisatie. Door zicht te krijgen op kanaalkeuze en type vragen, bouwden we een completer klantbeeld op.

Klachten, bezwaren en Wob-verzoeken

Ook voor 2019 hebben we het doel klachten, bezwaren en Wob-verzoeken correct en snel af te handelen voor onze inwoners. In 2019 werd 95% van de WOB verzoeken en ingediende klachten tijdig afgerond.

Na een succesvolle pilot in de bezwarenprocedure zetten we ambtelijk horen definitief in voor het merendeel van de bezwaren. Wij houden scherp oog op het leereffect uit de verschillende juridische processen. Het leereffect binnen bezwaren richt zich met name op de verbetering van de kwaliteit van de genomen besluiten. Binnen de klachtenprocedure besteden we specifiek aandacht aan verbetering van onze dienstverlening. De informele aanpak draagt hier in grote mate aan bij.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	2.518	2.606	2.592	2.690	98
Baten	1.227	732	732	883	152
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-1.292	-1.875	-1.860	-1.807	54
Onttrekkingen	51	0	0	0	0
Toevoegingen	0	0	84	84	0
Mutaties reserves	51	0	-84	-84	0
Gerealiseerd resultaat	-1.241	-1.875	-1.945	-1.891	54

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Baten (€ 152.000 voordeel)

De rijksleges en gemeentelijke leges burgerzaken zijn € 151.000 hoger dan begroot. Dit voordeel komt door een stijging van het aantal reisdocumenten, rijbewijzen naturalisaties en opbrengsten uit de burgerlijke stand.

Overige afwijkingen zijn kleiner dan €100.000 derhalve zijn deze niet verder toegelicht.

Kengetallen Dienstverlening

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Dienstverlening		
Gemiddelde wachttijd aan de balie met afspraak	< 1 min.	24 sec.
Gemiddelde wachttijd aan de balie zonder afspraak	15 min.	3 min. 2 sec
Maximale wachttijd aan de balie zonder afspraak	30 min.	> 30 min.
Telefonische bereikbaarheid binnen 30 seconden	< 30 sec	1 min. 35 sec.
Maken van een afspraak	< 2 weken	< 1 week
Percentage van het binnen de termijn afgehandelde:		
- klachten	90%	95%
- bezwaren	85%	89%
- ingebrekestellingen	100%	100%
- Wob-verzoeken	95%	95%
- Recht op Inzage (privacy)	90%	100%

Programma 2: Openbare Orde en Veiligheid

Beoogd maatschappelijk effect

Lansingerland is een veilige en leefbare gemeente om in te wonen, werken, ondernemen en ontspannen

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	4.652	5.000	5.355	5.133	-222
Baten	51	70	66	63	-3
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-4.601	-4.930	-5.289	-5.070	219
Gerealiseerd resultaat	-4.601	-4.930	-5.289	-5.070	219

Beleidsveld Openbare Orde en Veiligheid

Wat wilden we bereiken?

Een veilig Lansingerland

We staan voor een veilig Lansingerland waarbij zowel de fysieke en de sociale veiligheid alsook de veiligheidsbeleving toeneemt. We pakten criminaliteit aan en legden daarbij de focus op de delicten met een grote impact en delicten die ondermijnend zijn aan de samenleving.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Criminaliteit, overlast en leefbaarheid

In 2019 investeerden we zowel preventief als repressief om de leefbaarheid en veiligheid te vergroten. We ontwikkelden een nieuwe aanpak voor ondermijnende criminaliteit waarbij we ingezet hebben op bewustwording, ketensamenwerking en het versterken van onze informatiepositie. We trainden interne en externe lokale professionals hoe zij ondermijning kunnen herkennen en hoe zij dit vervolgens kunnen melden in een speciale applicatie 'Meld een vermoeden'. Ondermijning is een integraal vraagstuk dat de gehele ambtelijke organisatie raakt. We maken collega's hiervan bewust en betrekken hen bij onderzoeken, integrale controles en informatievoorziening. We legden de basis voor een effectief juridisch instrumentarium voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit en blijven dit doen. In 2019 verstevigden we onze inzet zowel in capaciteit als snelheid met als gevolg een stijging in het aantal bestuurlijke maatregelen en Bibob onderzoeken.

Jeugd- en Jongerenwerk en stichting HALT gaven elk kwartaal voorlichting op basis- en middelbare scholen over thema's zoals social media, weerbaarheid en middelengebruik. Boa's gaven voorlichting op basisscholen over vuurwerk. Daarnaast vroegen zij aandacht bij de scholen en waren aanwezig op drukke momenten waarbij de veiligheid in het geding kwam. De 30 geplande acties gericht op het terugdringen van overlast van onder andere jongeren, geluid en hinder op de openbare weg zijn ruimschoots uitgevoerd. Boa's hebben de jeugdopleiding afgerond en we namen een senior boa aan voor de coaching en coördinatie op straat.

Op de lokale Dag van de Veiligheid informeerden we inwoners over preventieve maatregelen, de rol van de gemeente en diverse hulpdiensten. Ook zijn we gestart met een intensieve aanpak op vuurwerk(overlast). We richtten een meldpunt in, voerden intensieve controles uit en zetten flexibel cameratoezicht rond de jaarwisseling in. Ook hebben we flexibel cameratoezicht ingezet bij Koningsdag en eenmaal naar aanleiding van een incident in het Annie M.G. Schmidtpark. Deze inzet pleegden we op basis van een integrale afweging waarbij we noodzakelijkheid en doelmatigheid afwogen. Op alle thema's streefden we naar een integrale aanpak waarbij we afstemming zoeken met partijen zoals politie, 3B Wonen, Jeugd- en jongerenwerk, stichting HALT, DCMR en het Regionale Informatie- en Expertise Centrum.

Veiligheidsbeleving en burgerparticipatie

We werkten aan de zichtbaarheid en effectiviteit van burgerparticipatie in de vorm van buurttoezicht. De ambities van buurttoezicht zijn aan verandering onderhevig. Deelnemers geven steeds meer de voorkeur aan instrumenten zoals nieuwsbrieven en WhatsApp groepen om toezicht op de buurt te houden. Boa's, leden en coördinatoren hebben contact over specifieke wijken. Daarnaast voerden zij samen preventieve acties uit zoals fietsgraveeracties, voorlichting over hangsloten en attendeerden zij inwoners op maatregelen tegen woninginbraak.

We ondersteunden en promootten het gebruik van buurt AED's door informatie te verschaffen en de aanschaf te faciliteren. Hiermee vergrootten we de 24/7 bereikbaarheid van buurt AED's. Ook riepen we inwoners met een reanimatiecertificaat op om zich te aan te melden als burgerhulpverlener.

Crisisorganisatie

We voerden ons crisismanagement en de incidentenbestrijding professioneel, efficiënt en effectief uit. We hebben een kleine hoogwaardige crisisorganisatie, waarbij alle aangewezen sleutelfunctionarissen competent en geoefend zijn. We deden in 2019 mee aan een regionale pandemieoefening en vervulden onze rol met succes. De piketdiensten vonden plaats in intergemeentelijk verband. De officieren van dienst bevolkingszorg van de gemeenten Krimpen a/d IJssel, Lansingerland en Maassluis zorgden voor een effectieve en slagvaardige afhandeling van diverse incidenten, waaronder vier GRIP incidenten in Lansingerland.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	4.652	5.000	5.355	5.133	-222
Baten	51	70	66	63	-3
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-4.601	-4.930	-5.289	-5.070	219
Gerealiseerd resultaat	-4.601	-4.930	-5.289	-5.070	219

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Lasten (€222.000 voordelig)

Het verschil wordt grotendeels veroorzaakt door resterend personeelsbudget. Door krapte op de arbeidsmarkt is het moeilijk functies in te vullen met kwalitatief passend personeel (+164.000). Tegelijkertijd overschrijden we op diverse posten. Dit komt door de inzet van juridische contraexpertise op het dossier rondom standplaatsenbeleid (-17.000). En door de aanschaf van applicaties voor de aanpak van ondermijning, een systeem voor toezicht en handhaving sociaal domein en door kosten aan stroomkosten (-37.000). Daarnaast zetten we op basis van integrale afweging passend cameratoezicht in, maar minder dan begroot (+36.000). Het resterende budget buurtpreventie komt door de veranderende invulling van de rol van buurttoezicht in Lansingerland (meer digitaal dan fysiek zichtbaar zijn) (+12.000). Daarnaast waren er onvoldoende initiatieven die in aanmerking kwamen voor ondersteuning in het kader van wijkgericht werken (+45.000). Tot slot schuiven we het budget en de uitvoering van een project uit de Vogelbuurt door naar 2020 (+22.000).

Kengetallen Openbare Orde en Veiligheid

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Openbare Orde en Veiligheid		
Aantal domeinen waarin BTL actief is	50	> 50
Aantal afstemmingsoverleggen	12	> 12
Aantal instructie- cq trainingsavonden	4	3
Aantal preventie acties boa's op prioriteit en actualiteit	30	> 30
Aantal gecombineerde rondes boa's en buurttoezicht	30	25
Aantal controles op vergunningsvoorwaarden	10	> 10
Aantal Beke-groepen	2	0
Percentage op minimaal niveau opgeleide en geoefende sleutelfunctionarissen	95%	100%
Aantal officieren van Dienst bevolkingszorg	2	2

Programma 3: Sport, Cultuur en Onderwijs

Beoogd maatschappelijk effect

Iedereen kan actief meedoen op allerlei terreinen

Het realiseren van een vitale samenleving waarin alle inwoners van Lansingerland, jong en oud, een actieve leefstijl (kunnen) hebben en actief mee (kunnen) doen op allerlei sportieve en culturele terreinen. Het bieden van goede voorzieningen op het gebied van onderwijs en kinderopvang. Een actief verenigingsleven, aansprekende en voldoende evenementen en culturele activiteiten die zorgen voor binding en samenhang, wat een bijdrage levert aan een gezonde en sociaal weerbare samenleving.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	11.048	11.369	12.027	11.274	-754
Baten	1.076	1.038	1.115	1.101	-13
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-9.973	-10.332	-10.912	-10.172	740
Onttrekkingen	660	450	898	34	-865
Toevoegingen	409	17	17	17	0
Mutaties reserves	251	434	882	17	-865
Gerealiseerd resultaat	-9.722	-9.898	-10.031	-10.155	-124

Beleidsveld Sport

Wat wilden we bereiken?

Sporten is voor iedereen toegankelijk en we hebben voldoende, adequate en zo duurzaam mogelijke sportaccommodaties

Wij stimuleerden (o.a. via subsidies) sportbeoefening voor alle doelgroepen in Lansingerland. We zetten instrumenten in om sport voor iedereen toegankelijk te maken waarbij we in het bijzonder aandacht hadden voor kinderen, mensen met een beperking, senioren en sociale minima. Daarnaast voerden wij onze faciliterende rol uit op het gebied van sport en bewegen. Deze rol bestond uit het realiseren, exploiteren en aan gebruikers ter beschikking stellen van sportaccommodaties. Het grootste deel van het sportbudget bestemden wij voor de sportaccommodaties. Ook dachten wij met de sportverenigingen mee over de veranderende sportbehoefte en het stijgende aantal inwoners dat moet kunnen sporten in Lansingerland.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Sport- en beweegnota

In 2019 stelden wij de Sportvisie 'Scoren met sport' vast. De basis van deze visie is het faciliteren, stimuleren en verbinden van sport in Lansingerland. Als vervolg/onderdeel van de sportvisie startten we in 2019 met de contouren en de uitgangspunten voor het Accommodatieplan Sport 2020 - 2030. Vooruitlopend op dit accommodatieplan verstrekten wij incidentele subsidies aan LTC Triomf voor de aanleg van twee padelbanen en aan Schaatsvereniging Lansingerland voor de aanleg van een inline-skatebaan. Daarnaast besteedden we de combinatiefunctionarissen aan. Afronding en definitieve gunning van de opdracht vinden plaats in januari 2020.

LED-verlichting sportvelden

In 2019 startten we de aanbesteding voor het realiseren van de LED-verlichting op de sportvelden in Lansingerland. In 2019 deden we aanvullend onderzoek naar de elektrische installaties van de verschillende sportverenigingen. Wij informeerden de sportverenigingen over de stand van zaken en de nieuwe planning. De afronding en definitieve gunning vinden plaats in februari 2020.

Optimalisatie sportpark Hoge Land

Op sportpark het Hoge Land realiseerden wij in 2019 een nieuw vijfde hockeyveld (zandveld). Ook breidden wij de laatste voorbelasting op het Hoge Land uit zodat het mogelijk is om in de toekomst nog een hockeyveld óf een voetbalveld aan te leggen. In het accommodatieplan (2020) doen we een uitspraak over de uiteindelijke keuze.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroet 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	1.528	1.641	1.859	1.933	74
Baten	474	465	528	617	89
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-1.054	-1.176	-1.331	-1.316	15
Onttrekkingen	319	0	0	0	0
Toevoegingen	334	0	0	0	0
Mutaties reserves	-14	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.068	-1.176	-1.331	-1.316	15

Waar zitten de financiële afwijkingen?

De afwijking zijn kleiner dan €100.000 derhalve zijn deze niet verder toegelicht.

Kengetallen Sport

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Sport		
Aantal binnensportaccommodaties (zaaldelen)	28	28
Aantal buitensportaccommodaties (velden)	75	75

Beleidsveld Cultuur

Wat wilden we bereiken?

Voldoende en verbindend cultuuraanbod dat toegankelijk is voor iedereen

We zochten naar nieuwe verbindingen met andere sectoren zoals onderwijs, economie, ruimtelijke ordening, zorg en welzijn voor voldoende en uiteenlopende culturele activiteiten die voor iedereen toegankelijk zijn.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Cultuureducatie en cultuurparticipatie

Cultuureducatie en cultuurparticipatie maakten onderdeel uit van de Subsidieregeling Cultuur 2019. In 2019 zetten wij met de inzet van deze middelen de Cultuurtrein “E-lijn” voort, het programma voor het primair onderwijs dat zich richt op cultuureducatie. Verder subsidieerden wij voor jeugd een uiteenlopend educatief aanbod op het gebied van muziek, zang, dans, theater en kunstzinnige vorming. Scholen hebben door de knelpunten in hun personele bezetting weinig ruimte voor extra taken die een programma als Cultuurtrein “E-lijn” met zich meebrengt. Wij zagen dan ook dat de groei van het aantal deelnemende scholen lager was dan waar wij van uit gingen. De onder Sport omschreven inzet van combinatiefunctionarissen waarvoor in 2019 een aanbesteding plaatsvond, betreft ook het culturele veld.

Cultuurhuizen

Op 1 juni 2017 stelden wij de Nota Cultuurhuizen vast met de ambitie in elke kern een cultuurhuis te realiseren. Na opening van 't Web in Bleiswijk in 2018, opende de Cultuurfabriek in Bergschenhoek in 2019 officieel zijn deuren. Daarnaast werkten wij in 2019 een voorstel uit voor het cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs.

Bibliotheek

In 2019 was de bibliotheek een belangrijke samenwerkingspartner voor kinderopvang, primair en voortgezet onderwijs. De bibliotheek breidde het aanbod en de activiteiten voor deze partijen verder uit. Ook voor de educatie van volwassenen op het gebied van taal en mediawijsheid speelde de bibliotheek in toenemende mate een rol. In 2019 breidde de bibliotheek het aanbod van taalactiviteiten verder uit, waaronder de taalontmoetingen, taalmaatjes en taal en bedrijven. Ook het programma met cursussen, lezingen, trainingen, bijeenkomsten en debatten ontwikkelden zij in 2019 verder. Deze ontwikkeling past in het beeld van de bibliotheek die de wettelijke taken voor openbaar bibliotheekwerk realiseert met een veel breder aanbod dan alleen de uitleen van boeken. In de ledenaantallen zien wij bij de bibliotheek een daling, vergelijkbaar met de landelijke trend.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroet 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	1.464	1.491	1.546	1.508	-38
Baten	11	8	14	11	-2
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-1.452	-1.483	-1.533	-1.497	36
Gerealiseerd resultaat	-1.452	-1.483	-1.533	-1.497	36

Waar zitten de financiële afwijkingen?

De afwijkingen zijn kleiner dan €100.000 derhalve zijn deze niet toegelicht.

Kengetallen Cultuur

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Cultuur		
Aantal jongeren t/m 18 jaar verenigingsleven (met subsidie)	Circa 1.000	Circa 1.000
Aantal jeugd- en volwassen leden van de bibliotheek	Circa 12.500	10.597
Lokale omroep	1	1
Aantal onderhouden kunstobjecten	34	34
Scholen die meedoen met Cultuureducatie	12	9
Initiatieven cultureel platform	15	12
Cultuurhuizen in Lansingerland	2	2

Beleidsveld Onderwijs en Kinderopvang

Wat wilden we bereiken?

Goed en passend toekomstgericht onderwijs voor iedereen dichtbij

In 2019 voerden wij de Visienota Onderwijs 2017 - 2025 verder uit. Wij zorgden ervoor dat leerlingen en ouders goed basis- en voortgezet onderwijs dichtbij huis tot hun beschikking hadden. Daarnaast zetten wij ons in om het onderwijs in de gemeente aan te sluiten bij de veranderende behoefte en wensen van de samenleving in onderwijsconcepten. Samen met het onderwijs zorgden wij voor een sluitende ondersteuning voor kinderen die een extra zetje in de rug nodig hebben. En waar we kinderen, ook diegenen die meer aankonden, uitdaagden om het maximale uit zichzelf te halen. Achterstanden en leerproblemen pakten we snel en adequaat aan. Jongeren hadden toegang tot de beste onderwijsinstellingen, ook buiten Lansingerland. Daarnaast hadden zij, door een sterke samenwerking tussen VMBO, MBO en het lokale bedrijfsleven, duidelijke carrièremogelijkheden in de regio. Wij faciliteerden het onderwijs om steeds meer aan te sluiten bij de snel veranderende wereld door (technologische) innovatie en het voorbereiden van onze jongeren op een toekomst in deze wereld. Naast de doelstellingen uit de visienota bleven we voldoen aan onze wettelijke verplichtingen voor onderwijshuisvesting. We zorgden daarnaast voor een tegemoetkoming in het leerlingenvervoer voor de beoogde doelgroep en we hielden toezicht op het openbaar primair onderwijs. Met de uitvoering van onze activiteiten op het gebied van leerplicht zorgden we voor zo min mogelijk voortijdige schoolverlaters. Tot slot hielden we toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang en zorgden we voor een toegankelijk aanbod van voorschoolse voorzieningen (met voorschoolse educatie).

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Nieuw beleid onderwijsachterstanden en Voor- en Vroegschoolse Educatie

In 2019 startte de nieuwe regeling van het Rijk voor het Onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Deze beleidsperiode loopt van 2019 - 2022. Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) is een onderdeel van het onderwijsachterstandenbeleid. In september 2019 ontvingen wij de voorlopige toekenningsbeschikking voor Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) 2019 van het Rijk. Hieruit blijkt de Rijksbijdrage OAB in 2019 hoger te liggen dan verwacht. Met deze verwachte hogere bijdrage OAB-middelen besloten wij het huidige beleid voorlopig te continueren voor activiteiten in het kader van het bestrijden van onderwijsachterstanden. Daarnaast pasten wij onze subsidieregeling aan om vanaf 1 augustus 2020 te voldoen aan de wettelijke uitbreiding van het aantal uur voor- en vroegschoolse educatie. Gedurende de nieuwe beleidsperiode kunnen wij niet-bestede OAB-middelen doorschuiven naar het volgende kalenderjaar.

Uitvoering Visienota Onderwijs

In 2019 zetten wij belangrijke stappen op de uitvoering van de Visienota Onderwijs. Twee van de drie VMBO scholen werkten succesvol met het hybride leren. Hierbij volgen leerlingen een deel van de vakken op bedrijfslocaties en in samenwerking met bedrijven. In 2020 volgt ook de laatste geplande VMBO school. Hiermee geven wij invulling aan het onderdeel aansluiting onderwijs en bedrijfsleven. Daarnaast zijn we met scholen gekomen tot het instellen van de jeugdcoach op school. Een nieuwe functionaris die ontstond uit het samenvoegen van het schoolmaatschappelijk werk en de jeugd- en gezinscoach. Hiermee zorgen wij voor een betere afstemming tussen jeugdhulp en (passend) onderwijs. Ook in de wijk stimuleren wij de verbinding tussen het onderwijs, buitenschoolse opvang, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, sport en cultuur. Hiervoor besteedden we de combinatiefunctionarissen aan. Afronding en definitieve gunning van de opdracht vinden plaats in januari 2020. Voor het basisonderwijs gaven wij het Integraal Huisvestingsplan verder vorm om de huidige kwaliteit van de schoolgebouwen op peil te houden. Hierin gaan wij uit van duurzame schoolgebouwen en groenblauwe schoolpleinen voor een positief leefklimaat. Om in Lansingerland een nieuw onderwijsconcept te introduceren organiseerden wij een eerste bijeenkomst met de schoolbesturen.

Opstellen Integraal Huisvestingsplan primair onderwijs

In 2019 actualiseerden wij de leerlingenprognoses en schouwden wij de bouwkundige staat van alle schoolgebouwen in het primair onderwijs. In de schouw namen wij ook het onderwijskundige aspect, binnenklimaat, exploitatie, veiligheid en de uitstraling van de gebouwen mee en voerden wij een duurzaamheidsscan uit. Vervolgens voerden wij met alle schoolbesturen gesprekken over de basisgegevens en hun wensen. Op basis hiervan formuleerden wij uitgangspunten om de richting te bepalen voor het Integraal Huisvestingsplan primair onderwijs. In werksessies met de schoolbesturen brachten wij de huisvestingsopgaven, ambities, behoeftes en mogelijkheden per dorp in beeld en formuleerden wij een aantal oplossingsrichtingen. Na een verdere uitwerking hiervan voerden wij gesprekken om per vraagstuk tot een voorkeursscenario te komen met de schoolbesturen.

Vervangende nieuwbouw basisscholen PWA en Kwakel

In 2019 besloten wij over het gebouwoontwerp van de basisscholen Prins Willem Alexander en de Kwakel in Berkel en Rodenrijs. Het gaat hierbij om de vervangende nieuwbouw. Naast deze twee basisscholen vestigen zich ook peutercentrum Inkipinky en BSO Kwakelbinkie in het gebouw. In het proces over het gebouwoontwerp besteedden wij veel aandacht aan de inpassing in de bestaande omgeving (inclusief communicatie met omwonenden) en duurzaamheid. In 2019 vervolgden wij dit proces wat resulteerde in een informatieavond voorafgaand aan de ter inzage legging van het ontwerp bestemmingsplan en de omgevingsvergunning.

Heronderhandeling doordecentralisatievergoedingen

In overleg met de schoolbesturen ondertekenden wij de nieuwe afspraken over de doordecentralisatievergoeding voor Wolfert Lansing, Melanchthon Berkroden en Melanchthon Business School. Hiermee legden wij de vergoedingen voor deze drie scholen voor de komende tien jaar opnieuw vast.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	8.057	8.237	8.622	7.833	-789
Baten	590	565	573	473	-99
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-7.467	-7.672	-8.049	-7.360	689
Onttrekkingen	340	450	898	34	-865
Toevoegingen	76	17	17	17	0
Mutaties reserves	265	434	882	17	-865
Gerealiseerd resultaat	-7.202	-7.239	-7.167	-7.342	-175

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Lasten (€789.000 positief)

In 2019 startte de nieuwe regeling van het Rijk voor het Onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Deze beleidsperiode loopt van 2019 - 2022. Gedurende deze periode kunnen wij niet-bestede OAB-middelen doorschuiven naar het volgende kalenderjaar. In 2019 gaven wij € 111.000 minder uit dan was begroot. Wij verwachten in 2020 hogere uitgaven voor VVE vanwege een wettelijke uitbreiding van het aanbod. Om deze hogere uitgaven op te vangen, putten wij het bedrag van 2019 niet volledig uit.

Door het ruimtetekort van de Pius X in Bergschenhoek stelden wij in 2019 de locatie Noorderparklaan beschikbaar als onderwijslocatie. Om het gebouw beschikbaar te maken als onderwijslocatie waren enkele onderhoudswerkzaamheden noodzakelijk. Hierdoor gaven wij € 37.672 meer uit dan begroot. Ook is de rente op investeringen herrekend van 0,45% naar 1 %. Dit resulteerde in hogere kapitaallasten van € 222.940.

Voor het project 'overdracht schoolgebouwen' gaven wij € 784.000 minder uit dan begroot door uitloop van de herstelwerkzaamheden.

Met de combinatiefunctionarissen dragen wij bij aan het verbinden van verschillende voorzieningen in een wijk met de basisschool. Wij doorliepen in 2019 een aanbesteding voor een werkgever voor de nieuw in te zetten combinatiefunctionarissen. Hierdoor is het hiervoor gereserveerde budget van € 90.000 niet besteed. De nieuwe combinatiefunctionarissen starten in maart 2020.

Onttrekking reserves (€865.000 positief)

Voor het project overdracht schoolgebouwen is een bestemmingsreserve gevormd. Door uitloop van de herstelwerkzaamheden is in 2019 € 784.000 minder onttrokken dan begroot.

De overige afwijkingen zijn kleiner dan €100.000 derhalve zijn deze niet verder toegelicht.

Kengetallen Onderwijs en Kinderopvang

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Onderwijs en Kinderopvang		
Aantal basisscholen	22	22
Aantal scholen voortgezet onderwijs	6	6
Aantal Integrale Huisvestings Projecten	1	1
Totaal aantal beschikkingen leerlingenvervoer	262	270
Percentage leerplichtige kinderen dat naar school gaat	100%	100%
Percentage voortijdig schoolverlaters	1,26%	1,26%*
Kinderopvang:		
Aantal jaarlijkse GGD onderzoeken	77	68
Aantal GGD onderzoeken voor registratie	20	22
Aantal nader onderzoeken bij overtredingen	12	12
Aantal kindplaatsen peuteropvang bij gesubsidieerde instellingen	250	250**
Aantal kindplaatsen in gesubsidieerde VVE groepen	112	112**

* De jaarrapportage voortijdig schoolverlaters schooljaar 2018/ 2019 is nog niet beschikbaar. Wij verwachten dat het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters ongewijzigd blijft.

** Nog niet bekend

Programma 4: Sociaal Domein

Beoogd maatschappelijk effect

Een gezonde, energieke samenleving met veerkrachtige individuen

Een gezonde energieke samenleving

Onze samenleving is ondernemend, neemt verantwoordelijkheid, heeft oog voor kwetsbaren en kan tegen een stootje. Wij zien deze kracht in onze samenleving en we stimuleren dat iedereen meedoet en erbij hoort: jong en oud, arm en rijk, ongeacht afkomst, geaardheid of geloofsovertuiging. Die kracht is van grote waarde voor de gezondheid en het welbevinden van onze inwoners.

Veerkracht van het individu en van de samenleving

Veerkracht staat centraal in onze visie. Mensen komen het meest tot hun recht wanneer ze meedoen in de samenleving. De grootste groep inwoners is in staat om hun eigen problemen op te lossen. Waar mogelijk lossen we problemen samen op, zodat mensen weer op eigen kracht verder kunnen. Als dat niet mogelijk is, zetten we in op het leren omgaan met de situatie en op het investeren in het netwerk. Daarmee versterken we de veerkracht van het individu en van de samenleving.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	35.816	37.512	39.133	40.754	1.621
Baten	9.092	9.834	9.046	9.127	81
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-26.724	-27.678	-30.087	-31.627	-1.540
Onttrekkingen	99	5	5	0	-5
Toevoegingen	13	13	84	84	0
Mutaties reserves	86	-8	-79	-84	-5
Gerealiseerd resultaat	-26.638	-27.686	-30.166	-31.711	-1.546

Beleidsveld Samenleving

Wat wilden we bereiken?

Een sterke en verbonden samenleving waaraan iedereen naar vermogen meedoet

We zetten ons in voor een samenleving waarin iedereen meedoet, vanuit de gedachte dat de onderlinge verbondenheid bijdraagt aan het individuele welzijn en welbevinden. Met de inzet van de beleidsaccenten zochten we de verbinding met wonen, sport, onderwijs en cultuur.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

We ondersteunen een gezonde samenleving

Vanuit de Wet publieke gezondheid bewaakten we de collectieve gezondheid. Wij voerden in 2019 68 inspecties bij kinderdagverblijven uit. De GGD voerde voor Lansingerland in 2019 68 inspecties bij kinderdagverblijven uit. Daarnaast heeft de GGD zich weer ingezet voor de bestrijding van infectieziekten en heeft de GGD een aantal medische milieukundige adviezen uitgebracht.

We zetten in op doorontwikkeling van het sociaal domein

Met de uitvoering van de tien beleidsaccenten die wij vaststelden in het beleidsplan sociaal domein 'Versterken van Veerkracht' versterkten wij de 'Lansingerlandse Standaard'. De Adviesraad Sociaal Domein gaf ons in 2019 8 gevraagde en 1 ongevraagd advies over beleidsthema's, waaronder Wet verplichte GGZ, regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling, woonzorgopgave kwetsbare doelgroep en omgevingswet.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroet 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	742	1.962	1.743	1.522	-221
Baten	5	38	5	3	-2
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-737	-1.924	-1.738	-1.518	219
Onttrekkingen	0	0	0	0	0
Toevoegingen	0	0	71	71	0
Mutaties reserves	0	0	-71	-71	0
Gerealiseerd resultaat	-737	-1.924	-1.809	-1.589	219

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Lasten (€221.000 voordelig)

Er is sprake van een onderbesteding bij de uitvoering van de beleidsaccenten sociaal domein van circa € 2 ton. Dit is lager dan de onderbesteding in 2018, toen bedroeg deze ruim 4 ton.

De onderbesteding op de accenten ligt voornamelijk binnen het accent 'Elk kind een kans' (€ 114.000). Het blijkt lastig om binnen dit accent nieuwe initiatieven tot uitvoering te laten komen en er is meer tijd nodig om de beoogde doelgroep daadwerkelijk te kunnen bereiken.

Andere onderbestedingen bestonden op 'Pubers in de Spotlights' (€ 28.000) waar naar aanleiding van de resultaten van een zienswijzetraject in het najaar van 2019 geen nieuwe chillplekken zijn ingericht, op 'Eenzamen aan boord' (Anders dan geraamd richtten wij in 2019 geen meldpunt eenzaamheid op, omdat deze constructie te zwaar was voor het door ons ingeschatte aantal meldingen (€ 21.000), op 'De leraar trekt aan de bel' (€ 27.000) waar voorbereidende werkzaamheden hebben plaatsgevonden voor de jeugdcoach op school die vanaf 2020 van start gaat en op 'Intergenerationeel wonen' (€ 27.000) waar de activiteiten in 2019 door eigen medewerkers zijn uitgevoerd.

Daarnaast vertoont de restpost op het product Samenleving een onderschrijding van € 4.000. Voor een nadere inhoudelijke onderbouwing van de stand van zaken en de uitgevoerde activiteiten verwijzen wij u naar de Jaarrapportage Sociaal domein 2019.

Kengetallen Samenleving

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Samenleving		
Percentage inwoners dat maatwerkondersteuning ontvangt	7%	7%
Aantal geregistreerde vrijwilligers	240	279*
Aantal geregistreerde mantelzorgers	700	900

Beleidsveld Jeugd

Wat wilden we bereiken?

Kinderen en jongeren groeien veilig en gezond op en ontwikkelen zich tot zelfredzame inwoners

Om veilig en gezond te kunnen ontwikkelen tot een zelfredzame inwoner is een goede basis belangrijk. Die stevige basis wordt in de eerste plaats gelegd door de ouders en/of verzorgers. Zij hebben daarvoor voldoende opvoedvaardigheden nodig en moeten een veilig thuis kunnen bieden. Naarmate het kind ouder wordt, bouwen onder andere de opvang, school, sportclubs, vrienden en vakantiebaantjes mee aan de basis. De ruimte die kinderen krijgen om de eigen talenten te benutten en te ontplooien bepaalt in belangrijke mate hun kansen om volledig en volwaardig mee te kunnen draaien in de maatschappij en daar een bijdrage aan te kunnen leveren.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

We benutten de eigen kracht van jeugdigen en hun ouders/verzorgers

In het kader van het beleidsaccent *‘geen kind in de knel’* vroegen we in de *‘week van de opvoeding’* extra aandacht voor opvoeding en de uitdagingen hierbij. Wij organiseerden 8 workshops/ bijeenkomsten voor in totaal zo’n 150 bezoekers. Ook hebben wij in deze week het Team Jeugd gelanceerd met een publiekscampagne. Het Team Jeugd is sneller en beter vindbaar (één telefoonnummer en één mailadres) en werkt nauwer samen met het CJG. Vanuit het beleidsaccent *‘pubers in de spotlight’* organiseerden we de Hackaton (60 kinderen) om jongeren inspraak te geven binnen de gemeente. Hierbij zijn plannen gemaakt rondom thema’s Wonen, Werken, Vrijtijdsbesteding, Mobiliteit of Groen en water. Wij realiseerden in 2019 4 chillplekken, in samenwerking met onder andere jongerenzelf en jeugd- en jongerenwerk.

We voorkomen problemen bij risicogroepen en zetten in op preventie (Jeugd)

In het beleidsaccent *‘de leraar trekt aan de bel’* werkten we aan de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp door het introduceren Jeugdcoaches op School per 2020 (28 scholen door 13 coaches). In 2019 realiseerden we een scheidingspunt in samenwerking met Kwadraad. In het laatste halfjaar ondersteunden wij 19 ouderparen, door middel van gesprekken hebben wij hierbij in een aantal gevallen een problematisch verloop of vechtscheiding weten te voorkomen.

We verbeteren of stabiliseren de probleemsituatie (Jeugd)

In 2019 ondersteunden we circa 1.700 kinderen met jeugdhulp; dit was een stijging ten opzichte van 2018 (1.600). Om deze groei te verklaren en om te voorspellen of deze groei zich doorzet hebben wij een extern bureau een onderzoek uit laten voeren. De aanbevelingen verwerkten wij in de veranderopgave Jeugdzorg. Daarbij werd onder meer duidelijk dat er een opgave ligt om beter af te bakenen wanneer de gemeente verplicht is om jeugdhulp in te zetten. Ouders zijn immers verantwoordelijk voor hun kind, enkel wanneer hun eigen kracht tekort schiet is het onze verantwoordelijkheid om hun veerkracht te versterken. Onderzoeken en ervaringen in andere gemeenten laten zien dat de inzet van praktijkondersteuners GGZ jeugd bij huisartsen verbetering betekent voor jeugdigen én de uitgaven kan beperken. Wij hebben een business case uitgewerkt voor besluitvorming en implementatie in 2020. In 2019 hebben wij de Regiovisie 2020-2023 Huiselijk Geweld en kindermishandeling vastgesteld waarmee wij de voorwaarden hebben gecreëerd voor meer samenhang en betere sturing in de aanpak.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	13.375	12.716	14.670	16.196	1.526
Baten	20	2	2	2	0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-13.355	-12.714	-14.668	-16.194	-1.525
Gerealiseerd resultaat	-13.355	-12.714	-14.668	-16.194	-1.525

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Lasten (€1.526 nadelig)

De uitgaven voor jeugdhulp zijn gestegen door een toenemend aantal kinderen dat gebruik maakt van hulp die valt onder de jeugdwet. De stijging komt vooral door een sterke toename van het aantal PGB's (€ 528.000), waarbij het aantal is gestegen (193 in 2019 en 159 in 2018) en ook de gemiddelde besteding is toegekomen van € 7.534 in 2018 naar € 8.795 in 2019. Ook zijn er een hoger aantal kinderen met beperkingen (zorg in natura € 743.000) die ondersteuning ontvangen . In 2018 werd zorg verleend aan 255 kinderen met een beperking, in 2019 aan 413 kinderen met een beperking. Daarnaast zijn de lasten voor de zorg die is geleverd via de Gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond hoger uitgevallen dan begroot(€ 203.000). Bijsturing van deze kostenstijgingen is een van de centrale onderdelen van de bestuursopdracht transformatie jeugdzorg waarvan de omvang bij de Zomerrapportage 2019 nog niet goed kon worden ingeschat. Daarnaast vertoont de restpost op het product Jeugd een overschrijding van €52.000.

Kengetallen Jeugd

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Jeugd		
Aantal unieke cliënten dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening Jeugdwet (2e half jaar)	1.400	1.461
Gemiddeld aantal indicaties per cliënt	1,5	1,6**
Gemiddelde wachttijd JGGZ Q4 (specialistisch)	7 weken	volgt
Gemiddelde tijd tussen contact met consulent en ondersteuningsplan (bron: GWS)	20 dagen	volgt
% met een positieve gedragsverbetering door hulp (bron: CEO Jeugd)	80%	volgt
% uitval en voortijdig afgesloten trajecten (lokaal)	8%	volgt

Beleidsveld Participatie

Wat wilden we bereiken?

Financieel zelfredzame, betrokken volwassenen die geen beroep hoeven te doen op de gemeente

Inwoners die in aanmerking komen voor een uitkering boden we ondersteuning met als doel om ze zo snel mogelijk weer financieel zelfredzaam te laten zijn. Onze hulp en ondersteuning was afhankelijk van de specifieke behoeften van de betreffende inwoner (maatwerk). De inwoners met een korte afstand tot de arbeidsmarkt begeleidden we relatief snel naar werk. Voor inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt boden we vaak ondersteuning gericht op maatschappelijke participatie. Afhankelijk van de vraag was dit gericht op maatschappelijk participatie vanuit de Wmo of begeleiding naar re-integratie vanuit de Participatiewet.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Inwoners zijn financieel zelfredzaam

In 2019 daalde het percentage volwassen inwoners met een bijstandsuitkering ten opzichte van alle inwoners van Lansingerland van 2,7% naar 2,5%. Het absolute aantal bijstandsuitkeringen steeg van 563 naar 584 uitkeringen. Aan het einde van 2019 waren er 31 uitkeringen minder dan we oorspronkelijk begrootten (615) en 19 uitkeringen meer dan we in de Zomerrapportage inschatten (565). De lagere uitstroom dan verwacht bij de Zomerrapportage komt omdat de inwoners die in de huidige economische tijd nog een bijstandsuitkering hebben veelal een lange afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Hierdoor kost hun re-integratie meer tijd en stroomden zij in 2019 (nog) niet uit ons bijstandsbestand.

Met ons re-integratieaanbod begeleidden we in 2019, in samenwerking met het Werkgeversservicepunt (WSP), in totaal 101 inwoners met een uitkering naar een (parttime) betaalde baan. Naast 64 inwoners met een bijstandsuitkering, bemiddelden we 4 jongeren met een Wajong-uitkering, 33 inwoners met een WW-uitkering en 10 overige inwoners zonder uitkering naar werk. Met onze inzet op niet-bijstandsgerechtigden voorkwamen we instroom in ons bijstandsbestand en zorgden we voor beschikbare werknemers voor de bedrijven in Lansingerland. Onze inzet op bijstandsgerechtigde inwoners bestond in 2019 voor 95 inwoners uit een re-integratietraject gericht op werkfitheid of jobcoaching. Daarnaast zetten we voor ongeveer 300 inwoners met een bijstandsuitkering overige re-integratievoorzieningen in zoals scholing, reiskostenvergoeding of de vergoeding van kinderopvangkosten. Naast ons reguliere aanbod aan re-integratievoorzieningen startten we in 2019 ook met de samenwerking met een aantal sociale ondernemers in de pilot 'Het Nieuwe Wij'. In 2019 namen 27 inwoners met een bijstandsuitkering deel aan deze pilot.

We voorkomen problemen bij risicogroepen en zetten in op preventie (Participatie)

Vanaf eind 2019 werkten we samen met ons regionale werkgeversservicepunt (WSP) aan het voorkomen van instroom in ons bijstandsbestand. Met een nieuwe aanpak '*Werk aan de poort*' bemiddelden we inwoners die een uitkering aanvroegen direct naar werk als dit mogelijk was. Vanaf eind 2019 waren dit ten minste 10 inwoners die geen bijstandsuitkering (meer) nodig hadden. Voor jongeren werkten we samen met De Jonge Krijger, een gespecialiseerde partij die coaching- en adviestrajecten voor jongeren aanbiedt. In 2019 adviseerden of coachten zij 97 jongeren richting school of werk. Daarnaast werkten we vanuit het accent '*Werken aan Werk*' aan de samenwerking met scholen voor praktijk- en speciaal onderwijs. In 2019 brachten we in kaart op welke scholen onze Pro- en Vso-leerlingen zitten en selecteerden we 17 scholen voor een intensieve samenwerking. Daarnaast spraken we met praktijkschool Het Atrium in Zoetermeer af dat zij vanuit het accent '*Elk Kind een Kans*' met 16 Lansingerlandse leerlingen deelnemen aan het project '*Speaking Minds*', een vorm van jongerenparticipatie op het gebied van armoedebelid.

In 2019 sloten 43 inwoners hun schuldhulpverleningstraject met succes af, waarna zij schuldenvrij een nieuwe financiële start konden maken. In totaal namen er 285 inwoners deel aan een formeel schuldhulpverleningstraject. Naast de formele schuldhulpverleningstrajecten namen er 97 inwoners deel aan een informeel traject in 2019. Deze 'informele trajecten' bestaan uit hulp en ondersteuning bij geldzaken door geschoolde vrijwilligers. Om schulden zo veel mogelijk te voorkomen, hebben we vanuit het accent '*Grip op geld*' in 2019 oriënterende gesprekken gevoerd met meerdere partijen[1] over het doorgeven van signalen van geldproblemen. Op deze manier kunnen we nog meer inwoners zo snel mogelijk helpen bij geldproblemen en voorkomen we probleemverergering.

[1] Waterbedrijf Dunea, DSW Zorgverzekeraar, Eneco Energie, Sociale Verzekeringsbank (SVB) en SVHW

We verbeteren of stabiliseren de probleemsituatie (Participatie)

In 2019 besteedden we veel aandacht aan communicatie-uitingen, waardoor het gebruik van onze inkomensondersteunende voorzieningen steeg met gemiddeld ongeveer 10%. Steeds meer inwoners met een laag inkomen kennen ons aanbod aan voorzieningen en maken hier gebruik van, wat bijdraagt aan hun participatie in de samenleving.

In 2019 namen 1395 inwoners deel aan onze collectieve zorgverzekering, waardoor zij goed verzekerd waren voor hun zorgkosten. Daarnaast maakten 1314 inwoners met een laag inkomen gebruik van een Rotterdampas. Er maakten 270 inwoners gebruik van een financiële bijdrage voor kinderen om te kunnen sporten of mee te doen aan culturele activiteiten via het Jeugdfonds Sport en Cultuur. En 1426 inwoners maakten gebruik van het Kindpakket van Stichting Leergeld, een financiële bijdrage voor allerlei praktische dingen voor kinderen zoals een fiets, computer of schoolspullen.

Ten slotte implementeerden we in 2019 het nieuwe beleid voor toezicht en handhaving en wierven we twee toezichthouders rechtmatigheid. Deze toezichthouders zijn in q4 van 2019 gestart met het uitvoeren van onderzoeken. Deze onderzoeken hadden zowel betrekking op lopende uitkeringen als op nieuwe aanvragen ('Streng aan de poort'). Vanaf q4 voerden de toezichthouders rechtmatigheid 39 onderzoeken uit naar aanleiding van signalen van onrechtmatigheid op het gebied van de Participatiewet. Op basis van deze onderzoeken beëindigden of wijzigden we 7 uitkeringen en voorkwamen we 10 uitkeringen. In 2 van deze situaties legden we een vordering op vanwege fraude of schending van de inlichtingplicht.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroet 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	13.132	14.407	13.184	13.413	229
Baten	8.727	9.464	8.808	8.882	74
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-4.404	-4.943	-4.376	-4.532	-156
Onttrekkingen	91	0	0	0	0
Mutaties reserves	91	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-4.313	-4.943	-4.376	-4.532	-156

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Lasten (€229.000 nadelig)

De hogere uitgaven voor Participatie van in totaal ongeveer € 229.000 worden vooral veroorzaakt door € 555.000 aan hogere kosten (waarvan €505.000 structureel), doordat er meer bijstandsgerechtigden waren dan wij in de bijgestelde begroting bij de Zomernota hadden opgenomen (584 in plaats van 557). Ook waren er structurele hogere kosten voor inkomensondersteunende voorzieningen (€ 53.000), omdat steeds meer inwoners met een laag inkomen hier gebruik van maken.

Hiertegenover staan een aantal incidentele financiële voordelen. De kosten voor bijzondere bijstand voor zelfstandigen waren lager (€ 250.000) door een lager aantal verstrekte Bbz-uitkeringen en lagere kosten voor dubieuze debiteuren. Hiernaast waren er ook incidentele lagere kosten voor participatie-voorzieningen (€ 58.000), schuldhulpverlening (€ 38.000) en kwijtschelding (€ 30.000). Ten slotte was er een klein bedrag aan overige lagere kosten (€ 3.000).

Kengetallen Participatie

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Participatie		
Aantal unieke cliënten dat gebruik maakt van een voorziening i.h.k.v. de Participatiewet (2e half jaar)	860	805
Aantal lopende bijstandsuitkeringen op 31 december	615**	584
% inwoners met een bijstandsuitkering	2%	1,4%
Aantal kandidaten dat is uitgestroomd naar betaald werk	110	101
Aantal formele en informele schuldhelptrajecten	340	382
Gebruik JCF, JSF en Stichting Leergeld	1.700	1.696

** Dit cijfer is in de Zomerrapportage bijgesteld naar: 565. Hierdoor waren er aan het einde van 2019 31 uitkeringen minder dan we oorspronkelijk begrootten (615) en 19 uitkeringen meer dan we in de Zomerrapportage inschatten (565). In 2019 hebben we veel voorbereidingen getroffen gericht op de ambitie om zoveel mogelijk inwoners aan het werk te krijgen. De effecten hiervan waren nog niet zichtbaar in 2019.

Beleidsveld Maatschappelijke Ondersteuning

Wat wilden we bereiken?

Zelfredzame, betrokken en vitale inwoners

We willen dat volwassenen financieel onafhankelijk zijn, voor zichzelf kunnen zorgen en investeren in hun eigen netwerken en in de samenleving. Voor ouderen willen wij dat zij zo zelfstandig als mogelijk functioneren, wonen en participeren.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

We benutten de eigen kracht van de samenleving, volwassenen en ouderen

Inwoners en maatschappelijke organisaties gebruikten het Zeilfonds voor het organiseren van diverse kleinschalige activiteiten in de buurt die de onderlinge betrokkenheid verstevigen. In totaal hebben we voor 38 initiatieven Zeilfonds subsidies verstrekt. Daarnaast nam een groep van ruim 450 ouderen deel aan de beweegactiviteiten van Welzijn Lansingerland.

Vanuit het beleidsaccent *‘Eenzamen aan boord’* gaat eens per maand een groep van circa 25 inwoners *‘Samen aan tafel’*. Tijdens Samen aan tafel kookt een groep vrijwilligers een driegangenmenu voor de deelnemers. De activiteit werd georganiseerd door 5 à 6 vrijwilligers en kon per maand rekenen op ongeveer 20 deelnemers.

We voorkomen problemen bij risicogroepen en zetten in op preventie (Wmo)

Om mantelzorgers te versterken en te ontlasten bieden we een uitgebreid mantelzorgpakket aan. Onderdeel hiervan is huishoudelijke mantelzorg en Take Care: hiervan hebben in 2019 240 inwoners gebruik gemaakt. Veilig Thuis is 24/7 beschikbaar en bereikbaar voor inwoners en verwijzers die te maken hebben met huiselijk geweld en kindermishandeling. In 2019 waren in totaal 425 meldingen^[1] afkomstig uit Lansingerland, dit aantal is vergelijkbaar met 2018.

[1] Ter verduidelijking: één melder uit Lansingerland, kan meerdere meldingen hebben gemaakt

We verbeteren of stabiliseren de probleemsituatie (Wmo)

In 2019 maakten 2.109 inwoners gebruik van een maatwerkvoorziening. Dat is een flinke toename ten opzichte van 2018. Het op 1 januari 2019 landelijk ingevoerde abonnementstarief leidde voor veel huishoudens met een relatief hoog inkomen tot een sterke verlaging van de lage eigen bijdrage voor Wmo maatwerkvoorzieningen (€ 17,50 per vier weken). Dit leidt tot een verhoging van de aangevraagde voorzieningen voor hulp bij het huishouden, woningaanpassingen en hulpmiddelen. Ook zien we een verhoging van het aantal indicaties per cliënt.

Het spreekuur Samen Doen werd in 2019 door steeds meer inwoners goed gevonden. Samen met andere partijen die een rol spelen op het gebied van inkomensondersteuning biedt Kwadraad op een laagdrempelige wijze informatie en advies.

Voor 48 statushouders (inclusief kinderen) zetten we in 2019 maatschappelijk begeleiding in van Vluchtelingenwerk. Deze begeleiding helpt bij het wegwijs worden in de Nederlandse samenleving en draagt op die manier bij aan integratie en het vinden van werk. Huishoudens die na 1,5 jaar begeleiding van Vluchtelingenwerk nog niet zelfredzaam waren en te maken hadden met verschillende hulpvragen, kwamen in aanmerking voor begeleiding van Humanitas vanuit het project Tandem nieuwkomers. Deze pilot is in 2018 gestart en in 2019 voortgezet en uitgebreid. In 2019 werd er via Tandem nieuwkomers aan 40 huishoudens extra begeleiding geboden.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	8.565	8.428	9.536	9.623	88
Baten	339	330	231	240	9
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-8.226	-8.097	-9.305	-9.384	-78
Onttrekkingen	8	5	5	0	-5
Toevoegingen	13	13	13	13	0
Mutaties reserves	-5	-8	-8	-13	-5
Gerealiseerd resultaat	-8.231	-8.105	-9.313	-9.397	-84

Waar zitten de financiële afwijkingen?

De afwijking is kleiner dan €100.000 derhalve is deze niet verder toegelicht.

Kengetallen Maatschappelijke Ondersteuning

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Maatschappelijke Ondersteuning		
Aantal unieke cliënten (jeugd, volwassenen en ouderen) dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening Wmo (2e half jaar)	1.800	2.109
Gemiddeld aantal indicaties per cliënt (jeugd, volwassenen en ouderen)	1,7	1,82
Tevredenheid kwaliteit ondersteuning (bron: CEO)	85%	volgt
% door hulp een betere kwaliteit van leven heeft (bron: CEO)	78%	volgt

Programma 5: Kwaliteit Openbare Ruimte

Beoogd maatschappelijk effect

Onze ambitie is dat de inwoner van Lansingerland zijn leef- en woonomgeving ervaart als veilig en aantrekkelijk om te wonen, werken, ontmoeten en ontspannen

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	22.399	23.825	25.006	24.846	-160
Baten	12.545	13.209	12.489	12.209	-279
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-9.854	-10.616	-12.518	-12.637	-119
Onttrekkingen	2.726	1.598	2.046	1.898	-147
Toevoegingen	501	502	241	241	0
Mutaties reserves	2.224	1.096	1.805	1.657	-147
Gerealiseerd resultaat	-7.629	-9.520	-10.713	-10.980	-266

Beleidsveld Beheer Openbare ruimte

Wat wilden we bereiken?

Een duurzaam ingerichte en onderhouden leefomgeving, die technisch op orde is en aansluit op de behoeften van de gebruikers

We behaalden het afgesproken onderhoudsniveau C uit de begroting. In het collegeprogramma is een hoger onderhoudsniveau afgesproken dan in de begroting 2019. Met het vastgestelde collegeprogramma gaat het onderhoudsniveau stapsgewijs omhoog van C naar B voor het reguliere areaal en naar A voor de centrumgebieden en de stationsgebieden. We behaalden in 2019 ook de (stapsgewijze) doelen uit het collegeprogramma.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

We beheren en onderhouden de openbare ruimte en voeren de werkzaamheden op basis van de beheerplannen uit

We pasten de contracten met onze aannemers in 2019 aan naar de nieuwe afgesproken onderhoudsniveaus B en A en controleerden met schouwen of het afgesproken onderhoudsniveau werd gerealiseerd. Schouwresultaten wijzen uit dat het vastgestelde onderhoudsniveau voor de onderdelen groen, spelen, onkruidbestrijding en zwerfvuil in 2019 behaald is. Voor de andere onderdelen lopen we goed op schema om uiterlijk in 2022 het gewenste onderhoudsniveau te halen.

We betrekken inwoners bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en meten de mate van tevredenheid

In mei 2019 voerden we een belevingsonderzoek met de openbare ruimte van Lansingerland als onderwerp. We maakten gebruik van het burgerpanel "Lansingerland peilt". Uit het onderzoek bleek dat de meerderheid van de inwoners tevreden is over de openbare ruimte in de eigen buurt. Inwoners gaven de openbare ruimte in de hele gemeente gemiddeld een 7,1 als rapportcijfer.

Om de waardering en beleving van inwoners zo optimaal mogelijk te houden betrekken we ze zo vroegtijdig mogelijk bij grote investeringsprojecten in de wijk en/of buurt. Door samen met inwoners op zoek te gaan naar passende oplossingen vergroten we ook de sociale cohesie en het gevoel van 'eigenaarschap' over objecten in de openbare ruimte.

We zorgen voor een veilige buitenruimte

In onze prioritering van onderhoudswerkzaamheden staat veiligheid bovenaan. Onveilige situaties pakken we direct aan. In 2019 waren er 8 gegronde verklaarde aansprakelijkheidsstellingen. Daarmee voldoen we aan de doelstelling van maximaal 10 per jaar.

We maken wijken toekomstbestendig door bij renovaties aandacht te hebben voor klimaatadaptatie

In het tweede kwartaal van 2019 stelde het college de leidraad DIOR (duurzame inrichting openbare ruimte) vast. De leidraad DIOR beschrijft de minimale eisen voor partijen die de openbare ruimte ontwerpen, ontwikkelen en realiseren. Deze eisen gelden bij alle nieuw te ontwikkelen nieuwbouw- en herinrichtingsprojecten in de openbare ruimte die de gemeente gaat beheren.

We voerden in 2019 diverse projecten uit waarin we oog hadden voor klimaatadaptatie. Voorbeelden hiervan zijn het vergroenen van een verhard plein aan de Lijsterlaan, het klimaatvriendelijk aanpassen van het speelplein Goudengriffelplantsoen in Berkel en Rodenrijs en het aanleggen van een Wadi op de Oudelandselaan in Berkel en Rodenrijs. Met het project 'Tuin van de toekomst' stimuleren wij ook inwoners om hun tuin te vergroenen.

Samen met onze partners werken we aan de verbetering van de waterkwaliteit

De hoogheemraadschappen van Delfland en van Schieland en de Krimpenerwaard werken samen met Glastuinbouw Nederland en de regiogemeenten, waaronder de gemeente Lansingerland, aan de gebiedsgerichte aanpak waterkwaliteit glastuinbouwgebied. De eerste verbetering van de waterkwaliteit werd in zomer 2019 in Bleiswijk zichtbaar. In 2019 is het volgende deel van de polder bij Bleiswijk aangepakt, o.a. met gebruikmaking van een droneboot. In 2019 startten we ook met de aanpak van de polder van Berkel.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	12.583	13.891	14.635	14.558	-76
Baten	1.487	750	1.050	1.039	-11
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-11.096	-13.141	-13.585	-13.520	65
Onttrekkingen	822	1.264	800	663	-137
Toevoegingen	486	226	226	226	0
Mutaties reserves	336	1.038	574	437	-137
Gerealiseerd resultaat	-10.760	-12.103	-13.011	-13.083	-72

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Onttrekking reserves (€ 137.000 voordelig)

Baggerwerk dat in 2019 was voorzien is na overleg met de Hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard uitgesteld. Hierdoor wordt er € 137.000 minder onttrokken aan de reserve Baggeren. De overige afwijkingen zijn kleiner dan €100.000 derhalve zijn deze niet verder toegelicht.

Kengetallen Beheer Openbare Ruimte

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Beheer Openbare Ruimte		
Percentage areaal openbare ruimte met minimaal beeldkwaliteit C of het equivalent hiervan	100%	100%
Percentage producten onkruidbestrijding, zwerfvuil, vegen en maaien op minimaal beeldkwaliteitsniveau B	100%	100%
Uitvoeren tevredenheidsonderzoek openbare ruimte via burgerpanel	Uitgevoerd	Uitgevoerd
Aantal aansprakelijkheidsstellingen	10	8
Opleveren leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR)	Uitgevoerd	Uitgevoerd

Beleidsveld Afval- en Afvalwatermanagement

Wat wilden we bereiken?

Het duurzaam en kostenbewust inzamelen en transporteren van (afval)water en huishoudelijk afval

Het scheidingspercentage van het huishoudelijk afval steeg in 2019 licht. Op het gebied van riolering liepen we de achterstand op het gebied van onderzoek en planvorming verder in.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

We zorgen voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater

In 2019 inspecteerden en reinigden wij 34 km aan rioolbuizen. In 2019 waren er geen storingen aan gemalen die langer dan 24 uur duurden of storingen die tot overlast hebben geleid.

We zorgen voor inzameling en verwerking van het hemelwater

Bij renovatieprojecten vervangen wij gemengde riolen zoveel mogelijk voor gescheiden rioolsystemen. In 2019 was er weinig wateroverlast. Het was een uitzonderlijk droog jaar waarin juist sprake was van een neerslagtekort.

We zorgen voor een optimale grondwaterstand in het openbaar gebied

We handelden meldingen zorgvuldig af. Er waren in 2019 geen gegronde aansprakelijkheidsstellingen. Wel hebben we plaatselijke meldingen ontvangen over een verstoorde afvoer van overtollig grondwater. Deze meldingen hebben we in goed overleg met de melders af kunnen handelen.

We zijn ambitieus in onze doelstellingen en leggen deze vast in nieuw beleid

In het eerste kwartaal van 2019 legden we een voorstel voor het nieuwe Afvalbeleid aan de commissie Ruimte voor. De commissie heeft het college om een aanvulling op dit voorstel gevraagd, het betrof een verdere uitwerking van een kader en het aanbieden van een voorkeurscenario. Op basis van de overgenomen aanbevelingen uit het Rekenkamer-rapport van eind 2018, het extern uitgevoerde scenario-onderzoek en de met de Raad eerder besproken scenario's werkte het college in 2019 aan een verdere uitwerking van het voorstel en het bijbehorende besluitvormingsproces. Eind 2019 stuurde het college de raad een brief waarin zij een raadpleging over het afvalbeleid onder de inwoners aankondigde.

We doen onderzoek naar de voor- en nadelen van diverse inzamel- en verwerkingsmethoden

In 2019 voerden we dit onderzoek uit. De resultaten van dit onderzoek heeft het college in het voorjaar van 2019 gedeeld met de commissie Ruimte.

Tevredenheid over inzameling en verwerking van afvalwater beter in beeld

In mei 2019 voerden we een belevingsonderzoek met de openbare ruimte van Lansingerland als onderwerp. We maakten gebruik van het burgerpanel "Lansingerland peilt". Uit het onderzoek bleek dat inwoners over het algemeen weinig overlast ervaren door extreme buien en dat het merendeel van de inwoners tevreden is over de afvoer van rioolwater.

Tevredenheid over afvalinzameling beter in beeld

Het thema Afval maakte onderdeel uit van het belevingsonderzoek naar de openbare ruimte dat we in mei 2019 uitvoerden. Uit dit onderzoek bleek dat de meerderheid van de inwoners tevreden was over de afvalinzameling aan huis en via ondergrondse containers.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	9.816	9.934	10.372	10.288	-84
Baten	11.058	12.459	11.439	11.171	-268
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	1.242	2.525	1.067	883	-184
Onttrekkingen	1.903	334	1.246	1.236	-10
Toevoegingen	15	276	15	15	0
Mutaties reserves	1.888	58	1.230	1.220	-10
Gerealiseerd resultaat	3.131	2.583	2.298	2.103	-194

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Lasten (€ 126.000 Voordelig)

In 2019 heeft een lagere dotatie aan de voorziening riolering plaatsgevonden van € 863.000. Daarnaast zijn er meer kosten gemaakt voor kapitaallasten van € 221.000 door de wijziging van de door te berekenen omslagrente. Daarnaast heeft er voor € 231.000 extra onderhoud plaatsgevonden aan de rioleringen en zijn er voor €50.000 aan extra kosten gemaakt voor de inspectie van rioleringen.

De overige mutatie van € 235.000 bestaat uit geringe posten kleiner dan €100.000 en is derhalve niet toegelicht.

Baten (€268.000 nadelig)

Er zijn minder woningen gebouwd dan vooraf ingeschat. Dit betekent dat we € 115.000 minder opbrengsten aan afvalstoffenheffing hebben ontvangen. In 2019 is er voor € 72.000 restitutie verleend. In 2019 hebben we € 51.000 meer aan rioolrechten ontvangen en is er € 155.000 aan restitutie verstrekt.

het restant verschil van € 23.000 is niet verder verklaard.

Kengetallen Afval- en Afvalwatermanagement

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Afval- en Afvalwatermanagement		
Maximaal aantal storingen per jaar van langer dan 24 uur aan rioolgemaal	1x/jr	0x
Aantal minuten waarbij tijdens bijzonder intensieve buien water op straat mag staan	30 min	15 min
Aantal aansprakelijkheidsstellingen n.a.v. grondwaterstand	1	0
Vaststellen nieuw afvalbeleid	Vastgesteld	Uitgesteld
Onderzoeken meest effectieve methode afvalinzameling, -scheiding en -verwerking	Uitgevoerd	Uitgevoerd
Uitvoeren tevredenheidsonderzoek afvalwater via burgerpanel	Uitgevoerd	Uitgevoerd
Uitvoeren tevredenheidsonderzoek afvalscheiding via burgerpanel	Uitgevoerd	Uitgevoerd

Programma 6: Lansingerland ontwikkelt

Beoogd maatschappelijk effect

Ook in een groeiend Lansingerland blijft het goed wonen, werken, ondernemen en recreëren

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	13.752	11.912	14.250	15.142	892
Baten	6.747	3.816	4.424	6.060	1.636
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-7.005	-8.096	-9.826	-9.082	744
Onttrekkingen	705	1.097	4.483	4.177	-306
Toevoegingen	128	374	2.445	2.445	0
Mutaties reserves	577	722	2.038	1.732	-306
Gerealiseerd resultaat	-6.428	-7.373	-7.788	-7.350	438

Beleidsveld Ruimtelijke Ordening

Wat wilden we bereiken?

Ruimtelijke ontwikkelingen die bij dragen aan goed wonen, ondernemen, werken en recreëren

We faciliteerden en schiepen randvoorwaarden voor ontwikkeling op het gebied van wonen, werken, recreëren en infrastructuur.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Bestemmingsplannen

In voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet actualiseren en digitaliseren we de laatste analoge bestemmingsplannen. Dit is in 2019 opgestart en loopt door in 2020.

Randstadrailhalte Rodenrijs

Vanwege het toegenomen gebruik en de verwachte verdere toename van het aantal reizigers richten we samen met de MRDH en RET het stationsgebied Rodenrijs opnieuw in. Er ligt een definitief ontwerp voor revitalisering van het gebied. Enkele kernpunten van dit ontwerp zijn de realisering van een bewaakte stalling, optimalisering van het aantal P+R parkeerplaatsen, verbeteren van de verblijfskwaliteit en wachtruimtes en verhogen van de beeldkwaliteit door middel van vergroening.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

We voerden wet- en regelgeving op het gebied van omgevingsrecht vlot, zorgvuldig en adequaat uit. Hierbij hadden veiligheid en leefbaarheid de hoogste prioriteit. We werkten met toetsingsbeleid, wat de doorlooptijd verkortte. In voorbereiding op de Omgevingswet optimaliseerden we in 2019 onze werkprocessen verder en onderzochten we hoe we door regelvermindering de doorlooptijd van vergunningaanvragen kunnen verkorten. Dit continueert in 2020 en sluit aan op het actiepunt uit het Coalitieakkoord om de proceduretijd van aanvragen van het MKB te versnellen.

Nieuwbouw starterswoningen

In 2019 startte de realisatie van de geplande circa 180 starterswoningen in Lansingerland voor de periode 2019 t/m 2022. Er zijn 10 starters huurwoningen opgeleverd in de Jan Stuystraat in Bergschenhoek (Parkzoom 1). Op verschillende locaties worden starterswoningen gerealiseerd. Een bijzondere ontwikkeling is Parkzoom IV waarbij starterswoningen en sociale woningen gezamenlijk worden aanbesteed. Deze aanbesteding startte in 2019. In 2019 is Wilderszijde als Woondeal versnellingslocatie aangemerkt. Dit draagt de komende jaren ook sterk bij aan het realiseren van starterswoningen.

Kader Recreatieschap Rottemeren

In 2019 stelden de drie gemeenteraden (Lansingerland, Zuidplas en Rotterdam) het kader vast. Hierin gaven de gemeenten de randvoorwaarden aan op basis waarvan het Recreatieschap een visie gaat uitwerken. In het gebied vond dit jaar de noodzakelijke kap van zieke essen plaats. De herplanting startte in 2019 en is gericht op meer diversiteit. We werkten aan het definitief ontwerp van de herinrichting van het Lage Bergse Bos.

Actualiseren gemeentelijke Woonvisie

In 2019 startten we met de actualisatie van de gemeentelijke Woonvisie en de regionale Huisvestingsverordening. Deze visie houdt rekening met de eigen identiteit, woonwensen van diverse doelgroepen, de financiële mogelijkheden en de kwaliteit van het woonmilieu en de leefomgeving. We voerden onze brede aanpak ten aanzien van sociale woningbouw uit, dat bestaat uit nieuwbouw én stuurden op de doorstroming en het toewijzingsbeleid. In 2019 realiseerden we de taakstelling om 42 asielgerechtigden te huisvesten.

A16 Rotterdam

In 2019 startten we met de voorbereidende werkzaamheden voor de aanleg van de A16 Rotterdam. Wij zien de komende jaren toe op naleving van de gemaakte afspraken in de diverse (o.a. in regionaal verband) gesloten overeenkomsten. We zorgen voor een adequate afhandeling van de diverse vergunningen en sturen op goed omgevingsmanagement samen met de regiopartners.

Rotterdam The Hague Airport

In 2019 zijn de nota's Reikwijdte en Detailniveau voor de Luchtruimherziening en de Luchtvaartnota gepubliceerd. In afstemming met onze partners (Provincie Zuid-Holland en de gemeenten Rotterdam en Schiedam) in de Bestuurlijke Regiegroep RTHA (BRR) dienden wij op beide nota's een zienswijze in. Het gezamenlijk programma voor maatregelen die de hinder van RTHA beperken is van de BRR overgedragen aan de Commissie Regionaal Overleg RTHA (CRO). Binnen de CRO is een werkgroep opgericht die dit programma uitwerkt.

Nieuwbouw sociale woningen

In 2019 zijn 18 sociale huurwoningen opgeleverd aan de Notaris Kruytstraat in Bergschenhoek van de beoogde circa 130 sociale woningen in Lansingerland voor de periode 2019 t/m 2022. Op de Rodenrijse Zoom zijn 68 sociale woningen in aanbouw. Deze worden in 2020 opgeleverd.

Planvoorbereiding startte voor sociale woningen op (particuliere) ontwikkellocaties zoals Hergerborch en Driehoek Noordpolder in Berkel en Rodenrijs. Dit geldt ook voor Wilderszijde in de vorm van het Masterplan dat de raad heeft vastgesteld.

Visie Middengebied/Alliantie Middengebied

De samenwerking in de Alliantie Middengebied (bestaande uit de gemeenten Zoetermeer, Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland) leidde in 2019 tot een concept samenwerkingsagenda. Deze kwam tot stand aan de hand van kennistafels. Ook onze regiopartners (Provincie Zuid-Holland en MRDH) zijn nauw betrokken. De agenda richt zich op de onderwerpen, wonen, duurzaamheid, bereikbaarheid, economie en recreatie. In maart 2020 wordt de agenda aan de raad gepresenteerd. Een eerste resultaat van de samenwerking ligt er al, namelijk dat we gezamenlijk met MRDH, Gemeente Rotterdam en de Provincie Zuid-Holland een ontwikkelstrategie voor de ZoRo verbinding opstellen. Dit komt in de eerste helft 2020 tot uitvoering, de ontwikkelstrategie wordt in het najaar 2020 aangeboden aan BO MIRT, de overlegtafel van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu met de regiopartners.

Corridor A12

Logistieke Hotspot Corridor A12

Provincie, gemeenten (Zoetermeer, Waddinxveen, Zuidplas en Lansingerland) en (logistieke) marktpartijen werken aan het versterken van de A12 corridor als logistieke hotspot. Samen werkten we aan een infra-agenda en stelden een programmamanager en marketingmanager aan. De corridor steeg in de ranglijst van logistieke hotspots naar plek 7. In 2019 nam de uitgifte van bedrijfsterrein een enorme vlucht. Hierdoor zijn de kavels op Prisma en Bleizo-Oost nagenoeg volledig uitgegeven. De herontwikkeling van Klappolder kreeg een flinke impuls met de komst van Zalando.

Bleizo-West

In 2019 deed TwynstraGudde onderzoek in opdracht van de gemeenten Lansingerland en Zoetermeer naar de contexten van Bleizo-West. Dit was gericht op het in kaart brengen van alle belangen die samenhangen met de ontwikkelrichting van dit gebied. Begin 2020 worden de raden geïnformeerd en volgt besluitvorming over het vervolg.

HSL

Gezamenlijk met de Corealisatiegroep HSL kwamen we in 2019 tot een geoptimaliseerd maatregelenpakket voor Lansingerland. Hiermee realiseren we binnen de budgetten zoveel mogelijk geluidsreductie. Uitvoering van het maatregelenpakket (het absorberend maken van de geluidsschermen) vond in 2019 nog niet plaats, aangezien de gesprekken tussen het ministerie en de beheerorganisatie nog lopen. Wij verwachten dat begin 2020 informatie komt over de uitvoering. Als belanghebbende gemeente verzetten we ons tegen de nachtelijke testritten aangezien de maatregelen ter geluidsreductie nog niet zijn gerealiseerd. Hier had de minister begrip voor, maar uiteindelijk had het testen van het nieuwe materieel voorrang.

Voorbereiden op Omgevingswet 2021

In april 2019 stelde het college het plan van aanpak voor de implementatie van de omgevingswet vast. Een van onze doelstellingen is om in december 2020 een vastgestelde Omgevingsvisie Lansingerland te hebben. Daarom startten we in 2019 met het optekenen van de visie. Hierin staat het lange termijn strategisch beleid voor de fysieke leefomgeving. Ter begeleiding van het bestuurlijk proces is een raadsklankbordgroep omgevingsvisie opgericht welke op relevante momenten bijeenkomt.

Er is een overkoepelende projectgroep opgericht waarin de afstemming tussen de digitalisering, omgevingsvisie, omgevingsplan en omgevingsvergunningverlening plaatsvindt. Verder zijn we in 2019 gestart met het opstellen van het plan van aanpak voor het omgevingsplan.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	7.513	5.670	6.015	6.792	777
Baten	5.230	2.719	2.816	3.978	1.163
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-2.283	-2.951	-3.199	-2.813	386
Onttrekkingen	631	62	340	240	-100
Toevoegingen	128	41	41	28	-12
Mutaties reserves	503	21	299	212	-88
Gerealiseerd resultaat	-1.780	-2.930	-2.900	-2.602	298

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Lasten (€ 777.000 nadeel)

Van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat hebben wij een bijdrage ontvangen voor de realisatie van geluidsschermen aan de N209/Kruisweg. Dit bedrag hebben wij doorbetaald aan de Provincie Zuid-Holland aangezien zij het werk gaan aanbesteden (€ 868.000 lasten).

Voor onderzoeks- en advieskosten samenwerkingsverbanden houden we € 70.000 over. De kosten hiervoor worden begroot op basis van een globale inschatting, zodat we snel kunnen inspelen op ontwikkelingen of onderzoeken die we samen met de regio of samenwerkende gemeenten oppakken. In 2019 zijn bijv. onderzoeken gedaan op het gebied van verkeer, duurzaamheid, wonen en economie. De kosten hiervan zijn uiteindelijk lager dan begroot of zijn door andere partijen gedragen.

Dit jaar hebben we minder (juridische) adviezen ingewonnen en (extra) onderzoeken gedaan in het kader van het opstellen van bestemmingsplannen. We zien hier structureel een voordeel van € 40.000. Dit ramen we af in de zomerrapportage 2020 en de begroting 2021 ten gunste van het jaarlijks behoefteonderzoek wonen.

Bij de zomerrapportage 2019 gaven wij aan te verwachten in 2019 een aantal anterieure overeenkomsten af te ronden met een positief resultaat. Naast dit voordeel zien we in de jaarrekening nog een extra voordeel van € 54.000. Deze overeenkomsten lopen over meerdere jaren, waardoor de lasten in voorgaande jaren voor de baten in 2019 zijn uitgaan. Conform de nieuwe Notitie Grondbeleid in Begroting en Jaarstukken moeten de baten en lasten van anterieure overeenkomsten apart worden geboekt en niet enkel het saldo. Dit leidt tot een totale last van € 482.000.

De doorbelasting naar dit beleidsveld is € 120.000 lager (voordeel) dan begroot aangezien meer uren zijn besteed aan de realisatie van de anterieure overeenkomsten, waardoor minder uren zijn besteed aan de werkzaamheden op dit beleidsveld.

Voor de implementatie van de omgevingswet hanteren wij een reserve om de kosten voor de komende jaren uit te dekken. Er was een onttrekking begroot van € 130.000 in 2019, maar de werkelijke kosten bleken lager te zijn (€ 91.000). Het restant van € 39.000 vloeit terug naar de reserve en zal in 2020 of 2021 worden uitgegeven (voordeel).

In de Zomerrapportage 2019 is € 210.000 opgenomen voor de te maken kosten die verband houden met de overdracht van openbaar gebied in Prisma. De overdracht vindt in twee tranches plaats. De eerste en grootste overdracht heeft in 2019 plaatsgevonden (€ 170.000). De tweede en laatste overdracht is in 2020 voorzien. We vragen een budgetoverheveling aan om het restant in 2020 in te zetten (€ 40.000 voordeel).

In 2019 is de post voor het werkplan verhoogd door een groter werkaanbod van de DCMR. Van deze verhoging is € 42.000 niet uitgegeven. Vanwege is vertraagde start voor de Bodemkwaliteitskaart hebben we € 17.500 niet uitgegeven. De DCMR is pas in oktober begonnen met de astbesttaken. Hierdoor is er € 38.000 minder uitgegeven dan begroot.

Voor de geluidsschermen langs de N209 is er door vertraagde werkzaamheden € 107.000 minder aan onderzoeks- en advieskosten uitgegeven dan begroot.

Het overige voordeel van € 60.000 bestaat uit diverse kleine afwijkingen.

Baten (€ 1.163.000 voordeel)

Van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat hebben wij een bijdrage ontvangen voor de realisatie van geluidsschermen aan de N209/Kruisweg (€ 868.000 baten). Dit bedrag hebben wij doorbetaald aan de Provincie Zuid-Holland aangezien zij het werk gaan aanbesteden. Ook hebben we in 2019 een bijdrage ontvangen van Bedrijfschap Hoefweg voor de Corridor A12 (€ 25.000).

Conform de nieuwe Notitie Grondbeleid in Begroting en Jaarstukken moeten de baten en lasten van anterieure overeenkomsten apart worden geboekt en niet enkel het saldo. Dit leidt tot een bate van € 537.000.

Voor de aanleg van de geluidsschermen langs de N209 hebben we subsidies ontvangen die op de balans zijn verwerkt als vooruitontvangen subsidiegelden. De werkelijk gemaakte kosten met betrekking tot de aanleg van de geluidsschermen worden van de vooruitontvangen subsidies afgeboekt. In 2019 zijn de werkelijk gemaakte kosten € 140.000 lager dan ingeschat.

De legesopbrengsten waren in 2019 lager dan begroot. Dit werd ten eerste veroorzaakt door een te hoge inschatting van legesopbrengsten van reeds bekende projecten. Daarnaast kwamen de aanvragen voor 2019 later binnen dan verwacht, waardoor opbrengsten pas later gefactureerd konden worden. Dit in combinatie met lagere bouwkosten per aanvraag dan geraamd leidde tot een totaal lagere opbrengst van € 127.000.

Reservemutaties

Baten (€ 100.000 nadeel)

De begrote onttrekking uit de Reserve Actieplan Omgevingswet was € 130.000. De werkelijke uitgave was € 92.000. Dit resulteert in een lagere onttrekking dan begroot (€ 40.000). Er staat op beleidsveld 6.1 een onttrekking van € 60.000 geraamd voor groot onderhoud gebouwen, maar deze hoort bij beleidsveld 6.5 waar ook de gerealiseerde kosten zijn geboekt. Dit wordt bij de Zomerrapportage 2020 en Begroting 2021 gecorrigeerd.

Lasten (€ 12.000 voordeel)

Er staat op beleidsveld 6.1 een dotatie van € 12.000 geraamd voor groot onderhoud gebouwen, maar deze hoort bij beleidsveld 6.5 waar ook de gerealiseerde kosten zijn geboekt. Dit wordt bij de Zomerrapportage 2020 en Begroting 2021 gecorrigeerd.

Kengetallen Ruimtelijke Ordening

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Ruimtelijke Ordening		
Aantal sociale woningen (vanaf 2019)	Ca. 130 (eigen grondexploitaties) en 100 (particuliere initiatieven) in de periode 2019-2022	18 (eigen grondexploitatie)
Aantal starterswoningen	Ca. 180 in de periode 2019-2022	10
Aantal gehuisveste statushouders (taakstelling)	PM (vaststelling 1e helft 2019)	42
Aantal nieuwbouwwoningen	Gemiddeld ca. 400-500 per jaar	438
% aanvragen voor omgevingsvergunning binnen wettelijke termijn afgehandeld	98%	99%
Aantal aanvragen	600	612
Aantal handhavingszaken	50	115
Aantal handhavingszaken uitmondend in last onder dwangsom, resp. last onder bestuursdwang	10, resp. 1	7, resp. 1

Beleidsveld Infrastructuur en Mobiliteit

Wat wilden we bereiken?

De inwoners van Lansingerland kunnen zich op een snelle, adequate en veilige manier verplaatsen

Fietsers moeten zich zeker voelen op onze wegen en fietspaden. OV-gebruikers reizen gemakkelijk met betrouwbare en snelle OV-lijnen van en naar goede knooppunten. Automobilisten kunnen rekenen op een vlotte doorstroming en voldoende parkeerplaatsen.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Verkeersveiligheid

In 2019 pakten we vier van de zeven rotondes uit het Fietsveiligheidsplan Lansingerland 2018 aan. De feedback vanuit de omgeving over de fysieke aanpassingen is overwegend positief. Het aanpassen van de overige rotondes volgt in 2020. Eind 2019 startten we samen met de MRDH de campagne voor het verder versterken van de verkeersveiligheid in de regio.

Ter bevordering van de fietsveiligheid hielden we een praktijk training fietsveiligheid voor ouderen. De MRDH biedt scholen de programma's 'Totally Traffic' en 'School op Seef aan' om fietsveiligheid onder scholieren te bevorderen. In 2019 maakten 3 middelbare scholen hiervan gebruik. Samen met de fietsersbond en de politie richtten wij ons op het gebruik van fietsverlichting. We realiseerden de openbare verlichting op het landscheidingsfietspad. Ook traden we met bewoners van de Rotte en wielrenverenigingen in gesprek over de verkeersveiligheid op de fietspaden van de Rottekade.

Regionale opgaven

Samen met de Metropoolregio Rotterdam - Den Haag werkten we nog altijd aan plannen om de regio en Lansingerland bereikbaar te houden. We keken nadrukkelijk naar betrouwbare, snelle en frequente OV-lijnen en (snel)fietsverbindingen. In de zuidelijke Randstad is een verstedelijkingsopgave ter realisatie van meer woningen. De verkeerseffecten hiervan namen wij mee in onze mobiliteitsstudies zoals het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) en de studie Metropoolregio OV. Ook onderzochten we de verkeersaantrekkende werking van nieuwe infrastructuur zoals de A16 Rotterdam. In november 2019 maakten wij afspraken in het MIRT over de upgrade van de ZoRo-verbinding.

Bereikbaarheid dorpskernen

Voor Berkel Centrum Oost stelden we in 2019 een plan op om de bereikbaarheid te verbeteren. Het gaat om de verkeerssituatie op de Molenwerfstraat, in samenhang met de herontwikkeling van de Hergerborch. Daarnaast onderzochten we de parkeerbalans tussen Berkel centrum oost en west. Deze balans realiseren we op termijn. Voor de overige centra blijven we bij de ruimtelijke ontwikkelingen in de kernen de mogelijkheden verkennen en benutten om de goede bereikbaarheid te waarborgen.

Mobiliteitsplan Berkel

Ook in 2019 gingen we verder met de uitvoering van het Mobiliteitsplan Berkel. Voor de herinrichting van de Noordeindseweg begonnen we met de voorbereidende werkzaamheden (kabels en leidingen). Het ontwerp voor het vrijliggende fietspad langs het Berkelsdijkje is in samenspraak met de omgeving verder uitgewerkt.

Vraaggestuurd openbaar vervoer

Wij onderzochten samen met de RET en de MRDH hoe we flexibel en vraagafhankelijk vervoer kunnen realiseren voor momenten en locaties die met het reguliere OV minder goed bediend worden, denk daarbij o.a. aan bedrijventerrein Oudeland. De gesprekken zijn gestart en deze lopen door in 2020. De RET startte een pilot op met vraaggestuurd vervoer tussen Berkel en Bergschenhoek op buslijn 174.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	813	633	765	754	-11
Baten	82	12	12	134	122
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-730	-621	-753	-620	133
Onttrekkingen	74	0	0	0	0
Mutaties reserves	74	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-656	-621	-753	-620	133

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Lasten (€ 11.000 nadeel)

Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000.

Baten (€ 122.000 voordeel)

Op diverse locaties hebben we uitwegen voor derden gerealiseerd. Hiervoor hebben we leges en de aanlegkosten vergoed gekregen. Dit resulteert in circa € 120.000 hogere baten en evenredig hogere lasten.

Kengetallen Infrastructuur en Mobiliteit

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Infrastructuur en Mobiliteit		
Klanten-rapportcijfer busvervoer Rotterdam e.o. (RET)	7,8	7,8
Verkeersslachtoffers	0 vermijdbare ongevallen	0 vermijdbare ongevallen
Aantal Ov-reizigers	15.000	13.001,0

Beleidsveld Economische Ontwikkeling

Wat wilden we bereiken?

Een economisch succesvolle gemeente met een aantrekkelijk ondernemersklimaat

Een aantrekkelijk ondernemersklimaat in Lansingerland trok nieuwe bedrijven aan, zorgde ervoor dat gevestigde bedrijven behouden bleven en faciliteerde de lokale economie om vitale, levendige en aantrekkelijke kernen te stimuleren.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

We voeren de Economische Agenda Lansingerland 2018-2025 uit

We faciliteerden en ondersteunden het proces voor de ontwikkeling en realisatie van de Holland Railterminal (HRT) Lansingerland. Het streven was dat de HRT in 2022 operationeel zou zijn, dat wordt 2024 doordat aanvullend onderzoek (naar de locatiekeuze) wenselijk was. Daarnaast zetten we in op de ontwikkeling van de vitale kernen en de uitgifte van bedrijventerreinen. Ook ondersteunden we de ondernemers met verschillende bijeenkomsten (o.a. de Oostlanddag).

Samen met 6 actieve parkmanagementorganisaties besteedden we aandacht aan de bestaande bedrijventerreinen gericht op uitstraling en kwaliteit. In 2019 schreven wij het plan van aanpak voor het tevredenheidsonderzoek en deze wordt in 2020 uitgevoerd.

We werken in regionaal verband aan het economisch vestigingsklimaat

Lansingerland heeft een belangrijke positie in de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH). We namen de Roadmap Next Economy op in onze duurzaamheidsvisie. We gaven strategisch advies en feedback in de MRDH voor regionaal beleid op het terrein van detailhandel, bedrijventerreinen, kantoren en Greenport.

We stimuleren de glastuinbouwsector in Lansingerland

Het glastuinbouwcluster in Lansingerland is van vitaal economisch belang. In 2019 ontvingen we een substantiële subsidie van de MRDH voor digitalisering van de Greenport en uitbreiding van het Horti Science Parc Bleiswijk. Hiermee vergroten wij de toekomstbestendigheid van de glastuinbouwsector.

Ook in 2019 voerden wij structureel overleg met de meest invloedrijke greenport bedrijven in Lansingerland. De opgehaalde input betrekken wij in ons economisch beleid. Gezamenlijk met de regio organiseerden we een conferentie voor de primaire productie.

In het kader van onze inzet op de positionering van Lansingerland als meest innovatieve glastuinbouwgemeente van de wereld namen wij deel aan handelsmissies naar China en Duitsland. Ook ondersteunden wij een aantal projecten vanuit de Greenport, waaronder het Project Vertical Farming.

Markt- en standplaatsenbeleid

In 2019 is het plein in het centrum van Berkel en Rodenrijs heringericht. De discussie over de aanwijzing van de standplaatsen resulteerde in nieuwe standplaatslocaties. De voorbereiding van de actualisatie van het standplaatsenbeleid startte en geldt voor alle drie de kernen. De weekmarkt in Berkel en Rodenrijs heeft een nieuwe indeling op de oude locatie, waarbij service en kwaliteit is gehandhaafd. De kwaliteit van de markt blijft hoog met een bezetting rond de 95%.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	836	797	946	1.354	408
Baten	262	234	272	693	421
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-573	-563	-674	-661	13
Onttrekkingen	0	0	0	0	0
Toevoegingen	0	0	250	250	0
Mutaties reserves	0	0	-250	-250	0
Gerealiseerd resultaat	-573	-563	-924	-911	13

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Baten (€ 421.000 nadeel)

Voor het project Toekomstbestendig glastuinbouwcluster Greenport West-Holland hebben wij een bedrag ontvangen van de MRDH (€ 420.000 baten). Dit bedrag hebben wij doorbetaald aan de Wageningen University & Research die de opdracht gaat uitvoeren. Het overige verschil (€ 1.000) bestaat uit diverse kleine afwijkingen.

Lasten (€ 408.000 nadeel)

Voor het project Toekomstbestendig glastuinbouwcluster Greenport West-Holland hebben wij een bedrag ontvangen van de MRDH. Dit bedrag hebben wij doorbetaald aan de Wageningen University & Research die de opdracht gaat uitvoeren (€ 420.000 lasten). Het overige verschil (€ 12.000 voordeel) bestaat uit diverse kleine mutaties.

Reservemutaties

Lasten (€ 250.000 voordeel)

In de Slotwijziging 2019 is besloten om het incidentele budget voor de Holland Rail Terminal over te hevelen naar 2020 (€ 250.000). Dit leidt in 2019 tot een toevoeging aan de algemene reserve.

Kengetallen Economische Ontwikkeling

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Economische Ontwikkeling		
Aantal bedrijven	3.100	5.724*
Vloeroppervlak winkels	80.000	80.483
Aantal verkochte kavels op bedrijventerrein	6	9
Bezettingsgraad markt	95%	95%
Aantal parkmanagementorganisaties	6	6
Aantal bijeenkomsten met bedrijfsleven	3	4
Aantal Bedrijven InvesteringsZones (BIZ)	3	2**

* Deze stijging komt doordat de gegevens sinds dit jaar door de Kamer van Koophandel worden aangeleverd inclusief bedrijven die een non-mailing-indicator (NMI) hebben terwijl voorheen alleen bedrijven exclusief NMI bekend waren.

** Er bleek onder de gevestigde ondernemers op bedrijventerrein Weg en Land onvoldoende draagvlak om een BIZ te kunnen realiseren.

Beleidsveld Duurzaamheid

Wat wilden we bereiken?

Een duurzamer Lansingerland

Wij zetten in op de energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Onze duurzaamheidsvisie 'Lansingerland Duurzaam' diende als uitgangspunt voor nieuw te ontwikkelen routekaarten en activiteiten binnen het programma duurzaamheid. Om de visie nader te concretiseren stelden we in 2019 de 'Lansingerland duurzaam - uitvoeringsagenda 2019-2022' op en deelden deze met de raad. Dit document bevat een overzicht van de duurzaamheidsprojecten waar wij ons voor inspanden.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Energietransitie

Wij waren op vele vlakken actief op het gebied van de energietransitie. Enkele voorbeelden.

Wij stelden in 2019 de Transitievisie Warmte op. Deze visie vormt een belangrijk uitgangspunt voor de verduurzaming en het aardgasvrij maken van de bestaande woningen. Ook stelden wij met de regio het Energieperspectief 2050 vast. Dit gaat over de ambities voor de energiehuishouding in de regio en is een belangrijke bron voor wat de Regionale Energie Strategie (RES) moet gaan worden. Daarnaast werkten wij nauw samen met de energiecoöperatie Nieuwe Lansinger Stroom om inwoners te informeren en te stimuleren om hun eigen woning te verduurzamen. We continueerden het energieloket, de inzet van energiecoaches, organiseerden de energiemarkt, etc.

Ook continueerden we onze stevige inzet op ons eigen vastgoed. We plaatsten maar liefst 966 zonnepanelen op onze panden. Daarnaast deden we een onderzoek naar verduurzamingsmogelijkheden van zwembad De Windas.

De grootste bijdrage aan de klimaatneutraliteit van onze gemeente komt door de innovatie in de glastuinbouwsector. Deze sector vormt de ruggengraat van de klimaataanpak in Lansingerland. Binnen de Warmtesamenwerking Oostland (WSO) werkten we nauw samen met omliggende gemeenten, Glastuinbouw Nederland, Provincie Zuid-Holland en andere stakeholders. We brachten vraag en aanbod van duurzame warmte in kaart, en maakten een visie voor tracé's van hoofdwarmteleidingen naar en binnen het glastuinbouwgebied Oostland. Wij nemen de rol van verbinden en organiseren op ons. Ook werkten we in regionaal verband aan het Energieakkoord Greenport West-Holland.

Circulaire economie

In een circulaire economie benutten we onze materialen optimaal en vermijden we afval. Grondstofkringlopen zijn dan optimaal gesloten, met een zo hoog mogelijk behoud van waarde. In 2019 brachten we dit in de praktijk door eisen te stellen aan de nieuwbouwprojecten in de gemeente. Ook bij renovaties en onderhoud in de buitenruimte gaan we zo goed mogelijk op deze wijze met onze materialen om: waar mogelijk repareren of hergebruiken we materialen. Voorbeelden hiervan zijn verkeersborden, lokaal gesnoeide takken voor houtrillen en boomstronken voor het urban sportspark in het Annie M.G. Schmidpark.

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie gaat over de aanpassing aan klimaatverandering, met als doel om de negatieve effecten hiervan op te vangen, zodat een zekere mate van klimaatbestendigheid ontstaat. In 2019 en 2020 stellen we hiervoor stapsgewijs een strategie op. Als eerste stap voerden we in 2019 een zogenaamde stresstest uit, die de aandachtsgebieden van klimaatkwetsbaarheden voor Lansingerland in kaart bracht. Vervolgens startten we met de risicodialogen, waarbij we met stakeholders het gesprek voerden over de mate van overlast en beoogde maatregelen. Deze ronden we in 2020 af. Ook stimuleerden we onze inwoners hun tuinen te vergroenen door voorlichting en promotiecampagnes binnen 'Tuin van de toekomst'.

Tenslotte integreerden we de principes van klimaatadaptatie ook verder in het gemeentelijk beleid, bijvoorbeeld vastgoed en de buitenruimte. Daarom leggen we bijvoorbeeld ook wadi's aan, en verder troffen we voorbereidingen voor een pilot groenblauwe schoolpleinen. Deze pilot wordt in 2020 vervolgd.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	835	885	760	784	24
Baten	18	0	1	2	1
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-817	-885	-759	-782	-23
Onttrekkingen	0	0	30	30	0
Mutaties reserves	0	0	30	30	0
Gerealiseerd resultaat	-817	-885	-729	-752	-23

Waar zitten de financiële afwijkingen?

De afwijkingen zijn kleiner dan €100.000 derhalve zijn deze niet verder toegelicht.

Kengetallen Duurzaamheid

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Duurzaamheid		
Aantal laadpalen geplaatst	60	26
Aantal zakelijke gemeente kilometers verduurzaamd (Ton CO2 bespaard)	44.000 (9,7 ton)	60.042 (13,21 ton)
Aantal schoolpleinen klimaatadaptief	2	0*
Aantal verstrekte subsidies Tuin van de Toekomst	n.v.t.	60

* Op eigen initiatief van een school is een schoolplein wel klimaatadaptief ingericht.

Beleidsveld Vastgoedbeleid

Wat wilden we bereiken?

Gemeentelijk vastgoed zetten we in om onze maatschappelijke doelstellingen te realiseren

We zetten ons gemeentelijk vastgoed zo efficiënt mogelijk in met als doel gewenste voorzieningen te huisvesten. We streefden naar een zo goed mogelijk financieel en sociaal rendement en een duurzaam en veilig beheer.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Financieel rendement

We streven naar een optimaal financieel rendement van ons vastgoed. Vastgoed dat hier niet aan voldoet stoten we af. In 2019 troffen we voorbereidingen om 2 panden te verkopen (de Snip en Laan van Koot). Ook in 2019 streefden we samen met de beheerders naar optimale huurinkomsten van de gebouwen. Zo zijn enkele leegstaande ruimtes en tijdsblokken extra verhuurd ten opzichte van 2018. We zijn geen verhuurder meer van de Smitshoek, maar hebben in 2019 nog wel nieuwe huurders voor het pand gevonden.

Sociaal rendement

We trekken samen met Sportfondsen op om sociaal rendement via het inzetten van vastgoed te faciliteren. In 2019 concretiseerden we bestaande afspraken en verbeterden de samenwerking tussen clubs. Dit contract is eind 2019 met nog een jaar verlengd. Uit het beleid Pubers in de Spotlight is gebleken dat Bleiswijk behoefte heeft aan een pand voor jongeren. Daarom is het pand Pecto's uit de verkoop gehaald en hiervoor ingezet. Daarbij startten we met het optimaliseren van het gebruik van het pand. Ook ronden we in 2019 de verbouwing van het Cultuurhuis af en herstelden we de schade aan het zwembad de Windas.

Veiligheid

In 2019 gingen we verder met het waarborgen van de veiligheid van onze accommodaties. Binnen onze accommodaties hebben we aandacht voor gevaren zoals asbest, legionella en de brandveiligheid. Zo verstrekten we een opdracht voor een installatieverantwoordelijke voor de laagspanning. Deze zal zowel het plan schrijven als ook twee jaar lang de controle uitvoeren. Met sportfondsen maakten en behaalden we afspraken over de conditiescores en schoonmaak volgens NEN-normen.

Duurzaamheid

In brief U19.04952 is de raad geïnformeerd over onze duurzaamheidsambities voor het gemeentelijk vastgoed. Conform ons beleid plaatste de gemeente in 2019 966 zonnepanelen op gemeentelijke panden. Bij de zomerrapportage zijn enkele kredieten voor het verduurzamen van ons vastgoed omgezet naar een dotatie aan de bestemmingsreserve Groot Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen. Op lange termijn worden onze beheerplannen geactualiseerd waarbij de duurzaamheidsambities worden meegenomen. In 2019 onderzochten we in samenwerking met de beheerder Sportfondsen de mogelijkheden voor het verduurzamen van zwembad de Windas.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroet 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	3.756	3.927	5.765	5.459	-306
Baten	1.154	851	1.323	1.253	-71
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-2.602	-3.076	-4.442	-4.206	235
Onttrekkingen	0	1.035	4.113	3.907	-206
Toevoegingen	0	334	2.154	2.167	12
Mutaties reserves	0	701	1.958	1.740	-218
Gerealiseerd resultaat	-2.602	-2.374	-2.483	-2.466	17

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Lasten (€ 345.000 voordeel)

Halverwege het jaar is besloten om panden uit onze portefeuille te verduurzamen. Hierdoor zijn de reguliere plannen voor groot onderhoud tijdens de rit aangepast. Ook heeft het duurzaamheidsaspect invloed op de doorlooptijd van enkele aanbestedingen gehad. Zodoende zijn enkele uitgaven voor groot onderhoud doorgeschoven naar de toekomst. Dit leidt in totaal tot een voordeel van € 408.000. De lagere uitgaven in 2019 worden verrekend met de reserve Groot Onderhoud.

Het werkelijke omslagrentepercentage is hoger dan begroot (1,0 % versus 0,45%). Dit leidt tot hogere rentelasten (€ 152.000 nadeel).

Met de zomerrapportage 2018 is een budget van € 53.857 aangevraagd voor een bijdrage aan Woonzorg Nederland t.b.v. vervanging van het dak boven de binnentuin van de Leeuwerik. In 2018 waren de kosten nog niet gemaakt (€ 54.000 voordeel), omdat het perceel nog niet overgedragen was. In 2019 heeft de overdracht plaatsgevonden, de bijdrage wordt na oplevering voldaan. Oplevering is nu gepland in 2020. In de Jaarrekening 2019 vragen we een budgetoverheveling aan voor dit bedrag.

Bij Het Sportpalet is een nieuw spoelsysteem geplaatst welke resulteert in minder gas- en waterverbruik. Dit duurzame systeem leidde tot hogere uitgaven voor groot onderhoud (€ 21.000 nadeel).

Bij Welzijnsvoorziening Leeuwerik moest een nieuwe brandmeldcentrale worden geplaatst en dit leidde tot hogere kosten (€ 23.000 nadeel).

Het overige verschil komt door diverse kleine afwijkingen (€ 79.000 voordeel).

Baten (€ 115.000 nadeel)

Inkomsten uit de SPUK-subsidie worden begroot op basis van de plannen voor groot onderhoud. De uitgaven voor groot onderhoud zijn in 2019 lager dan begroot, waardoor de SPUK-subsidie inkomsten ook lager zijn (€ 65.000 nadeel). In de Zomerrapportage 2019 zijn de huurinkomsten voor Bosland dubbel begroot (€ 50.000 nadeel). Deze stonden niet opgenomen als kosten in programma 5, maar wel reeds als inkomsten in programma 6. Dit wordt in de Zomerrapportage 2020 gecorrigeerd.

Reservemutaties

Baten (€ 206.000 nadeel)

De onttrekking aan de reserve Groot Onderhoud gebouwen is lager dan begroot i.v.m. uitstel van werkzaamheden (€ 206.000 nadeel).

Kengetallen Vastgoedbeleid

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Vastgoedbeleid		
Aantal verkochte panden	2	1

Programma 7: Grondzaken

Beoogd maatschappelijk effect

Met ons grondbeleid dragen we bij aan de realisatie van ruimtelijke doelstellingen op het gebied van wonen, werken, ondernemen en recreëren.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	70.870	30.474	26.506	60.658	34.152
Baten	77.519	29.782	25.314	64.128	38.814
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	6.649	-692	-1.192	3.470	4.662
Onttrekkingen	1.929	936	3.466	9.063	5.597
Toevoegingen	9.837	0	2.599	12.900	10.300
Mutaties reserves	-7.908	936	867	-3.837	-4.703
Gerealiseerd resultaat	-1.260	244	-326	-367	-41

Beleidsveld Grondexploitatie

Wat wilden we bereiken?

Realiseren van gebiedsontwikkelingen binnen de financiële kaders en ruimtelijke randvoorwaarden

We produceerden en verkochten bouwgrond, hiermee gaven we invulling aan de doelstellingen op het gebied van wonen, werken en recreëren. We verkochten bouwgrond voor een marktconforme prijs en we beheersten de grondexploitaties en de hiermee samenhangende risico's.

Wat hebben we daarvoor in 2019 gedaan?

Verkoop bouwgrond voor woningbouw en bedrijven

Ook in 2019 verkochten we bouwgrond voor woningbouw en bedrijven. We verkochten en leverden in verschillende projecten (Wilderszijde/De Tuinen/Scholen Boterdorp/Oudeland/Meerpolder/RvR Groenzoom) vrije kavels voor de realisatie van woningen.

We leverden onder andere bouwgrond in Meerpolder voor de laatste appartementengebouwen van de Klapwijkse Pier, in Westpolder diverse gronden in deelplannen 5 en 7 en de laatste gronden in Parkzoom 3 zijn geleverd.

Binnen onze gemeente zijn in 2019 totaal 438 woningen opgeleverd. Dit betreffen zowel woningen in onze (grondexploitatie)projecten als ontwikkelingen van derden. De in 2019 opgeleverde woningen vallen binnen de geprognosticeerde meerjarige bandbreedte en worden nader toegelicht in beleidsveld 6.1. Ook leverden we de grond voor de realisatie van de horecagelegenheid bij het Annie M.G. Schmidt Park.

In 2019 verkochten en leverden we bouwgronden in de projecten Oudeland en Leeuwenhoekweg. Binnen het project Leeuwenhoekweg leverden we in 2019 3 kavels van totaal 1,4 ha. In 2019 leverden we, naast 4 kavels op Oudeland (in totaal 1,9 ha), een groot kavel van 9,3 ha op Oudeland waardoor de totale levering in 2019 op 12,6 ha uitkomt. Daarnaast sloten we op Oudeland diverse verkoopovereenkomsten en zijn verschillende kavels in optie genomen.

In 2019 is aanzienlijk meer bouwgrond geleverd dan was voorzien bij het opstellen van de begroting 2019. Dit is het gevolg van de gunstige economische situatie maar bovenal door de verkoop van een bovengemiddeld groot kavel op bedrijventerrein Oudeland.

Verkoop gronden voor marktconforme prijs

In 2019 hebben we de kaderbrief grondprijzen, waarin de kaders en prijzen voor de verkoop van gemeentelijke gronden zijn opgenomen, herzien. De verkoopcontracten die we in 2019 overeenkwamen sloten hierop aan. Ook hebben taxaties plaatsgevonden ter zekerheidstelling van een marktconforme waarde. Ook hebben we de 'Nota grondbeleid' herzien waarin eveneens kaders zijn vastgesteld voor de aan- en verkoop van gronden.

Extra inspanningen marketing en acquisitie

Onze inspanning en de gunstige economische ontwikkelingen droegen in 2019 bij aan de grondverkoop voor woningbouw en bedrijventerreinen.

Actualiseren grondexploitaties en inschattingen risico's

Het MPG waar alle gemeentelijke grondexploitaties onderdeel van uitmaken is op 27 juni 2019 door de Raad vastgesteld. De verschillende grondexploitaties zijn inhoudelijk herzien en bijgewerkt naar de actuele inzichten evenals de bijbehorende projectgerelateerde risico's.

Risicomanagement

Bij het opstellen van het MPG 2019 keken we integraal naar het risicoprofiel van ieder project. Daarbij zijn risico's benoemd, gewogen en mogelijke financiële effecten benoemd. Tevens bepaalden we de beheersmaatregelen en pasten deze gedurende de uitvoering van de projecten toe. Het totale gewogen financiële risico maakt onderdeel uit van ons weerstandsvermogen.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten	70.870	30.474	26.506	60.658	34.152
Baten	77.519	29.782	25.314	64.128	38.814
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	6.649	-692	-1.192	3.470	4.662
Onttrekkingen	1.929	936	3.466	9.063	5.597
Toevoegingen	9.837	0	2.599	12.900	10.300
Mutaties reserves	-7.908	936	867	-3.837	-4.703
Gerealiseerd resultaat	-1.260	244	-326	-367	-41

Waar zitten de financiële afwijkingen?

Overschrijding lasten en baten gesaldeerd € 4,6 miljoen positief.

In de begroting 2019 zijn de lasten en baten, welke verband houden met de grondexploitatieprojecten Oudeland niet begroot. Dit leidt met name tot de overschrijdingen op zowel de baten als de lasten. Daarnaast worden de grondexploitaties budgettair neutraal begroot.. Het saldo van de projecten wordt, behoudens de winst of verliesname die in het boekjaar plaatsvindt, overgeboekt naar de balans. in 2019 behaalden wij de volgende resultaten op onze projecten:

Winstnames:

- Project Oudeland: 7,1 miljoen
- Project Rodenrijse Zoom, 0,2 miljoen
- Project de tuinen 0,5 miljoen
- Project Parzoom 2,1 miljoen

verliesnames:

- Project Centrum 5,2 miljoen
- Project Westpolder 0,2 miljoen

Per saldo leidde bovenstaande tot een positief resultaat van € 4,5 miljoen op onze projecten. Op basis van de Nota reserves en voorzieningen 2016 is besloten dat dit positieve resultaat direct wordt verrekend met de algemene reserve. derhalve wijken de reservemutaties voor een gelijk bedrag af ten opzichte van de begroting na wijziging.

Kengetallen Grondexploitatie

Kengetal	Begroot 2019	Realisatie 2019
Grondexploitatie		
Aantal woningen (opleveren)	Gemiddeld 400-500 woningen per jaar	438
Verkoop van bedrijventerreinen binnen eigen grexen (aantal hectare excl. GR)	2,3 ha (o.b.v. MPG 2018)	12,6 ha
Aantal actualisaties van de grexen, inclusief risico's	1	1

Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen

Inleiding

In dit hoofdstuk worden de algemene dekkingsmiddelen toegelicht. Dit zijn inkomsten die niet specifiek toe te rekenen zijn aan een bepaald programma, maar waarmee uiteindelijk de saldi van de programma's 1 tot en met 6 kunnen worden gedekt. In de staat van Baten en Lasten (hoofdstuk 4.1) is de (financiële) samenhang tussen de programma's en algemene dekkingsmiddelen weergegeven.

De algemene dekkingsmiddelen zijn:

- Lokale heffingen;
- Algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- Dividend;
- Saldo van de financieringsfunctie;
- Overige algemene dekkingsmiddelen.

Overzicht Overhead

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de baten en lasten van overhead niet onder de afzonderlijke programma's worden opgenomen. Daarom begroten we op een centrale begrotingspost het 'overzicht overhead'. Overhead is hier gedefinieerd als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces'. Om inzichtelijk te maken waar de overhead uit bestaat, is deze verdeeld in vier onderdelen: personeel, uitbestede bedrijfsvoering, huisvesting en automatisering.

Overzicht Overhead

Bedragen x € 1.000					
	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Huisvesting	1.947	572	1.849	2.099	251
Automatisering	1.820	2.987	1.717	1.732	14
Uitbestede bedrijfsvoering	686	712	712	684	-28
Personeel	11.124	10.880	11.533	11.526	-6
Grondexploitatie (dekking)	-1.175	-780	-871	-833	38
Totaal lasten	14.402	14.371	14.939	15.208	269
Huisvesting	126	266	0	1	1
Automatisering	47	42	0	0	0
Uitbestede bedrijfsvoering	0	0	0	0	0
Personeel	3	22	29	16	-14
Grondexploitatie (dekking)	0	0	0	0	0
Totaal baten	176	330	29	17	-12
Gerealiseerd resultaat	-14.226	-14.040	-14.910	-15.191	-281

Paragrafen

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) stelt dat een aantal verplichte paragrafen moet worden opgenomen in de jaarstukken. Zij geven, als een dwarsdoorsnede door de programma's, inzicht in een aantal bedrijfsvoeringaspecten van de gemeente. De paragrafen zijn:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de belastingen, heffingen en leges die de gemeente Lansingerland heft. De paragraaf toont de tariefontwikkeling, de opbrengsten en de lokale lastendruk. De lokale heffingen is een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente.

We onderscheiden twee soorten heffingen: heffingen waarvan de besteding gebonden is (zoals de rioolheffing en de afvalstoffenheffing) en de gemeentelijke heffingen die als algemene dekkingsmiddel ingezet mag worden waarvan de besteding niet van te voren is bestemd (zoals de onroerende zaakbelasting en de hondenbelasting).

De gemeente Lansingerland kent de volgende belastingen en rechten:

1. Onroerende zaakbelasting (OZB);
2. Afvalstoffenheffing;
3. Rioolheffing;
4. Lijkbezorgingsrechten;
5. Leges burgerzaken;
6. Leges bouw;
7. Hondenbelasting;
8. Marktgelden;
9. Precariobelasting.

Overzicht opbrengst lokale heffingen

In onderstaand overzicht staan de opbrengst aan lokale heffingen van de belangrijkste heffingen in zowel 2018 en 2019.

Bedragen x € 1.000

	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroet 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
OZB woningen	8.946	8.667	8.367	8.362	-5
OZB niet-woningen	5.945	5.939	5.989	5.917	-72
Afvalstoffenheffing	3.836	5.314	4.352	4.164	-188
Rioolheffing	6.237	6.378	6.421	6.318	-104
Lijkbezorgingsrechten	246	212	212	244	32
Leges burgerzaken	731	491	484	579	94
Leges bouw	4.776	2.500	2.500	2.372	-128
Hondenbelasting	297	309	299	295	-4
Marktgelden	63	71	71	64	-7
Precariobelasting, uitstallingen	39	45	45	41	-4
Precariobelasting, kabels en leidingen	201	200	200	201	1
Totaal	31.317	30.125	28.940	28.556	-385

COELO 2019 en woonlasten en tarieven regio

Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert ieder jaar de zogeheten "Atlas van de lokale lasten". Onderdeel van deze atlas is een tarievenoverzicht. Het overzicht 2019 is hieronder opgenomen, aangevuld met de gegevens van Lansingerland:

De bovenstaande tabel laat zien dat de door gemeente Lansingerland gehanteerde tarieven boven het landelijk gemiddelde zitten. In 2017 was de afwijking 21% hoger ten opzichte van het gemiddelde, in 2018 was de afwijking 10% hoger en in 2019 is dit 5%.

Bedragen x € 1,-

	Laagste 2019	Gemiddelde 2019	Hoogste 2019	Lansingerland 2019	afwijking in %
OZB woningen (eigenaar)	0,0379%	0,1115%	0,2509%	0,1095%	-1,79%
OZB niet-woningen (eigenaar)	0,0668%	0,2738%	0,9162%	0,2348%	-14,24%
OZB niet-woningen (gebruiker)	0,0000%	0,2041%	0,4913%	0,1908%	-6,52%
Afvalstoffenheffing (meerpersoonshuishouden)	37	263	419	187	-28,90%
Rioolheffing	0	194	442	245	26,29%
Hondenbelasting (eerste hond)	15	45	125	81	80,00%
Woonlasten	511	740	1.446	780	5,41%

Bron: Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO)

Woonlasten en de tarieven in de regio

In de Atlas van de lokale lasten wordt inzicht gegeven in de gemeentelijke woonlasten. Daarbij wordt het gemiddelde bedrag berekend dat een meerpersoonshuishouden op basis van de gemiddelde WOZ waarde van een eigen woning in de betreffende gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In de ons omringende gemeenten hebben de gemiddelde woonlasten voor meerpersoonshuishoudens zich als volgt ontwikkeld.

De woonlasten 2017 bedragen landelijk gemiddeld € 740. In Lansingerland, Pijnacker-Nootdorp en Zuidplas zijn de lokale lasten gedaald ten opzichte van 2018. In de overige omringende gemeenten zijn deze lasten juist gestegen.

Bedragen x € 1,-

Gemeenten	2018	2019	Mutatie t.o.v. 2018
Lansingerland	794	780	-1,8%
Pijnacker-Nootdorp	848	760	-10,4%
Delft	843	850	0,8%
Zuidplas	792	737	-6,9%
Zoetermeer	733	754	2,9%
Rotterdam	717	742	3,5%

Onroerende zaakbelasting (ozb)

Er zijn twee soorten OZB: de eigenarenbelasting en de gebruikersbelasting. Voor woningen bestaat er alleen een eigenarenbelasting. Voor niet-woningen (onder andere bedrijfspanden, maatschappelijke voorzieningen zoals scholen en zwembaden, maar ook bouwgronden) bestaat er zowel een eigenaren- als een gebruikersbelasting. Jaarlijks bepaalt de gemeente de waarde van de onroerende zaak, de zogeheten WOZ-waarde.

Lansingerland kent een tariefdifferentiatie voor woningen en niet-woningen. Een dergelijke tariefs-differentiatie tussen woningen en niet-woningen wordt in vrijwel heel het land toegepast.

Het OZB-tarief wordt berekend naar een percentage van de WOZ-waarde. Het verloop van de OZB-tarieven over de afgelopen jaren ziet er als volgt uit:

Tarieven Onroerende Zaakbelasting	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019	Mutatie t.o.v. 2018
Eigenaar (woning)	0,1407%	0,1319%	0,1095%	-17,0%
Eigenaar (niet-woning)	0,2548%	0,2472%	0,2348%	-5,0%
Gebruiker (niet-woning)	0,2042%	0,1981%	0,1908%	-3,7%

Opbrengsten onroerende zaakbelasting

De begrote OZB-opbrengsten zijn - op grond van de uitgangspunten in Kadernota 2018 - met 3% verlaagd. De tarieven zijn hierbij gecorrigeerd voor de verwachte waardeontwikkeling.

Bedragen x € 1.000

Opbrengst OZB	Realisatie 2018	Primitief 2019	Begroet 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Woningen (eigenaren)	8.946	8.667	8.367	8.362	-5
Niet-woningen (eigenaren)	3.484	3.499	3.499	3.441	-58
Niet-woningen (gebruikers)	2.461	2.440	2.490	2.476	-14
Subtotaal niet-woningen	5.945	5.939	5.989	5.917	-72
Totaal	14.890	14.605	14.355	14.279	-77

Waardering Onroerende zaken (WOZ)

Uitvoering

SVHW te Klaaswaal voert per 1 januari 2013 de Wet WOZ en de heffing en inning van gemeentelijke belastingen uit voor onze gemeente.

Waarderingskamer

De Waarderingskamer (WAKA) heeft de uitvoering van de WOZ voor 2019 binnen het voorzieningengebied van SVHW beoordeeld als "goed". Dit algemeen oordeel wordt afgegeven aan een organisatie die WOZ-taxaties van goede kwaliteit levert en daarnaast op alle onderdelen van het WOZ-werkproces voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen. Het SVHW heeft ook voldoende maatregelen getroffen voor adequate aansturing en kwaliteitsbeheersing van de werkzaamheden. Zie hiervoor ook de website van de Waarderingskamer: <https://www.waarderingskamer.nl/nc/alle-beoordelingen/gemeentepagina/lansingerland/>

Bezwaarschriften

Het aantal ingediende bezwaarschriften is 25,1% gestegen ten opzichte van 2018. Ook blijft het aantal ingediende bezwaren door No-cure-no-pay bureaus bij woningen stijgen.

Aantallen bezwaarschriften WOZ	2017	2018	2019	Mutatie t.o.v. 2018
Ingediend	456	426	547	28,4%
Nog in behandeling (13 mei 2020)	5	11	5	-54,5%
Waarvan afgehandeld:				
Toegekend	186	149	224	50,3%
Afgewezen en anderszins afgedaan	265	266	318	19,5%

Afvalstoffenheffing

De gemeente Lansingerland kent voor de afvalstoffenheffing een tarief voor éénpersoonshuishoudens en een tarief voor meerpersoonshuishoudens.

In 2018 besloot de gemeenteraad de egalisatiereserve afval op te heffen. Dit kwam als een eenmalige verlaging van de afvalstoffenheffing 2019 terug naar de inwoners.

Het verloop van de tarieven over de afgelopen jaren is als volgt:

Bedragen x € 1,-				
Tarieven afvalstoffenheffing	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019	Afname t.o.v. 2018
Eenpersoonshuishoudens	205,68	189,96	149,59	-21,3%
Meerpersoonshuishoudens	257,16	237,48	187,02	-21,2%

Baten en lasten afvalstoffenheffing en dekkingspercentage

In 2018 besloot de gemeenteraad de egalisatiereserve afval op te heffen. Het resultaat op afval van na dit besluit, heeft invloed op het programma en hiermee ook het jaarrekeningresultaat

In 2019 is een eenmalige korting van € 1.235.000 toegepast. Er is € 220.000 minder aan baten afvalstoffenheffing gerealiseerd en € 80.000 meer aan kosten gemaakt.

Bedragen x € 1.000				
Afvalinzameling	Realisatie 2018	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten (toegerekende kosten, inclusief BTW)	5.568	5.959	6.040	81
Korting		1.235	1.235	0
Baten afvalstoffenheffing	5.568	4.384	4.164	-220
Saldo	0	-340	-641	-301
Dekkingspercentage	100%	94%	89%	

Rioolheffing

Eind 2015 is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) voor de planperiode 2015-2020 voor Lansingerland vastgesteld. Het uitgangspunt bij de rioolheffing is, op grond van het vastgestelde GRP, dat de kosten voor de rioleringsvoorzieningen voor 100% worden gedekt uit de rioolheffing. Als heffingsgrondslag wordt een vast bedrag per 500 m³ waterverbruik aangehouden, met een maximum van 10.000 m³.

In het GRP 2015-2020 is ervan uitgegaan dat:

- De rioolheffing per (equivalente) heffingseenheid een vastgestelde 1,7% indexatie, naast de eventuele index voor inflatie kent;
- De rioolheffing maximaal kostendekkend mag zijn: de geraamde opbrengsten (in de beschouwde periode) mogen de geraamde lasten niet overstijgen (Gemeentewet artikel 229b);
- Reserveren voor toekomstige vervangingsinvesteringen - door dotaties aan de (spaar)voorziening - is toegestaan;
- Reserveren enkel voor uitbreiding van het voorzieningenniveau niet is toegestaan;
- De opbrengsten van de rioolheffing niet voor andere doeleinden dan voor het gemeentelijk rioolstelsel (inclusief grond- en hemelwatervoorzieningen) mogen worden aangewend ofwel een relatie hebben met de verbrede watertaken.

Het GRP wordt periodiek geëvalueerd om te bewaken dat de kostendekkendheid van de rioolheffing gehandhaafd blijft.

Bedragen x € 1,-

Tarieven rioolheffing	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019	Mutatie t.o.v. 2018
Woningen	237,00	241,08	245,00	1,6%

Baten en lasten rioolheffing en dekkingspercentage

Doordat er minder opbrengsten aan riolrechten zijn en meer kosten aan het onderhoud zijn geweest, is de dotatie in de voorziening € 866.000 lager dan begroot. Hogere lasten zijn het gevolg van o.a. een inhaalslag op onderhoud, inspecties gemalen en de herrekening van de omslagrente.

Bedragen x € 1.000

Afvalinzameling	Realisatie 2018	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Lasten (toegerekende kosten, inclusief BTW)	5.544	5.198	6.015	817
Baten (rioolheffing en overige heffingen)	6.252	6.434	6.385	-49
Saldo	708	1.236	370	-866
Dekkingspercentage	113%	124%	106%	

Lijkbezorgingsrechten

De gemeente Lansingerland heeft het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen vastgelegd in een beheerverordening. De vigerende beheerverordening van de gemeente Lansingerland dateert uit 2009. De lijkbezorgingsrechten zijn per 1 januari 2018 niet aangepast. Zie tabel 3.1.1 voor de begrote en gerealiseerde bedragen in 2018 en 2019.

Leges Bouwvergunningen

De bouwlegesinkomsten bedragen minder dan in 2018, maar zijn conform begroting 2019.

Bedragen x € 1.000

Afvalinzameling	Realisatie 2018	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Leges bouw	4.776	2.500	2.372	-128

Hondenbelasting

Voor de hondenbelasting bestaat een tarief voor de eerste hond, een tarief voor de tweede en volgende hond en voor een geregistreerde kennel. Het verloop van de tarieven hondenbelasting over de afgelopen jaren is ongewijzigd en ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1,-

Hondenbelasting	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019	Mutatie t.o.v. 2018
Eerste hond	81,48	81,48	81,48	0,0%
Elke volgende hond	114,12	114,12	114,12	0,0%
Geregistreerde kennel	244,68	244,68	244,68	0,0%

Marktgeden en precariobelasting (uitstallingen)

De marktrechten zijn per 1 januari 2019 niet aangepast. Zie tabel 3.1.1 voor de begrote en gerealiseerde bedragen in 2018 en 2019.

Precario op kabels en leidingen

Sinds 1 juli 2017 is de precariobelasting voor nutsnetwerken afgeschaft. Maar de gemeente Lansingerland kan gebruikmaken van een overgangsregeling, waardoor de gemeente tot en met 2021 precario kan blijven heffen op ondergrondse energieleidingen. Dit levert ons € 200.000 inkomsten per jaar op. Deze belasting heffen wij op Dunea.

Leges burgerzaken

De opbrengsten van de gemeentelijke leges burgerzaken in 2018 en 2019 staan in onderstaand overzicht nader gespecificeerd.

De baten uit de leges burgerzaken bleken voor meerdere leges hoger dan geprognoseerd, maar zijn lager dan in 2018.

Bedragen x € 1.000

leges	Realisatie 2018	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Leges burgerlijke stand	97	86	116	30
Leges basisadministratie persoonsgegevens	30	24	28	4
Leges reisdocumenten	352	124	166	42
Leges rijbewijzen	226	215	233	18
Leges naturalisatie (vanaf 2014 inclusief overige leges)	13	35	22	-13
Leges gehandicaptenparkeerkaart	12	0	14	14
Totaal	731	484	579	94

Kwijtscheldingen

De ontwikkelingen met betrekking tot de aangevraagde kwijtscheldingen geeft het volgende beeld:

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	2018	2019	Mutatie t.o.v. 2018
Ingediende aanvragen	930	854	-8,2%
Nog in behandeling Mei 2020)	0	0	0,0%
Waarvan afgehandeld:			
Toegekend (geheel of gedeeltelijk)	791	735	-7,1%
Afgewezen	139	119	-14,4%

Lasten kwijtscheldingen

Het totaal aantal aanvragen tot kwijtschelding is in 2019 gedaald ten opzichte van 2018. In lijn hiermee is het aantal toekenningen ook gedaald.
De uitgaven aan kwijtscheldingen van de gemeentelijke belastingen en rechten geeft het volgende overzicht:

Bedragen x € 1.000

Lasten kwijtschelding	Realisatie 2018	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Afvalstoffenheffing	125	140	123	-17
Rioolheffing	182	189	174	-15
Hondenbelasting	0	0	0	0
Onroerende-zaakbelasting	4	0	1	1
Totaal	310	329	298	-31

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft aan in hoeverre de gemeente Lansingerland in staat is om haar financiële risico's op te vangen en welke methode gebruikt wordt voor het bepalen van het risicoprofiel. Daarnaast beschrijft de paragraaf op hoofdlijnen op welke wijze 'risicobeheersing' onderdeel is van de bedrijfsvoering van de gemeente.

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat deze paragraaf een aantal verplichte financiële kengetallen en een toelichting bij deze kengetallen. Dit om de leden van provinciale staten en de gemeenteraad makkelijker inzicht te geven in de financiële positie van hun provincie of gemeente. Aanvullend op de verplichte kengetallen bevat deze paragraaf ook een duiding van de kengetallen op basis van de signaleringswaarden die door de Provincie Zuid-Holland zijn geformuleerd in het kader van haar financiële toezicht functie.

Risicobeheersing in de gemeente Lansingerland

De nota risicobeleid en weerstandsvermogen beschrijft op welke wijze Lansingerland haar risico's in beeld brengt, beheerst en hier verantwoording over af legt.

Op basis van de huidige inzichten loopt Lansingerland haar grootste financiële risico's bij de grondexploitaties. Het risico op de grondexploitaties houdt verband met de hoge boekwaarde van reeds gedane investeringen in grond en de marktomstandigheden. Het risico is dat grond niet, later of voor een lagere prijs wordt verkocht dan nu voorzien. Om dit risico te 'beheersen' moeten we vooral inspelen op de marktontwikkelingen en het onderscheidende vermogen van de gemeente als toekomstige woongemeente of vestigingsplaats voor een bedrijf. Dit is daarom ook een speerpunt van het college. Om de boekwaarde op de huidige grondexploitaties niet (verder) op te laten lopen is de gemeente terughoudend met het doen van nieuwe uitgaven. Uitgaven doen we pas als deze noodzakelijk zijn om 'inkomsten' genereren. Waar mogelijk benutten we daarbij schaalvoordelen om werkzaamheden te clusteren. In 2019 is de boekwaarde van de meeste projecten verder afgenomen. Dit betekent dat de inkomsten uit grondverkoop hoger zijn geweest dan de uitgaven. Voor een verdere toelichting op de risico's van de grondexploitaties wordt verwezen naar Paragraaf 3.7 Grondbeleid.

Inventarisatie risico's

Op basis van het risicoprofiel van de gemeente Lansingerland kan worden bepaald hoeveel middelen nodig zijn om alle risico's te kunnen opvangen. Daarbij maken we onderscheid tussen 'incidentele risico's' en het risico op structurele tegenvallers. Incidentele risico's dienen te worden afgedekt door het beschikbare weerstandsvermogen en voor het opvangen van structurele risico's zal voldoende 'flexibiliteit' in de begroting aanwezig moeten zijn. Dit laatste maken we inzichtelijk door in de paragraaf weerstandsvermogen een aantal scenario's te schetsen die zich voor kunnen doen en daarbij aan te geven wat de financiële impact is op de saldi van de meerjarenbegroting.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van een risicosimulatie. Uitgangspunt hierbij is een statistische benadering die ervan uitgaat dat nooit alle risico's zich tegelijk én in hun maximale omvang zullen voordoen. Indien dat wel het geval is, zou op basis van de in beeld gebrachte risico's, hiermee een bedrag gemoeid zijn van € 106,9 miljoen (feitelijk het absoluut maximum aan financieel gevolg van de in beeld gebrachte risico's).

Dit is als volgt te verdelen over de algemene dienst en de grondexploitaties:

Algemene dienst € 13,0 miljoen
Grondexploitaties € 93,9 miljoen

Top 10 risico's gemeente Lansingerland

De top 10 aan risico's zijn op basis van hun aandeel in het totaal benodigde weerstandsvermogen:

		Bedragen x € 1.000	
Nr.	Risico	Kans	Maximaal bedrag
1	Ontwikkeling Wilderszijde o.b.v. Masterplan	100%	29.000
2	Fiscale optimalisatie Westpolder wordt niet gerealiseerd	30%	12.500
3	Vraag naar bedrijventerrein Oudeland komt onder druk.	30%	9.370
4	Niet of later verkopen incourante restkavels Oudeland	30%	6.200
5	Niet halen targets deelplannen Westpolder	30%	4.000
6	Perceel in Oudeland kan niet worden verworven en daardoor niet worden uit gegeven.	30%	3.400
7	Projectrisico's uitvoering Westpolder (parkeren, fietsen, ontsluiting)	30%	2.500
8	Uitvoerings- en aanbestedingsrisico's Berkel Centrum	30%	2.400
9	Lagere dekking Rijk inkomensdeel BUIG	30%	1.200
10	Geschil deelproject Meerpolder	30%	1.000

toelichting risico's

Uit het voorgaande tabel blijkt dat onze grootste risico's betrekking hebben op de grondexploitaties, waarvan Oudeland en Wilderszijde de grootste invloed hebben. De genoemde bedragen zijn de mogelijke verdere verliezen op de grondexploitaties als de ontwikkelingen niet lopen zoals we nu inschatten op basis van de huidige marktomstandigheden. Naast bovenstaande incidentele effecten zijn er, als het risico zich voordoet, ook structurele effecten omdat schulden niet of minder snel kunnen worden afgelost. Op basis van de huidige rekenrente grondexploitaties van 1,3% betekent elke € 10 miljoen verdere verlies name op de grondexploitatie een toename van de structurele rentelast op de begroting van € 0,13 miljoen.

Ten opzichte van de begroting 2020 zijn een aantal risico's uit de top 10 gemuteerd. Zo hebben we het risico dat Wilderszijde niet meer ontwikkelt wordt vervangen door het risico op een tekort op de grondexploitatie van Wilderszijde. Basis voor deze inschatting is het in mei 2020 door het college vastgestelde Masterplan Wilderszijde. Het gekozen scenario voor het Masterplan sluit met een tekort op de grondexploitatie (en daarmee de investering in de gebiedsontwikkeling) van circa € 43 miljoen. Het project komt, onder voorwaarden, in aanmerking voor een bijdrage in het kader van de landelijke Woningbouwimpuls. Het college schat de bijdrage in op zo'n € 28 miljoen. Voorzichtigheidshalve houden we bij deze risicoanalyse aan dat er een kans van 50% is dat we dit bedrag ontvangen en rekenen daarom zo'n € 14 miljoen in. Het mag duidelijk zijn dat dit nog (zeer) grove inschatting zijn, maar deze inschattingen doen beter (en meer voorzichtig) recht aan de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen. We rekenen in het benodigde weerstandsvermogen ook 'gewoon' met de € 29,0 miljoen zonder hier verder een kans percentage op los te laten. Naast Wilderszijde is ook het risico t.a.v. project Berkel Centrum nieuw in de top 10. Ervaringen uit gehouden aanbestedingen in 2019/2020 geven aan dat er druk op de aanneemsommen staat ten opzichte van de ramingen. De overige mutaties in de top 10 zijn beperkt van aard.

Het benodigde risicobedrag voor een eventueel tekort op Bleizo is ten opzichte van de jaarstukken 2018 en de begroting 2020 verlaagd. De grondexploitatie van Bleizo is, mede door een aantal recente gerealiseerde transacties en het zeer lage renteniveau, fors verbeterd en omgeslagen van een tekort in een positieve grondexploitatie. De omvang van de grondexploitatie zelf is voldoende om de door Bleizo in beeld gebrachte risico's te dekken. De gemeente hoeven dus geen aanvullend risico in de risicoparagraaf op te nemen.

Risico's verbonden partijen

De gemeente Lansingerland neemt deel in diverse gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen. In de paragraaf verbonden partijen van deze begroting is een overzicht hiervan opgenomen en is per partij ook inzicht gegeven in de risico's bij de verbonden partij.

De risico's van Bleizo en het effect hiervan op het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente zijn in de vorige paragraaf toegelicht. Uit de grondexploitatie jaarrekening 2019 van de gemeenschappelijke regeling Hoefweg blijkt dat de risico's die Hoefweg loopt nog opgevangen kunnen worden binnen de eigen grondexploitatie (de grondexploitatie bevat zelf nog voldoende weerstandscapaciteit). De gemeente zelf hoeft op basis van de huidige inzichten geen weerstandscapaciteit voor Hoefweg aan te houden.

Het project Bleizo betreft de ontwikkeling van een hoogwaardige openbaar vervoersknoop (HOV) en de gebiedsontwikkeling rondom de knoop. Op 17 mei 2019 heeft staatssecretaris Stientje Van Veldhoven (ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) het station Lansingerland-Zoetermeer op feestelijke wijze geopend. De trein, Randstadrail, bus, auto en fiets zijn hier met elkaar verbonden. Voor de gebiedsontwikkeling is het gebied in 2 delen opgedeeld. Voor Bleizo-Oost, het deel ten oosten van de HSL, is inmiddels het bestemmingsplan definitief vastgesteld. De economische groei en vraag naar logistieke kavels in de Corridor A12 maakt dat er ruimte is voor logistieke bedrijventerreinen. Partijen in de Corridor A12 hebben hierover met elkaar afspraken gemaakt, waardoor het bestemmingsplan voor Bleizo-Oost vastgesteld kon worden. Voor Bleizo-West doen we onderzoek naar een alternatief ontwikkelprogramma. Hiervoor is een eerste stedenbouwkundige verkenning uitgevoerd. De vaststelling van het bestemmingsplan voor Bleizo-West is opgeschort totdat er meer duidelijkheid is over de uitkomsten van het onderzoek.

Risico's als gevolg van Corona

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Om financieel de risico's te kunnen opvangen besloot de gemeenteraad in mei 2020 om een bestemmingsreserve van € 5 miljoen voor het begrotingsjaar 2020 in te stellen. Deze reserve wenden we aan om de incidentele extra lasten en incidentele gedeelde inkomsten te dekken. Het college zegde toe met een nadere toelichting op de risico's Corona te komen vooruitlopend op de jaarstukken 2019 (waarin de risicoparagraaf is opgenomen en ook onderstaande tekst). De ministeries van Binnenlandse Zaken en ministerie van Financiën hebben - aanvullend op de reeds toegezegde compensatie, bijvoorbeeld voor teruggelopen huuropbrengsten sportverenigingen - compensatie coronacrisis voor gemeenten toegezegd. Op dit moment is echter nog niet duidelijk hoeveel dit bedraagt voor onze gemeente, wanneer en voor welke periode de middelen beschikbaar komen.

De VNG stelde een aantal handreikingen beschikbaar om de risico's in beeld te brengen. Daarnaast maken we, zoals bekend, gebruik van Naris om onze risico's vast te leggen. Deze applicatie wordt door de beheerders ook gevoed met standaard risico's die voor veel gemeenten gelden. In zijn algemeenheid geldt dat de risico's op dit moment wel kwalitatief zijn te duiden, maar nog zeer moeilijk kwantitatief. Deze eerste risico beschouwing is daarom ook vooral kwalitatief van aard en geeft de grootste financiële risico's weer die het college op dit moment ziet. De lijst is, in willekeurige volgorde, als volgt:

- Toename van het aantal bijstandsgerechtigden; als gevolg van Corona krijgt de economie en daarmee de werkgelegenheid forse klappen. In eerste instantie vallen 'ontslagen' medewerkers terug op de WW. Afhankelijk van de duur van de WW valt een deel van deze personen uiteindelijk ook terug op de bijstand. Ons huidige bestand is ongeveer 600 bijstandsgerechtigden. Een stijging met 40% is een reëel risico. Uitgaande van € 15.000 per uitkering per jaar, stijgen de lasten potentieel met circa € 3,5 miljoen. Het Rijk compenseert deze lasten (op termijn) mogelijk, maar uitgaande van de huidige systematiek voor financiering zal dat veelal met enige vertraging gaan (voordat de Rijksbijdrage om hoog gaat). De stijging van bijstandsgerechtigden betekent ook dat de ambtelijke organisatie meer inzet zal moeten plegen op participatie en rechtmatigheid en dus (tijdelijk) meer formatie nodig heeft.
- Toename van het aantal schuldhulpverleningstrajecten; als gevolg van Corona krijgt de economie en daarmee de werkgelegenheid forse klappen. Ondernemers en (ontslagen) werknemers kunnen in de financiële problemen komen en te maken krijgen met (toenemende) schulden. De gemeente is verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening. Dus een toenemend beroep betekent meer werk en meer lasten voor de gemeente.

- Effecten op woningmarkt; diverse partijen voorspellen zwaar(der) weer voor de woningmarkt. Op de korte termijn zijn de effecten nog beperkt, maar niet uit te sluiten valt dat de economische teruggang door sijpelt naar de woningmarkt. Naast economische risico is door Corona ook risico dat productieketens voor grond- en hulpstoffen voor de bouw stil vallen. Risico voor de gemeente is dat projecten vertraging oplopen of stilvallen en inkomsten later of niet binnen komen. Denk hierbij aan inkomsten uit grondverkoop en bouwleges. Op dit moment zijn daar nog geen indicaties van, of goede inschattingen van te maken, maar het college is zich wel bewust van dit risico en we monitoren dit risico nauwlettend. Het college merkt wel op dat de impact van een terugval op de huizenmarkt in financiële zin waarschijnlijk minder impact op Lansingerland zal hebben dan in de vorige crisis. De grondposities van de gemeente zijn fors kleiner, de schuldenlast lager en de rente is ook lager dan destijds.
- Effecten op bedrijventerreinen; door de Corona-crisis worden investeerders voorzichtiger c.q. investeren bedrijven minder. Dit kan gevolgen hebben voor de nog uit te geven bedrijventerreinen (minder opbrengst, latere opbrengst, etc.).
- Gemeentefonds; de inkomsten van de gemeente komen voor zo'n 50% uit het gemeentefonds. Het gemeentefonds volgt de 'trap-op-trap-af' systematiek. Als het Rijk meer uitgeeft gaat er ook meer naar de gemeenten. Het Rijk betaalt nu het crisis maatregelen pakket. Hierdoor zal de Staatsschuld oplopen. Het risico c.q. de verwachting is dat dit op termijn Rijksbezuinigingen nodig maakt. Ook gemeenten zullen dan worden geraakt. Met welke omvang is nog onbekend. Laatste berichten zijn dat het Rijk in de meicirculaire 2020 het accres voor 2020 en 2021 heeft bevroren. Hoe daarna met het gemeentefonds wordt omgegaan is aan een nieuw kabinet. De crisis uit 2009/2010 leerde dat in een nieuw regeerakkoord na een crisis ingrijpende maatregelen kunnen zijn opgenomen.
- Toename beroep op voorzieningen WMO en Jeugdwet; de Corona crisis legt op heel veel mensen ook een psychische en fysieke wissel. Met name op ouderen (eenzaamheid) en jongeren (leerlingen/scholieren). Een reëel risico is dat meer mensen uit deze doelgroepen in de problemen gaan komen en er extra hulp of ondersteuning nodig is. De gemeente is, als er geen vangnetten zijn in de eigen omgeving, verantwoordelijk voor deze hulp. Dit betekent een potentiële toename van de lasten in het sociaal domein voor de voorzieningen en ook extra formatie die hier voor nodig is.
- Extra kosten a.g.v. maatregelen; de gemeente en verschillende verbonden partijen maken extra kosten a.g.v. Corona. Denk aan Veiligheid/beveiligers, voorlichting, extra kosten VRR, GGD, fysieke maatregelen gemeentehuis, etc. Deze kosten dekken we ten laste van de reserve Corona.
- Minder inkomsten gemeente; op diverse onderdelen loopt de gemeente risico op minder inkomsten. Bijvoorbeeld inkomsten uit belastingen (OZB), leges, incidentele verhuur van maatschappelijke gebouwen. Eventuele mindere inkomsten in 2020 dekken we uit de reserve Corona.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit zijn de middelen die de gemeente heeft of ter beschikking kan krijgen om de financiële gevolgen van risico's op te vangen. Het uitgangspunt daarbij is dat structurele risico's opgevangen moeten worden door structurele 'weerstandscapaciteit' en incidentele risico's opgevangen worden door incidentele 'weerstandscapaciteit'. Dit onderscheid is ook van belang met het oog op het 'structureel evenwicht' in de begroting en de toets van de Provincie hierop.

Incidentele weerstandscapaciteit

De gemeente Lansingerland rekent alleen de algemene reserve tot de incidentele weerstandscapaciteit. De overige reserves rekenen wij niet tot de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit zijn de bestemmingsreserves en de stille reserves. Bestemmingsreserves worden niet meegenomen omdat hier al een bestemming aan is toegekend. Stille reserves (ontstaan wanneer de boekwaarde van de activa lager is dan de verkoopwaarde) worden niet meegenomen omdat deze pas geïncasseerd kunnen worden als de activa verkocht wordt. Echter, als er expliciete besluiten worden genomen om stille reserves te gelden te maken, dan worden deze toegevoegd aan de weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit betreft de flexibiliteit die er in de begroting is. Dit betreft de mate waarin lasten verder zijn terug te brengen (door bezuinigingen), inkomsten te verhogen en de inzet van de post onvoorzien.

Zodoende bestaat structurele weerstandscapaciteit uit:

- Onbenutte belastingcapaciteit;
- Post onvoorzien;
- Bezuinigingspotentieel lastenniveau tot wettelijke taken.

De onbenutte belastingcapaciteit is in theorie niet gemaximeerd. Er zijn geen maximum tarieven voor de ozb. Wel zijn er landelijk afspraken over de maximale jaarlijkse stijging van de ozb (macro-norm) en geldt voor het doen van een aanvraag tot artikel 12 dat de ozb boven de drempelpercentages ligt (gebaseerd op 120% van het landelijk gemiddelde ozb-percentages).

De post onvoorzien bedraagt in de begroting op dit moment € 50.000. Op grond van de financiële verordening 2017 bepaalt het college jaarlijks opnieuw de omvang van de post onvoorzien en motiveert de omvang in de begroting.

Ten behoeve van de kadernota 2015 is het bezuinigingspotentieel in beeld gebracht indien de gemeente alleen de wettelijke taken zou uitvoeren en op taken met een inspanningsverplichting het minimale zou doen. In dat geval zou de gemeente nog enkele miljoen kunnen bezuinigen. Dit zou dan wel gepaard gaan met veel maatschappelijke onrust en de bezuinigingen zijn veelal niet direct in het eerstvolgende begrotingsjaar in te voeren. De flexibiliteit op dit punt is dus beperkt.

Risicobuffer in grondexploitaties en projecten

In de grondexploitaties en kredieten is meestal ook een post 'onvoorzien' opgenomen. Binnen de grondexploitaties en projecten zelf is dus ook enige mate van weerstandscapaciteit aanwezig. Bij het bepalen van het weerstandsvermogen op gemeenteniveau houden we geen rekening met deze posten 'onvoorzien'.

Benodigde weerstandscapaciteit

De grootte van risico's zijn na identificatie ingeschat middels het benoemen van een kans en een gevolg (kwantificering). Op basis van de ingevoerde risico's is de risicosimulatie uitgevoerd. Op basis van deze simulatie kan (met een zekerheidspercentage van 90%) gesteld worden dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 38,9 miljoen.

De benodigde weerstandscapaciteit is als volgt te verdelen:

Algemene dienst € 3,1 miljoen
Grondexploitaties € 35,8 miljoen

De Rekenkamer Lansingerland gaat als ‘benchmark’ voor de risico’s op grondexploitaties uit van een benodigde weerstandscapaciteit van 10% van de boekwaarde van de grondexploitaties in exploitatie en 10% van de nog te realiseren opbrengsten. Op basis van de jaarrekening 2019 en de onderliggende grondexploitaties is dan € 44 miljoen nodig voor de gemeentelijke grondexploitaties. Voor Hoefweg is dit € 2,5 miljoen en voor Bleizo € 9,9 miljoen. Totaal dus circa € 56,4 miljoen. Deze berekeningswijze van de Rekenkamer is sterk genormeerd en houdt geen rekening met de specifieke omstandigheden. Enige afwijking tussen deze berekening en de eigen berekening is dus logisch. De eigen berekening van circa € 36 miljoen is circa € 20 miljoen lager dan de € 56 miljoen op basis van de methode Rekenkamer. De afwijking zit voor € 12,5 miljoen in het feit dat op basis van ons eigen risicobeleid we geen weerstandsvermogen hoeven aan te houden voor Hoefweg en Bleizo (de risico’s van Hoefweg en Bleizo zijn nog op te vangen binnen de verwachte positieve resultaten van deze grondexploitaties, als de risico’s optreden wordt het resultaat lager, maar blijven de grondexploitaties wel positief). Voor de gemeentelijke grondexploitaties (inclusief Wilderszijde nog in exploitatie te nemen deel) is op basis van de methode Rekenkamer € 44 miljoen nodig. In de benodigde weerstandscapaciteit is dit € 36 miljoen. Het verschil zit vooral in het project Oudeland, Wilderszijde in exploitatie en Westpolder. In de projecten Oudeland en Wilderszijde in exploitatie is in de grondexploitatie zelf al rekening gehouden met een risicoreserve voor grondprijzen/vertraging. Afdekking via het weerstandsvermogen is dan niet nodig. Op basis hiervan is er geen reden het risicoprofiel van de gemeente bij te stellen voor de bepaling van het weerstandsvermogen. Voor Westpolder geldt dat hier een samenwerkingsovereenkomst is gesloten met een ontwikkelaar inclusief momenten en afgesproken financiële resultaten van de grondexploitatie. Op basis hiervan is er ook geen reden het risicoprofiel van de gemeente bij te stellen.

Beoordeling weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Lansingerland bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico’s in financiële zin af te dekken.

Bedragen x € 1.000

Weerstandsvermogen	Voorstel resultaatbestemming 2019	Reserves onderdeel weerstandsvermogen
Stand algemene reserve per 31 december 2019 voor resultaat 2019		106.895
Weerstandsvermogen voor resultaatbestemming		106.895
Resultaatbestemming 2019:		
A. Wijkgericht werken	-27	
B. Accommodaties	-58	
C. Grondzaken	-38	
D. Vorming bestemmingsreserve duurzaamheid	-260	
onttrekking aan algemeen reserve		-1.337
Subtotaal	-383	-1.337
Vrijval reserve		
Totale weerstandscapaciteit ultimo 2019		105.175
Benodigde weerstandscapaciteit		69.300
Ratio weerstandsvermogen		1,5

Prognose ontwikkeling weerstandsvermogen en (risico) Vennootschapsbelasting

In de begroting 2020 is de meest recente prognose van de ontwikkeling van het weerstandsvermogen opgenomen. Het eerstvolgende moment voor actualisatie van de prognose van het weerstandsvermogen is de begroting 2021. Door de verkoop van de aandelen Eneco in 2020 en de daarbij gerealiseerde boekwinst van ruim € 135 miljoen zal het beschikbare weerstandsvermogen naar verwachting minimaal verdubbelen. Daar staat wel een structureel verlies aan dividend tegenover dat structureel begroot was op circa € 1,6 miljoen.

Met ingang van 2016 is de gemeente voor haar ondernemersactiviteiten belastingplichtig voor de Vennootschapsbelasting (Vpb). Op basis van een analyse van o.a. PWC gaan we er vooralsnog vanuit dat Lansingerland voor het grondbedrijf (nog) niet door de ondernemingspoort gaat en daardoor geen Vpb hoeft te gaan betalen. Mocht dit wel het geval zijn, dan wordt de jaarlijkse belastinglast geschat op circa € 0,5 miljoen per jaar.

Financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Bedragen x € 1.000

Netto schuldquote	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
A Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	224.431	210.263	183.713
B Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	16.532	9.500	20.005
C Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	18.708	54.445	18.838
D Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	376	376	376
E Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	46.344	12.000	34.926
F Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	1.862	0	1.004
G Overlopende activa (cf. art. 49 BBV)	3.971	3.000	2.941
H Totale baten cf. art. 17 lid c BBV)	195.673	148.262	185.422
Netto schuldquote ((A+B+C-D-E-F-G)/H) x 100%	106%	175%	99%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dat betekent voor de schuldenlast. Bij beide berekeningen worden bij de financiële activa de verstrekte leningen opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
A Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	224.431	210.263	183.713
B Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	16.532	9.500	20.005
C Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	18.708	54.445	18.838
D Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	4.138	4.010	3.950
E Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	46.344	12.000	34.926
F Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	1.862	0	1.004
G Overlopende activa (cf. art. 49 BBV)	3.971	3.000	2.941
H Totale baten cf. art. 17 lid c BBV)	195.673	148.262	185.422
Netto schuldquote ((A+B+C-D-E-F-G)/H) x 100%	104%	172%	97%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Bedragen x € 1.000

Solvabiliteit	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
A Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	115.060	108.372	114.270
B Balanstotaal	400.335	408.326	363.691
Solvabiliteit (A/B) x 100%	29%	27%	31%

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft het structurele en reële evenwicht van de begroting weer. Thans wordt er onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaren voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen.

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Bedragen x € 1.000

Structurele exploitatieruimte	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
A Totaal structurele lasten		143.230	181.506
B Totaal structurele baten		144.751	176.239
C Totaal structurele toevoegingen aan reserves		937	2.531
D Totaal structurele onttrekkingen aan reserves		3.180	2.208
E Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	203.238	154.672	185.275
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+D-C)/E	0%	2%	-3%

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit van de gemeente geeft de belastingdruk voor een gezin bij een gemiddelde WOZ-waarde ten opzichte van het landelijk gemiddelde (t-1) weer. Een percentage > 100% geeft weer dat de belastingdruk van de gemeente hoger is dan het landelijk gemiddelde.

Bedragen x € 1,-

Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	381,33	366,00	340,55
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	241,08	245,18	245,00
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	171,93	240,48	187,02
D Eventuele heffingskorting	0,00	0,00	0,00
E Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	794,34	851,66	772,57
F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	721,00	749,02	760,00
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor (E/F) x 100%	110%	114%	102%

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft een indicatie van risico's van de boekwaarde van de bouwgronden op de totale baten van de gemeente. De boekwaarde van de bouwgronden moet terugverdiend worden via de totale baten. Het betreft de verhouding tussen de boekwaarde van de bouwgronden en de totale baten. > 100% betekent dat de boekwaarde hoger is dan de totale baten in enig jaar. Dit betekent een verhoogd risico voor de gemeente.

Bedragen x € 1.000

Grondexploitatie	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
A Bouwgronden in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	130.729	155.436	101.796
B Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	195.673	148.262	185.422
Grondexploitatie ((A+B)/C) x 100%	67%	105%	55%

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Door de Provincie zijn een aantal signaleringswaarden geformuleerd voor de kengetallen. Samengevat ziet het beeld voor Lansingerland er op basis van de begroting 2019 als volgt uit:

Kengetal	Categorie A: minst risicovol	Categorie B: neutraal	Categorie C: meest risicovol
1. Netto schuldquote			
a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	Begr > 0%	Begr = 0%	Begr < 0%
5. Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Kengetal	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
1. Netto schuldquote			
a. zonder correctie doorgeleende gelden	106%	175%	99%
b. met correctie doorgeleende gelden	104%	172%	97%
2. Solvabiliteitsratio	29%	27%	31%
3. Grondexploitatie	67%	105%	55%
4. Structurele exploitatieruimte	0%	2%	0%
5. Belastingcapaciteit	108%	112%	102%

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Een groot deel van het gemeentelijk vermogen is geïnvesteerd in kapitaalgoederen. Deze kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het functioneren van onze gemeente, onder andere op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, verkeer, vervoer en recreatie.

In onderstaande tabel geven we de kerncijfers weer van de belangrijkste kapitaalgoederen conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Bedragen x € 1,-

Kapitaalgoederen	Areaal	m2/st	Vervangingswaarde
Groen - algemeen	3.000.000	m2	22.750.000
Groen - bomen	23.000	stuks	
Wegen	3.300.000	m2	180.000.000
Riolering	557.000	m2	260.000.000
Civiele kunstwerken	2.219	stuks	125.000.000
Gebouwen	63	stuks	150.000.000
Totale vervangingswaarde			737.750.000

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen is gebaseerd op door de raad vastgestelde beheerplannen. In de beheerplannen is opgenomen op welke wijze het onderhoud, zowel regulier als periodiek, plaatsvindt. Voor alle beheerplannen geldt dat het vastgestelde onderhoudskwaliteitsniveau minimaal B is of een equivalent hiervan. Kwaliteit B is een functionele kwaliteit. Voor onderdelen onkruidbestrijding, zwerfvuil, vegen en maaien voor de woonkernen op onderhoudsniveau A; mooi en comfortabel.

Het Integraal Beheerplan (IBP) Openbare ruimte 2017-2024 zorgt ervoor dat we het beheer zo integraal mogelijk aanpakken. Op deze manier zorgen we voor een zo hoog mogelijke kwaliteit en werken we efficiënt. In onderstaande tabel is een overzicht van de beheerplannen opgenomen.

Omschrijving Beheerplan	Vastgesteld door de raad	Frequentie Actualisatie	Actualisatie	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud	Reserves en Voorzieningen
Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2017-2024	27 oktober 2016	4 jaar. In 2018 verwerken we eenmalig eerder genomen besluiten.	2020	Ja	Deels, zie toelichting wegen.	Reserve Waterbaggeren
Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2020	26 november 2015	5 jaar	2020	Ja	Deels, zie toelichting Riolering.	Voorziening Riool
Beheerplan Gebouwen 2017-2024	27 oktober 2016	4 jaar. In 2019 verwerken we eenmalig de impact van verduurzaming.	2019	Ja	Nee	Bestemmingsreserve gebouwen

Groen

De vooraf gestelde doelen voor 2019 zijn bereikt. We verrichtten cyclisch dagelijks onderhoud, voerden inspecties uit en vervingen groen waar dat noodzakelijk was. Daarbij hanteerden we een duurzame aanpak. Voorbeelden daarvan zijn de toepassing van social return, het toepassen van klimaatbestendige maatregelen en de toepassing van ecologisch maaibeheer.

In 2019 zetten we extra in op klimaatadaptatie, biodiversiteit en participatie. In het door het Rijk vastgestelde Deltaplan Klimaatadaptatie werd gemeenten gevraagd passende maatregelen te nemen. Wij stimuleerden met de publiekscampagne "Tuin van de Toekomst" om versteende ruimte van particulieren te vergroenen.

Civiele Kunstwerken (water)

We bereikten de doelen voor 2019 en alle werkzaamheden voerden we conform het onderhoudsplan uit.

In 2019 is het vervangen van de bruggen ter hoogte van de Bonfut en Veldspaat uitgevoerd. In 2019 is begonnen met het onderhoudsniveau gefaseerd te verhogen van C naar B. De uitgevoerde werkzaamheden liggen in lijn met het lange termijnperspectief.

Wegen

We bereikten de doelen voor 2019 en alle werkzaamheden voerden we conform het onderhoudsplan uit.

In 2019 voerden we de projecten, Bomenbuurt (Bleiswijk), Anjerweg (Bleiswijk), Gruttostraat (Bleiswijk), Julianastraat (Bergschenhoek) en Dorpsstraat (Bergschenhoek) uit. In 2019 begonnen we met het onderhoudsniveau gefaseerd te verhogen van C naar B. De uitgevoerde werkzaamheden liggen in lijn met het lange termijnperspectief.

Riolering

Het Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2020 is het kader voor beheer- en onderhoudsactiviteiten voor het kapitaalgoed Riolerings. Dit plan geeft duidelijkheid over wat we doen om de waarde in stand te houden van leidingen, kolken en gemalen in de openbare ruimte.

De ontstane achterstand van de afgelopen jaren, vooral bij onderzoek en planvorming, haalden we in 2019 verder in. Hierdoor is de storting in de voorziening lager dan geraamd.

Gebouwen

De gemeente is juridisch eigenaar van circa 60 vastgoedobjecten. De vastgoedportefeuille bestaat onder andere uit het gemeentehuis, gemeentewerf, afvalbrengstation, sporthallen, maatschappelijke accommodaties, kinderdagopvang, strategische objecten en onderwijsgebouwen. Van deze laatste groep (onderwijsgebouwen) zijn 20 stuks overgedragen aan schoolbesturen voor primair onderwijs. Van 3 onderwijsgebouwen is de gemeente vooralsnog eigenaar en zijn wij in onderhandeling met schoolbesturen over het formeel in gebruik geven of in eigendom overdragen van deze schoolgebouwen.

Wij streven naar sociaal en financieel rendement van ons vastgoed. Uitgangspunt is dat er alleen sprake is van eigendom en/of exploitatie daar waar dat noodzakelijk is voor de uitoefening van een publieke taak. We pakken mogelijkheden om niet essentieel vastgoed van de hand te doen op. In 2019 is de Snip in Bleiswijk verkocht. Ook de Laan van Koot is verkocht en de akte zal in 2020 passeren. De komende jaren zullen nog enkele verkopen volgen welke in het verleden zijn ingezet. Ons vastgoedbezit is wat dat betreft op orde.

Het beheer en de exploitatie van een groot aantal gebouwen is door de gemeente bij een externe partij belegd. Vanaf 2018 is dit ondergebracht bij Sportfondsen. Het groot onderhoud voert de gemeente uit, conform het Beheerplan Gebouwen en het bijbehorende Meerjaren-Onderhoudsprogramma (MJOP). De kosten voor het groot onderhoud worden gedekt door de bestemmingsreserve Gebouwen.

Daar waar sprake is van vervanging kijken we of er mogelijkheden zijn om de producten te verduurzamen. Het verduurzamen van ons vastgoed zal onderdeel worden van het MJOP van de gebouwen om zo kapitaalvernietiging te voorkomen en op natuurlijke momenten verduurzaming te kunnen toepassen. Een aantal zaken zijn uitgesteld om investeringen af te kunnen stemmen op het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed, er is geen sprake van een structurele onderhoudsachterstand.

Paragraaf Financiering en treasury

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie (treasury). Hoofddoel van deze functie is dat er tijdig voldoende geld aanwezig is om aan alle financiële verplichtingen te voldoen.

Met betrekking tot treasury is wet- en regelgeving van toepassing die zowel extern als intern van aard is. De belangrijkste externe wet- en regelgeving omvat:

- Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDo)
- Regeling Uitzetting Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo)
- Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof)
- Regeling Schatkistbankieren
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Gemeentewet (toezichthoudende rol Provincie)
- Financiële-verhoudingswet (toezichthoudende rol Provincie)

De belangrijkste interne regelgeving omvat:

- Treasurystatuut 2015
- Financiële Verordening Gemeente Lansingerland 2017

Treasurybeleid

De gemeente onderscheidt een drietal subdoelstellingen van de treasuryfunctie:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals met name renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's.
3. Het streven, binnen de kaders van wet- en regelgeving en binnen de bepalingen van het Treasurystatuut, naar een optimale financieringsstructuur en beheersing van de daarmee gemoeide kosten.

Om deze doelstellingen te realiseren richt de treasuryfunctie zich op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de huidige en toekomstige financiële inkomende en uitgaande geldstromen, financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Binnen de wettelijke kaders is het doel om tegen zo laag mogelijke kosten te financieren. Daarbij is het van belang om de financiële inkomende en uitgaande geldstromen adequaat te administreren en betrouwbare prognoses te hebben van toekomstige geldstromen. Onze liquiditeitsprognoses worden in beginsel op weekbasis geactualiseerd.

Risicobeheer

Bij het risicobeheer staat het risicoprofiel van de gemeente ten aanzien van treasury centraal. De risico's vallen in de volgende soorten uiteen:

- Renterisico's op vaste en vlottende schuld (opgenomen geld);
- Kredietrisico's;
- Liquiditeitsrisico's.

Het renterisico treedt op bij het aantrekken van nieuw geld. Wij beperken deze risico's doordat wij dagelijks de renteontwikkeling monitoren. Met behulp van een in beginsel wekelijks geactualiseerde liquiditeitsprognose wordt de geldbehoefte gevolgd en tijdig afgedekt. Het risico dat op enig moment geen geld beschikbaar zou zijn, is volgens onze geldverstrekkers voor gemeenten verwaarloosbaar.

Renterisico's op vaste en vlottende schuld (opgenomen geld)

Om een grens te stellen aan korte financiering (rentetypische looptijd tot één jaar) is in de Wet FiDo de kasgeldlimiet opgenomen. Het doel van de kasgeldlimiet is het voorkomen dat fluctuaties in korte rente (schulden < 1 jaar) direct een grote impact hebben op de rentelasten in het exploitatiejaar. De kasgeldlimiet voor gemeenten bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Deze wordt gedefinieerd als alle lasten op de begroting vóór verdeling van de reserves. De hoogte van de kasgeldlimiet is voor 2019 berekend op € 12,7 miljoen. In 2019 is de kasgeldlimiet niet overschreden._

Renterisiconorm

In het kader van de wet FiDo wordt jaarlijks de renterisiconorm vastgesteld. Het doel van het beheersen van de renterisiconorm is spreiding in de aflossing en / of renteherziening in de leningenportefeuille waardoor mogelijke renterisico's worden beperkt. Door deze spreiding wordt voorkomen dat op een bepaald moment veel leningen op hetzelfde moment moeten worden afgelost of de rente herzien wordt waardoor sterk afwijkende marktrentes grote gevolgen hebben op de begrotingssaldi.

De renterisiconorm is wettelijk bepaald op 20% van de op 1 januari bestaande omvang van het begrotingstotaal. De hoogte van de renterisiconorm bedraagt voor 2019: € 29,5 miljoen. De aflossingen op vaste leningen bedroeg in 2019 € 40,7 miljoen en overschrijdt daarmee de renterisiconorm. Op basis van de begroting 2019 is daaro op 09 november 2018 bij de provincie ontheffing aangevraagd voor de overschrijding van de renterisiconorm. Op 16 november 2018 heeft de provincie deze ontheffing voor boekjaar 2019 verleend.

Kredietrisico's

Het kredietrisico is het risico op een waardedaling van een uitstaande vordering ten gevolge van het (tijdig) kunne nakomen van de verplichtingen door de tegenpartij als gevolg van insolventie of deficit. De gemeente Lansingerland kent garantieleningen, garantstellingen en waarborgen.

Garatieleningen

De gemeente Lansingerland heeft enkele garantieleningen lopen die in de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw zijn verstrekt aan de woningcorporatie 3B Wonen. Het betreffen leningen waarbij de aflossingen en de rentebetalingen één op één worden doorgezet naar de corporatie en wij als garantsteller fungeren. Ultimo 2019 bedragen deze leningen in totaal € 3,2 miljoen. Het betreffen annuïtaire leningen en deze zijn contractueel geheel afgelost in 2030.

Garantstellingen en borgstellingen

De gemeente heeft aan verschillende partijen garantstellingen en waarborgen afgegeven.

Er zijn achtervangovereenkomsten afgesloten met de stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Deze borgstellingen hebben betrekking op het aantrekken van vaste langlopende leningen door woningstichtingen voor (her)financiering van al bestaande gewaarborgde geldleningen.

Ook zijn er garantstelling afgesloten met de Stichting Waarborgfonds Sport.

Aan particulieren zijn gemeentegaranties afgegeven onder de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Deze stichting is in 1995 verzelfstandigd onder de naam Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Er komen geen gemeentegaranties meer bij en het totale bedrag aan gewaarborgde geldleningen neemt af met de door particulieren gedane aflossingen.

Voor de WSW en SWS en de particuliere hypotheekleningen is het gemeentelijk aandeel beperkt tot 50%.

De garantie inzake de hypotheekleningen van personeel betreffen een tweetal hypotheekleningen afgesloten bij het Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel (HvO). Er worden geen nieuwe hypotheekgaranties voor overheidspersoneel meer afgegeven.

Per 31 december 2019 bedraagt het totaal van gewaarborgde geldleningen € 232,5 miljoen

Liquiditeitsrisico's

Het liquiditeitsrisico is het risico dat een gemeente over onvoldoende middelen beschikt om aan onze directe verplichtingen te voldoen. In onze liquiditeitsprognose wordt onze geldbehoefte gevolgd en tijdig afgedekt. Gezien de kredietwaardigheid van de overheden is, volgens onze geldverstrekkers, het risico verwaarloosbaar dat op enig moment geen geld beschikbaar zou zijn. Dit risico heeft zich in 2019 niet voorgedaan.

Renteschema

In de notitie rente 2017 van de commissie BBV is een renteschema opgenomen. Met dit schema wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Het schema voor Lansingerland is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Schema rentetoerekening 2019	
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	4.411
De externe rentebaten	-109
Saldo externe rentelasten en rentebaten	4.302
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-2.126
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-2.126
Saldo door te rekenen externe rente	2.176
Rente over eigen vermogen	
Rente over voorzieningen (die gewaardeerd zijn op contante waarde)	
Totaal rentetoerekening intern	
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente (renteomslag)	2.176
Boekwaarde vaste activa die integraal zijn gefinancierd per 1 januari 2019	
Berekende omslagrentepercentage	
Gekozen renteomslagpercentage (mag 0,5% afwijken van berekend)	1,00%
De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	2.174
Renteresultaat op het taakveld treasury	-2

Rentelasten

De rentelasten voor 2019 bedragen € 4,4 miljoen voor alle langlopende en kortlopende leningen. De rentelasten met betrekking tot de leningen van de woningcorporatie ad € 0,1 miljoen worden weer geheel doorbelast aan deze woningcorporatie.

Rente bouwgrond in exploitatie (BIE)

In 2019 is € 2,1 miljoen rentelasten toegerekend aan de bouwgrond in exploitatie (BIE). Deze toerekeningsmethodiek is dwingend voorgeschreven.

Renteomslagpercentage

Voor 2019 bedraagt het renteomslagpercentage 1,00 procent. Op basis van dit renteomslagpercentage zijn de rentelasten toegerekend aan de verschillende taakvelden. Dit wijkt af van het berekende percentage bij de begroting, welke gesteld was op 0,45%

Financieringsbehoefte

De gemeente voert activiteiten uit die meerjarig worden gefinancierd. Dit zijn de investeringen van de gemeente, zoals die blijken uit de staat van activa en de investeringen die zijn en worden gedaan in de grondexploitatie. Bij deze laatste worden eerst de kosten (zoals aankoop, bouw- en woonrijp maken) gemaakt, en later worden deze in beginsel terugverdiend door grondverkoop. Afhankelijk van de looptijd van een grondexploitatie liggen de gelden over een lange periode vast en is financiering nodig. Ter financiering worden leningen aangetrokken.

Leningenportefeuille

Per 1 januari 2019 bedraagt de huidige leningenportefeuille voor Lansingerland € 221 miljoen, waarvoor een gemiddeld gewogen aan de banken te betalen rentepercentage geldt van 2,28%. Gebaseerd op de afgesloten leningsovereenkomsten dienen komende jaren de volgende aflossingen (rente en aflossing van bestaande leningen) plaats te vinden (exclusief bedragen voor herfinanciering):

2020 € 31,0 miljoen

2021 € 19,5 miljoen

2022 € 19,3 miljoen

In totaal betreft de aflossing over de jaren 2020-2022 € 69,8 miljoen (exclusief bedragen voor herfinanciering).

Garantstellingen en borgstellingen

Bedragen x € 1.000						
Waarborgsommen en garantieleningen	Primaire zekerheid	Secundaire zekerheid	Tertiaire zekerheid	Oorspronkelijk bedrag	Restant 31-12-2018	Restant 31-12-2019
Garantiefonds WSW	Woningbouwvereniging	WSW	Gemeente (50%)	203.317	191.670	181.800
Garantiefonds SWS	Sportvereniging	SWS	Gemeente (50%)	385	136	100
Hypotheek particulieren	Particulier	WEW	Gemeente (50%)	3.422	2.494	2.200
Hypotheek personeel	Personeel	Gemeente (100%)		455	376	376
Onderwijsinstellingen	Instelling	Gemeente (100%)		53.439	39.613	46.600
Overige instellingen	Instelling	Gemeente (100%)		2.454	1.297	1.400
Totaal				263.472	235.586	232.476

Kasstroomoverzicht

Onderstaand overzicht geeft het kasstroomoverzicht weer volgens de directe methode:

Bedragen x € 1.000

Kasstroomoverzicht (directe methode)	2019
Ontvangsten van afnemers	148.053
Betalingen aan leveranciers en werknemers	123.906
Kasstroom uit bedrijfsoperaties:	
Ontvangen interest	109
Ontvangen dividend	3.884
Betaalde interest	4.408
Kasstroom uit operationele activiteiten	23.732
Investeringsactiviteiten:	
Investeringen	15.817
Verkopen	51.962
Kasstroom uit grondexploitatie	36.145
Financieringsactiviteiten:	
Investeringen in immateriële vaste activa	2.395
Desinvesteringen in immateriële vaste activa	0
Investeringen in materiële vaste activa	13.586
Desinvesteringen in materiële vaste activa	188
Investeringen in financiële vaste activa	0
Desinvesteringen in financiële vaste activa	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-15.794
Financieringsactiviteiten:	
Ontvangen aflossingen op verstrekte geldleningen	188
Opgenomen geldleningen - langlopende schulden	5
Aflossing geldleningen - langlopende schulden	40.722
Opgenomen geldleningen - kortlopende schulden	57.000
Aflossing geldleningen - kortlopende schulden	67.000
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-50.529
Netto kasstroom boekjaar	-6.446
Beginstand liquide middelen	29.972
Eindstand liquide middelen	23.526
Mutatie liquide middelen inclusief vorderings 's-Rijks Schatkist	-6.446

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

De paragraaf bedrijfsvoering geeft volgens het BBV inzicht in de beleidsvoornemens op het gebied van de bedrijfsvoering. Deze paragraaf is omvangrijker dan voorgaande jaren vanwege het programma Organisatieontwikkeling en de hiermee samenhangende intensiveringen en investeringen die in deze begroting zijn opgenomen. Dit betreft het kwalitatief en kwantitatief versterken van de formatie en investeringen op het gebied van ICT.

Programma organisatie ontwikkeling en versterking formatie in 2019

Met de definitieve vaststelling van de nieuwe organisatiestructuur en de indeling in de teams is de organisatie in staat continu signalen op te vangen over wat er in de samenleving en omgeving speelt en wat daarbij nodig is van de organisatie. De organisatie vertaalt dit in passend beleid, handelen en dienstverlening en stuurt op de signalen en ontwikkelingen uit die omgeving. De nieuwe organisatiestructuur ondersteunt flexibele arbeidsinzet zodat de organisatie zowel vraag gestuurd als efficiënt en doelmatig werkt.

Ontwikkeling formatie	1-1-2013	1-1-2014	1-1-2015	1-1-2016	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020
Toegestane formatie in fte	338	325	324	328	340	362	356	359
Aantal inwoners per 1/1	56.512	57.137	58.133	59.039	60.042	61.152	61.626	62.396
Aantal fte per 1.000 inwoners	5,98	5,69	5,57	5,56	5,66	5,92	5,78	5,75

Informatievoorziening en ICT

Informatievoorziening en ICT

Informatievoorziening en ICT ondersteunen de gemeentelijke organisatie en het gemeentebestuur in de uitvoering van haar (wettelijke) taken. Informatievoorziening en ICT zijn hierin geen doel op zich, maar wel een absolute randvoorwaarde. De kwaliteit, veiligheid, continuïteit en beschikbaarheid van de IT-Infrastructuur en informatievoorziening zijn van groot belang voor onze (digitale) dienstverlening aan inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen. Daarom investeren wij continue in de doorontwikkeling van informatievoorziening en ICT en het up-to-date houden en (op tijd) vernieuwen van onze systemen.

IT-Infrastructuur

In 2019 is een groot deel van de IT-Infrastructuur vernieuwd en gemoderniseerd. Die vernieuwing was een belangrijk onderdeel van het project TOP-Werken (Tijd- en Plaatsafhankelijk werken). Bij de vervanging van de verschillende componenten hebben wij nieuwe technieken m.b.t. informatiebeveiliging geïmplementeerd.

TOP werken

De vele (voor een deel ook Europese) aanbestedingstrajecten kostten veel tijd waardoor de implementatie van TOP-Werken doorgeschoven moest worden naar 2020.

2019 stond voornamelijk in het teken van de voorbereiding van het technische platform van de nieuwe digitale werkomgeving.

Eind 2019 waren we hiermee klaar en konden we starten met de verdere opbouw en het testen van het platform.

Zaakgericht werken

Rond de zomer 2019 hebben wij pas op de plaats gemaakt met het project Verstand van Zaken (implementatie Zaaksysteem).

Het bleek noodzakelijk om de reeds geïmplementeerde processen te evalueren en waar nodig aan te passen aan de nieuwe wensen, eisen of ontwikkelingen.

Eind 2019 warent en evaluaties en het doorvoeren van de aanpassingen nagenoeg afgerond. Uit de evaluaties blijkt dat de ervaringen in het werken met het zaaksysteem overwegend positief zijn. Er is voor de afronding van het project een nieuwe projectleider gezocht en gevonden. De projectleider is in december gestart.

Herinrichten audiovisuele middelen raadszaal

De audiovisuele middelen zijn in 2019 vervangen. Er is gebruik gemaakt van nieuwe technieken waardoor er een betere beeld- en geluidskwaliteit is gerealiseerd.

Ook zijn er extra functies toegevoegd zoals een spreekklok en digitaal stemmen. In het project is er nauw samengewerkt tussen griffie/raad en ambtelijke organisatie.

Informatieveiligheid

Bij de vervanging van de verschillende componenten van de IT-Infrastructuur hebben wij rekening gehouden met de uitkomsten van het Rekenkamer onderzoek naar informatieveiligheid.

Er zijn diverse nieuwe (complexe) technieken geïmplementeerd. In 2019 is de basis hiervoor gelegd. Bij de verdere uitrol van TOP-Werken (platform en devices) bouwen we hierop voort.

Informatiemanagement en gegevensbeheer

Digitalisering (bijvoorbeeld digitale dienstverlening) en datagedreven werken zijn belangrijke thema's voor gemeenten.

In 2019 is er een nieuwe strategische visie op informatievoorziening en ICT opgeleverd. Deze visie geeft richting aan de ontwikkeling van gemeente Lansingerland naar een informatievoorziening (IV) gerichte organisatie. Hiervoor zijn 5 ontwikkelijnen (sporen) geschetst, namelijk de ontwikkeling van de IV-organisatie, de governance (met o.a. project portfolio management), de verdere professionalisering van de ICT organisatie, datagericht werken (BI - Business Intelligence) en doorontwikkeling van informatieveiligheid.

De volgende stap is de concretisering van deze visie (2020).

Planning & control

In 2019 werkten we conform onze planning & control-cyclus en bleven we ambtelijk strak sturen om de voorspelbaarheid en betrouwbaarheid van de (financiële) resultaten te verbeteren. Naast de reguliere P&C-documenten continueerden we in 2019 de periodieke budgetreviews en 'in control'-gesprekken met de teammanagers/domeindirecteuren. Ook toetsen we de financiële consequenties van ieder raadsvoorstel.

Audit en AO/IC

In de huidige organisatie is een nadrukkelijke scheiding aangebracht tussen de beslissende, financieel beleid makende en beheersende rol en de toetsende en controlerende rol. De eerste rol is belegd bij de vak afdelingen en de afdeling Financiën. Bij de jaarrekening 2018 is reeds aangekondigd dat vanaf 1 januari 2019 de toetsende en controlerende rol nadrukkelijker belegd is bij de Concernstaf. Binnen gemeentelijke organisaties zien we een toenemende behoefte aan deze onafhankelijke rol en positie. Zo eist de nieuwe AVG (intern) onafhankelijk toezicht op het systeem van privacy borging in de organisatie en is deze onafhankelijke rol ook nodig in het kader van ENSIA. Door de toetsende en controlerende rol bij Concernstaf te belegen is de organisatie in staat om onafhankelijk controle en advisering op gebieden als privacy en informatiebeveiliging uit te voeren.

In 2019 hebben wij het volgende gedaan:

- De interne controle is een nuttig instrument voor het in control zijn van onze organisatie en het doel is het vaststellen van de juistheid, volledigheid en de rechtmatigheid van de in de financiële administratie verantwoorde opbrengsten en uitgaven. Voor de interne controle hebben we de financiële processen geprioriteerd die we moeten controleren en van daaruit hebben we een jaarplanning gemaakt. We hebben de interne controles uitgevoerd in overleg met de externe accountant en ter voorbereiding op de controle van de jaarrekening 2019. We hebben de uitkomsten van de interne controle geanalyseerd en hebben acties ondernomen daar waar nodig. Zoals elk jaar had de naleving van de aanbestedingsregels daarbij onze extra aandacht.
- In 2019 hebben we alle materiele processen geactualiseerd.
- In 2019 voerden we de ENSIA audit uit. De audit is tijdig uitgevoerd en vastgelegd in de ENSIA tool van het Ministerie. De tool is de basis voor de verantwoording over informatiebeveiliging die het college, gelijktijdig met de jaarstukken, aflegt aan de raad. Voor de inhoudelijke uitkomsten van de ENSIA audit verwijzen wij naar het onderdeel Informatiebeveiliging en privacy.

Voor 2019 stonden twee doelmatigheidsonderzoeken gepland. De benchmark op de ICT is in 2019 uitgevoerd. Het onderzoeksjaar betrof 2018. Aan deze benchmark deden 35 gemeenten mee. Hoofdconclusie uit de Benchmark is dat Lansingerland gemiddeld € 32 per inwoner minder aan ICT besteedt. Het gemiddelde ligt op € 84 per inwoner, Lansingerland komt uit op € 52.

Door relatief weinig investering in de hardware voor de infrastructuur, lage softwarekosten en een kleinere formatie zijn de kosten van Lansingerland uitzonderlijk lager dan het landelijke gemiddelde. Qua formatie geldt die conclusie voor zowel ICT beheer als voor 'informatiemanagement/informatievoorziening'. In het kader van TOP-Werken hebben wij in 2019 en 2020 echter wel fors geïnvesteerd in hard- en software. Die investeringen zijn niet meegenomen in de Benchmark omdat deze Benchmark 2018 betreft. Het geplande doelmatigheidsonderzoek op communicatie is in 2019 nog niet uitgevoerd in verband met het organisatie ontwikkelingstraject waarbij cluster communicatie begin 2019, net als alle andere teams, ook is gestart met een ontwikkeltraject. Daarbij is een quick scan uitgevoerd door een externe partij naar de kwaliteit van de communicatie functie binnen de organisatie. Conclusie was dat de communicatie functie op de strategische kant (bestuurscommunicatie en woordvoering) een stevigere positie moest krijgen, zowel in kwaliteit als kwantiteit en op de meer 'operationele' kant van communicatie er nieuwe afspraken tussen team communicatie en de overige teams moesten worden gemaakt. Het kwalitatieve deel van het beoogde doelmatigheidsonderzoek is daarmee eigenlijk al onderdeel geweest van de teamontwikkeling van team communicatie. De uitkomsten van de scan en de hieruit voortvloeiende acties zijn ook vastgesteld door directie. Het tweede deel van het onderzoek (benchmark en analyse hiervan) startten we op in februari 2020 net voor de Corona-crisis. Die laatste legt een fors beslag op de capaciteit van het team communicatie. Dus afronding van dit onderzoek volgt pas in Q2 van 2020. De raad ontvangt de uitkomsten na afronding van het onderzoek.

[1] Algemene Verordening Gegevensbescherming

[2] Eenduidige Normatiek Single Information Audit

Organisatie en personeel

Het ziekteverzuim is gedaald van 5,57% (2018) naar 5,3% (2019).

De ingezette organisatieontwikkeling heeft in 2019 geleid tot een aanpassing in de organisatiestructuur. Hiermee zijn eerste stappen in de organisatieontwikkeling gerealiseerd. In 2019 zijn projecten gestart in het kader van ontwikkelopgaven van de teams, het managementdevelopment-traject voor teammanagers en de afronding van het functiegebouw.

Communicatie

Ook in 2019 heeft de gemeente Lansingerland samen met inwoners en ondernemers gewerkt aan een sterke samenleving. Communicatie helpt bij het maken van de verbindingen. Op alle momenten in het beleidsproces. Hiervoor is in 2019 de rol van cluster Communicatie in de organisatie aangescherpt. We zijn gestart met het werken in drie domeinteam: Samenleving, Ruimte & Economie en Bedrijfsvoering. We adviseren proactief en werken mee aan de communicatieve kracht van de organisatie. We maakten voor onze adviezen gebruik van data uit onze tweewekelijkse mediamonitor. Om de positie van Lansingerland te versterken, zijn we gestart met het ontwikkelen van een nieuwe positioneringsstrategie (citymarketing). Voor onze producties dan wel middelen is de huisstijl van Lansingerland in 2019 doorontwikkeld en voldoet daarmee aan de eisen van digitale toegankelijkheid.

Inkoop en aanbesteding

Op het gebied van inkoop hebben we als hoofddoelstellingen: blijven voldoen aan de rechtmatigheidseisen, inkopen tegen de meest optimale (integrale) prijs-kwaliteit verhouding en het optimaal functioneren van de inkoopfunctie in de organisatie. In 2019 evalueerden we het inkoop- en aanbestedingsbeleid en pasten deze waar nodig/gewenst aan. Het gehele inkoopproces hebben we in het zaakstelsel geïmplementeerd zodat via dit stelsel verplicht alle stappen/te maken keuzes worden doorlopen.

De professionaliseringsslag die we in de afgelopen jaren hebben gemaakt zetten we voort op basis van de PDCA-cyclus. Dit betreft onderwerpen als maatschappelijk verantwoord inkopen, social return, lokale economie, contractbeheer- en management, inkooptools en sjablonen en samenwerkingskansen.

Huisvesting, facilitaire zaken en DIV

Doel van de facilitaire ondersteuning is dat de organisatie en het bestuur maximaal tijd kunnen besteden aan hun eigenlijke activiteiten. Dit doen we door het beschikbaar stellen, hebben en houden van faciliteiten op het gebied van huisvesting en informatievoorziening en daaraan gerelateerde producten en diensten.

Naast het gebruik van het gemeentehuis door de eigen organisatie geven we uitvoering aan het Vastgoedbeleid voor incidentele evenementen/activiteiten in de openbare ruimten. Tevens zijn we eerste contactpersoon voor de huurders in het pand. Gezien de toename in het aantal huurders en de complexiteit daarvan, doen we onderzoek naar de best passende mogelijkheid buiten het in eigen beheer uitvoeren van deze taak.

We pasten de huisvesting en faciliteiten aan op het nieuwe TOP-werken. Met betrekking tot de fysieke toegankelijkheid droegen we zorg voor de optimale invulling op enerzijds (informatie)beveiliging en anderzijds gastvrijheid.

Burgerparticipatie

In 2019 hebben inwoners bij diverse projecten dan wel beleidsontwikkelingen kunnen meepraten, meedenken, meedoen of meebeslissen. Denk hierbij aan de ontwikkeling van de Omgevingsvisie, de nieuwbouw van scholen, het project 'Hoe oud bent u in 2030' en het afkoppelen van de regenwaterafvoer in Dorp Noord-Oost in Bergschenhoek. Afhankelijk van de doelgroep en de mate van invloed zijn hiervoor verschillende instrumenten ingezet. Zoals dialoogtafels en peilingen via het burgerpanel 'Lansingerland Peilt'.

Het burgerpanel bevat 1560 leden, waarvan 95 nieuwe leden in 2019 zijn toegetreden. Voor middelbare scholieren vond voor het eerst een succesvolle Hackaton plaats. Een Hackathon is een evenement waarin jongeren in teams strijden om in een korte tijd oplossingen aan te dragen voor bepaalde uitdagingen. Verder organiseerden we de tweede editie van het Lansingerlands Initiatief waarbij drie initiatieven de eindstreep haalden: 'Plukberm of eetbare ruimte', 'Pleisterplaats De Hichte' en 'Terughalen vrachtschuit'.

De Rekenkamer Rotterdam heeft in 2019 onderzocht hoe wij gebruik maken van burgerparticipatie. In het onderzoeksrapport 'Met de beste bedoelingen' constateert de rekenkamer dat wij als gemeente al heel veel doen aan burgerparticipatie. Ook wordt een aantal aanbevelingen gegeven die wij in 2020 verder uitwerken.

Juridische zaken

Onder het programma Dienstverlening zijn we reeds ingegaan op het afhandelen van bezwaren, klachten en Wob verzoeken. Binnen het team Juridische zaken ondersteunen we daarnaast de organisatie en het bestuur met juridisch advies. In 2019 legden we focus op kwaliteitszorg en -borging en onderzochten we hoe we in de organisatie de aanwezige juridische specialistische kennis optimaal kunnen ontsluiten. Na het bezwarenproces, implementeerden we ook de overige juridische processen in het zaakstelsel (klachten, aansprakelijkstellingen, Wob-verzoeken en rechten vanuit de AVG).

Betalingsgedrag Gemeente Lansingerland

In onderstaande tabel is inzichtelijk gemaakt welk percentage van de binnengekomen facturen op tijd (binnen 30 dagen) door de Gemeente Lansingerland is voldaan.

Het percentage wat binnen 30 dagen (na registratiedatum) wordt voldaan is in 2019 (89%) verbeterd t.o.v. 2018 (85%). Het streven is om alle facturen op tijd te betalen. Daarbij moet worden aangetekend dat er altijd een aantal facturen is dat dusdanig wordt aangeleverd, dat tijdige verwerking door de gemeente niet haalbaar is.

Betaaltermijn	2016		2017		2018		2019	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Binnen 30 dagen na ontvangst	7.625	85,3%	6.912	85,2%	8.161	89,4%	8.948	89,1%
Te laat	1.314	14,7%	1.198	14,8%	967	10,6%	1.100	10,9%
Tussen 0 en 30 dagen te laat	1.094	12,2%	1.036	12,8%	844	9,2%	930	9,3%
Tussen 30 en 90 dagen te laat	136	1,5%	98	1,2%	88	1,0%	109	1,1%
Meer dan 90 dagen te laat	84	0,9%	64	0,8%	35	0,4%	61	0,6%
Totaal	8.939		8.110		9.128		10.048	

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien de gemeente risico loopt met aan deze partijen beschikbaar gestelde middelen of als de gemeente aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft, vanwege vertegenwoordiging in het bestuur of vanwege het hebben van stemrecht.

De visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Als gemeente kunnen wij door toenemende uitbreiding en complexiteit niet al onze taken meer zelfstandig uitvoeren. Samenwerking met andere partners, waaronder andere overheden, kan dan een oplossing bieden. De 'Nota verbonden partijen 2016 - 2020' (corsanummer T16.02321) geeft inzicht in het (wettelijk) kader en geeft het afwegingskader een handvat voor het toe- en uittreden bij verbonden partijen. De nota en bijbehorend addendum (T17.01105) gaan ook in op de vertegenwoordiging in verbonden partijen. Daarnaast besteedt de nota aandacht aan de spelregels voor governance en het uitvoeren van risicomanagement met de bestaande (wettelijke) instrumenten van informatievoorziening en aanvullende mogelijkheden om bij te dragen aan de kaderstellende, toezichthoudende en controlerende rol van de raad.

Overzicht

In onderstaand overzicht staat de meest essentiële financiële informatie van de verbonden partijen. In de latere tabellen staat per verbonden partij de informatie die op grond van artikel 15 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht is inclusief bij welk programma uit de begroting het hoort en op welke wijze de verbonden partij bijdraagt aan de realisatie van de doelstelling van het programma. Daarnaast schrijft artikel 15 BBV voor dat de lijst van verbonden partijen, wordt onderverdeeld in:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen
4. overige verbonden partijen.

in de navolgende tabellen nemen wij de verplichte informatie op per verbonden partij, zoals gesteld in het BBV.

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Begroot 2019	Realisatie 2019
Bedrijvenschap Hoefweg	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Bleizo	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing
DCMR Milieudienst Rijnmond	6. Lansingerland Ontwikkelt	1.401.891	1.413.811
Jeugdhulp Rijnmond	4. Maatschappelijke ondersteuning	6.693.193	6.693.193
MRDH (Metropoolregio Rotterdam-Den Haag)	6. Lansingerland Ontwikkelt	157.829	157.829
Openbare Gezondheidszorg Rotterdam-Rijnmond	4. Maatschappelijke ondersteuning	434.540	412.684
Recreatieschap Rottemeren	3. Sport, cultuur en onderwijs	191.497	191.497
Schadevergoedingsschap HSL-Zuid	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing
SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling)	8. Algemene dekkingsmiddelen	509.000	498
Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	2. Openbare orde en veiligheid	3.316.751	3.317.186
Vennootschappen en coöperaties	Programma	Begroot 2019	Realisatie 2019
Dunea (vh Duinwater-bedrijf Zuid-Holland)	8. Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Eneco Groep N.V.	8. Algemene dekkingsmiddelen	2,3 miljoen	2.298.856
Stedin Holding N.V.	8. Algemene dekkingsmiddelen	1,5 miljoen	1.542.653
Vennootschappen en coöperaties	Programma	Begroot 2019	Realisatie 2019
Parkmanagement Bedrijvenpark Oudeland (PMBO)	6. Lansingerland Ontwikkelt	57.000	57.887
Vennootschappen en coöperaties	Programma	Begroot 2019	Realisatie 2019
BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)	8. Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Bedrijvenschap Hoefweg

Naam verbonden partij	Bedrijvenschap Hoefweg
Vestigingsplaats	Bleiswijk
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Ontwikkeling van het bedrijventerrein Hoefweg (Hoefweg Noord) voor vestigingsmogelijkheden voor bedrijven. Met de ontwikkeling van dit gebied wil de gemeente een gunstig economisch klimaat en daarmee indirect een interessant werk - en woongebied creëren voor de inwoners.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Geen structurele bijdrage aan of van het Bedrijvenschap. Art. 24 en 25 van de GR: de gemeente levert een financiële bijdrage aan het startkapitaal, de gemeenten zorgen voor voldoende middelen zodat de GR aan verplichtingen aan derden kan voldoen. De inbreng en risicoverdeling is op 50%- 50% voor elke gemeente vastgesteld. De GR neemt voor 30% deel aan de CV Prisma en voor 31% in de BV Prisma.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 6,3 mln. Per 31-12-2019: € 9,3 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 49,2 mln. Per 31-12-2019: € 40,2 mln.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ 2,9 mln.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen. Het financiële belang blijft gelijk. Door gronduitgifte is de verwachting dat het resultaat verbetert.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De grondexploitatie Hoefweg kent per 1-1-2020 een positief resultaat van € 12,9 mln. (netto contante waarde). Ten opzichte van 2019 blijft het resultaat hiermee gelijk. De risicoanalyse toont aan dat er geen risicovoorziening getroffen hoeft te worden. De risico's met de meeste invloed op de uitkomst van de grondexploitatie zijn de opbrengsten index, hogere civieltechnische kosten en geen uitgifte grootschalige Leisure.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Het onderzoek naar het ontwikkelprogramma van Bleizo kan mogelijk een wijziging van de opdracht voor de GR Bleizo opleveren. Een bestuurlijke keuze over de ontwikkelrichting is hierover nodig. Afstemming hierover binnen de samenwerking Corridor A12.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Financiële analyse: Gemiddeld Bestuurlijke analyse: Laag De grondexploitatie van Bedrijvenschap Hoefweg loopt tot 2026. In deze periode is bijsturing nog goed mogelijk. Bestuurlijk hebben we (indirecte) invloed.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De ontwikkeling van het bedrijventerrein Hoefweg stimuleert de vestigingsmogelijkheden voor bedrijven en een gunstig economisch klimaat.

BLEIZO

Naam verbonden partij	BLEIZO
Vestigingsplaats	Bleiswijk
Deelnemende partijen	Gemeente Zoetermeer en Gemeente Lansingerland
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Het doel van deze GR is het ontwikkelen van het gebied rondom het OV knooppunt Bleizo (station Lansingerland-Zoetermeer), gericht op het realiseren van een nieuw economisch knooppunt met een eigen identiteit. Met de ontwikkeling van een OV-knooppunt en het gebied daarom heen wil de gemeente een gunstig economisch klimaat en een interessant werk- en woongebied creëren voor de inwoners.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	(art. 32 GR Bleizo) Beide gemeenten staan ervoor in dat de GR Bleizo altijd over voldoende middelen beschikt om verplichtingen aan derden te voldoen. Een batig/nadelig saldo komt voor 50% ten gunste/laste van Lansingerland.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: -/- € 2.380.000,- Per 31-12-2019: € 1.641.000,-
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 68.213.000,- Per 31-12-2019: € 79.044.000,-
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ 4.021.000,-
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Het financiële belang van Lansingerland is ongewijzigd: 50% van winst of verlies van GR Bleizo. In 2019 is afgesproken om de garantstelling van Zoetermeer voor € 9,5 mln euro te laten vervallen. Hiermee wordt teruggekeerd naar de oorspronkelijke situatie waarin beide gemeenten een belang van 50% hebben zonder aanvullende afspraken.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De grondexploitatie Bleizo kent per 1-1-2020 een positief resultaat van € 11,1 mln. (netto contante waarde). Ten opzichte van 2019 is het resultaat met € 13,5 mln. verbeterd. Deze verbetering wordt met name veroorzaakt door de uitgifte van twee grote kavels in Bleizo-Oost (totaal ca. 17,7 ha) die vervroegd worden uitgegeven, dalende plankosten, de verwachte ontvangst van een schadevergoeding, een lagere OZB afdracht door vervroegde uitgifte en een kortere looptijd en geboekte rente. Het resultaat van de verschillen is positief, waardoor het resultaat van de grondexploitatie verbetert. De risicoanalyse toont aan dat er geen risicovoorziening getroffen moet te worden. De risico's met de meeste invloed op de uitkomst van de grondexploitatie zijn de opbrengsten index, hogere civieltechnische kosten en geen gronduitgifte.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Het onderzoek naar het ontwikkelprogramma van Bleizo-West kan mogelijk een wijziging van de opdracht voor de GR Bleizo opleveren. Een bestuurlijke keuze over de ontwikkelrichting is hierover nodig. De kavels in Bleizo-Oost zijn verkocht.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Financiële analyse: Gemiddeld Bestuurlijke analyse: Laag De GR Bleizo kent nog een behoorlijke looptijd. Ondanks dat de belangen aanzienlijk zijn, maakt dit dat bijsturing mogelijk is. Bestuurlijk hebben we (indirecte) invloed.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De realisatie van vervoersknooppunt Bleizo (station Lansingerland-Zoetermeer) en de ontwikkeling van het gebied rondom het knooppunt dragen bij aan de ontwikkeling van Lansingerland als gemeente waarin aantrekkelijk en op duurzame wijze kan worden gewerkt en gewoond.

verbonden partij	DCMR Milieudienst Rijnmond
Vestigingsplaats	Schiedam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Uitvoeren van de Wet Milieubeheer (Wm), de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Wet bodembescherming (Wbb) voor de Gemeente Lansingerland en advisering op het gebied van milieu en ruimtelijke ordening. Het publieke belang is het bereiken van een goed leefmilieu voor burgers en bedrijven.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	2020: € 1.506.115 2019: € 1.470.000
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 5.681.000 Per 31-12-2019: € 4.567.000
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 9.669.000 Per 31-12-2019: € 10.224.000
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Het financieel resultaat over 2019 na bestemming bedraagt € 1.446.000
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Er zijn geen wijzigingen in het financiële belang dat de gemeente in de DCMR heeft.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De benoemde risico's uit 2019, die samenhangen met het op orde krijgen van de bedrijfsvoeringssystemen, lijken beheersbaar. De nu begrote en vanuit de eigen exploitatie van de DCMR gedekte bedragen zijn zo realistisch mogelijk geraamd. De participanten krijgen zowel ambtelijk als bestuurlijk per kwartaal een gedetailleerde update, wat de sturingsmogelijkheden vergroot. Een ambtelijke afvaardiging van de participanten (financiële en ICT-experts) vormt daarnaast een klankbordgroep voor de DCMR bij het verder uitwerken van de bedrijfsvoeringssystemen.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Vanwege de toegenomen werkzaamheden voor Lansingerland (o.a. groter bedrijvenbestand gekregen de afgelopen jaren) en enkele nieuwe taken, verhoogden we in 2019 het budget structureel. De uitbreidingen van bedrijventerreinen zorgt echter tijdelijk voor een substantieel hoger aantal milieuvergunningplichtige bedrijven. De komende jaren drukt de afhandeling hiervan relatief zwaar op het werkprogramma, maar de verwachting is dat dit over enkele jaren weer afvlakt en we op termijn voldoende dekking hebben voor de uit te voeren werkzaamheden. Sinds oktober 2019 voert de DCMR in mandaat ook alle asbestgerelateerde taken uit. Hiervoor zijn de jaarlijkse kosten op basis van een voorcalculatie bepaald. Lopende 2020 monitoren we de uitvoering van deze taak nauwlettend om te kunnen sturen op de uitputting van het beschikbaar gestelde budget (€43.000). De komst van de Omgevingswet en het voorbereiden hierop heeft financiële consequenties. Middels een verdeelsleutel zijn hiervoor in de werkprogramma's van de participanten uren gereserveerd. De kosten voor 2020 zijn hiermee gedekt en we sturen binnen regionaal verband scherp op het binnen budget blijven van de uit te voeren werkzaamheden in het kader van de Omgevingswet. Ten slotte gaan met de komst van de Omgevingswet de meeste bodemtaken die nu nog onder het bevoegd gezag van de Provincie vallen over naar de gemeente. Op dit moment is nog niet bekend welke bijdrage van het Rijk hiervoor beschikbaar is. Het is een reeel risico dat we voor de uitvoering van deze taken extra middelen nodig hebben. Bij het opstellen van de begroting 2021 houden we hier rekening mee.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Het financiële risico is gemiddeld. Dit heeft te maken met het feit dat in de Gemeenschappelijke Regeling een garantstelling voor de deelnemende gemeenten is opgenomen. De bedrijfsvoering is zoals gezegd nog niet volledig op orde, maar Lansingerland heeft slechts deels invloed om hierop financieel bij te sturen (een belang van 2,5%). Lansingerland heeft vooral invloed op het financieel bijsturen op de bijdrage die wij betalen voor de uitvoering van het werkplan. In die laatste zit slechts een beperkt risico aangezien we het budget vanaf 2019 structureel verhoogd hebben. Het bestuurlijke (inhoudelijke) risico is laag, omdat de belangen van DCMR hetzelfde zijn als onze belangen, en er duidelijke afspraken met de DCMR zijn gemaakt die we regelmatig monitoren.

Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?

De DCMR Milieudienst Rijnmond levert met inzet van wettelijke instrumenten en vanuit zijn specifieke deskundigheid een bijdrage aan het verlagen van de milieubelasting van bedrijven en aan het verhogen van de milieukwaliteit en veiligheid in het Rijnmondgebied. Hiermee draagt het bij aan de ontwikkeling van Lansingerland als gemeente waarin aantrekkelijk kan worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd.

Naam verbonden partij	Jeugdhulp Rotterdam
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	1. Uitvoering te geven aan de wettelijke verplichtingen tot regionale samenwerking uit de Jeugdwet in het kader van Veilig Thuis (AMHK), jeugdreclassering en jeugdbescherming. 2. Het uitvoeren van bovenlokale taken door middel van het contracteren en/of subsidiëren van aanbieders van jeugdhulp, -reclassering en -beschermingsmaatregelen in het kader van de Jeugdwet. 3. Realiseren van overleg, kennisontwikkeling- en overdracht tussen de aangesloten gemeenten.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond is opgericht voor de inkoop van verschillende vormen van jeugdhulp waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn. De inleg van de gemeente Lansingerland bedraagt in 2020 € 8.276.068 (inclusief organisatiekosten).
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 0 Per 31-12-2019: € 0
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Vreemd vermogen: Per 1-1-2019: € 0 Per 31-12-2019: € 0 Overlopende passiva: Per 1-1-2018: € 58.818.782 Per 31-12-2018: € 48.608.185
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ 0
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	In april 2020 heeft het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond ingestemd met het verhogen van de begroting van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond door de volgende ontwikkelingen: 1. Het is wenselijk om uit te gaan van een realistisch meerjarenperspectief conform de regels van de Provincie gebaseerd op het historisch zorggebruik. 2. Op dit moment, in de eerste helft van het jaar, is het al duidelijk dat er meerdere budgetplafonds bereikt worden, waardoor er knelpunten in de zorglevering en opwaartse druk op de wachtlijsten ontstaan. Er wordt, gezien de ernst en aard van de benodigde hulp, nu al discretionair toegekend, waardoor budgetplafonds overschreden worden. De bovenstaande ontwikkelingen leiden voor 2020 tot een extra bijdrage voor Lansingerland van € 672.616. Deze bijdrage nemen we mee in de zomerrapportage. In april 2020 is de begroting van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond over 2021 bijgesteld. Hierin is de bijdrage van de gemeente Lansingerland verhoogd tot € 8.412.595 (€ 7.913.518 en € 499.077 voor Veilig Thuis). Dit budget is verwerkt in de begroting voor de jaarschijf 2021.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Toenemend zorggebruik in een openeinde regeling De jeugdwet bevat een open einde regeling. Omdat er in onze gemeente sprake is van een toenemend zorggebruik, zowel in aantallen als in zwaarte, levert dit een financieel risico op. Wij sturen (conform de Veranderopgave Jeugdhulp) hierop door middel van de (lokale) toegang, de samenwerking met onze toegangspartners en samenwerking met huisartsen.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	1. In het licht van de (financiële) ontwikkelingen in de specialistische jeugdhulp zetten wij in op de realisatie van de veranderopgave jeugdhulp. Dat betekent dat wij waar mogelijk sturen op vermindering van het gebruik van specialistische jeugdhulp. 2. In subregionaal verband brengen wij in beeld of en in hoeverre de resultaatgerichte inkoop leidt tot hogere kosten. Wij betrekken de bevindingen hiervan bij het besluit over de inkoop van specialistische jeugdzorg in 2022 en verder. Wij overwegen daarbij welke onderdelen eventueel lokaal kunnen worden ingekocht. Hierbij zijn wij mede afhankelijk van het kabinetsvoornemen om wettelijk vast te leggen op welk niveau (lokaal, regionaal, bovenregionaal) welke vorm van jeugdhulp moet worden ingekocht. 3. Wij verbeteren het functioneren en de interne aansturing van de Gemeenschappelijke Regeling. De basis hiervoor is het verbeterplan uit 2019.

Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Gemeentelijk risicobeleid Op basis van de financiële analyse is er een hoog risico verbonden aan de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond. De gemeente heeft een hoge jaarlijkse financiële bijdrage. In 2015 is besloten dat eventuele tekorten door de deelnemende gemeenten worden gedekt waardoor het weerstandsvermogen van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond bij de gemeenten wordt gelegd. Op basis van de bestuurlijke analyse is er een gemiddeld risico verbonden aan de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond. De te leveren afspraken zijn van invloed op de gemeentelijke doelstellingen. Lansingerland is vertegenwoordigd in het AB en DB. Omdat Rotterdam een grote invloed heeft op de besluitvorming (50% van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond gevormd wordt door de gemeente Rotterdam) brengt dit een zeker risico met zich mee.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond heeft tot taak de gemeenschappelijke inkoop zodanig vorm te geven dat lokale ambities kunnen worden gerealiseerd en dat zorgcontinuïteit is geboden.
Naam verbonden partij	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Het versterken van de internationale concurrentiepositie van de regio.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De Brede Doeluitkering (BDU) voor verkeer en vervoer is de belangrijkste dekking voor de kosten van de twee programma's exploitatie verkeer en openbaar vervoer, infrastructuur verkeer en openbaar vervoer. De inwonerbijdrage bedraagt € 2,68 per inwoner voor het programma economisch vestigingsklimaat; voor 2020 is dat een totaalbedrag van € 6,34 miljoen. Uitgaande van het inwoneraantal van Lansingerland op 1 januari 2019 van 61.617 bedraagt dit voor Lansingerland € 165.134.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 15.361.458 Per 31-12-2019: € 22.023.344
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 1.543.298.267 Per 31-12-2019: € 1.555.686.899
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ 6.661.888
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Op dit moment zijn er geen veranderingen in het financiële belang voor 2019 en 2020.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De MRDH heeft de komende jaren tijdelijk te maken met een tekort (overbesteding) op de BDU-middelen. Overbesteding houdt in dat het saldo van beschikbare middelen en bestedingen in enig jaar negatief is. Tot en met de Begroting 2018 hanteerde de MRDH het uitgangspunt dat een tekort op de BDU-middelen is toegestaan onder de voorwaarde dat over een periode van tien jaar het saldo van beschikbare middelen en bestedingen positief is. Een extern kader voor deze termijn ontbrak toen nog. Een externe partij is daarom gevraagd om nader onderzoek te doen naar de kaders voor overbesteding. De provincie is betrokken geweest bij dit onderzoek. Conclusie uit dit onderzoek is dat de MRDH zich voor wat betreft de termijn van overbesteding dient te houden aan de uitgangspunten voor structureel begrotingsevenwicht die de provincie Zuid-Holland als toezichthouder hiervoor hanteert. De wettelijke termijn van overbesteding is daarmee bepaald op een maximale periode van drie achtereenvolgende kalenderjaren. Een tekort in 2019 moet dus uiterlijk in 2022 zijn aangezuiverd. Hierbij geldt ook dat de begroting in de drie jaar na het inlopen van het tekort geen tekort mag laten zien. Vanwege de afronding van een aantal grote infrastructurele projecten in deze periode (o.a. Hoekse Lijn, Bleizo) is er vanaf 2022 weer sprake van een overschot.

Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?

Projecten zijn vaak gemeente en regio overschrijdend waardoor ook andere overheden en/of bestuurslagen bij betrokken zijn. Investeringsprogramma's voor de projecten moeten bedrijven, kennisinstellingen en overheden bij elkaar brengen. De aandachtspunten voor Lansingerland zijn de verdere uitwerking van de projecten uit het investeringsprogramma en de daarbij behorende financiën te genereren. In het investeringsprogramma zijn ook andere projecten opgenomen zoals corridor A12 (o.a. logistieke hotspot), energie-infrastructuur (warmtenet), geothermie, greenport en vaarroutes (Rotte - Rijn - Vliet). De MRDH kan in het samenbrengen van gemeenten en het definiëren van regionale projecten een voortrekkersrol vervullen om in gesprek te gaan met andere gemeenten en marktpartijen.

Als vervolg op de MIRT Rotterdam Den Haag (Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport) wordt aan een aantal tafels de strategie van de regio uitgewerkt. Deze studies moeten richting geven aan nieuwe grote infrastructurele projecten in relatie tot andere ruimtelijke ontwikkelingen zoals de woningbouwopgave. Dit geeft richting aan de doorontwikkeling van het hoogwaardige OV-net in onze regio. Ook in Lansingerland worden OV-lijnen verkend, zoals de ZoRo.

De projecten en de organisatie van de Vervoersautoriteit (VA) worden grotendeels bekostigd uit de reguliere Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU). Daarnaast zijn er nog specifieke rijksbijdragen, zoals gelden voor het programma Beter Benutten Vervolg en het Actieprogramma Regionaal OV die beiden zijn toegevoegd aan de BDU. De komende jaren is er een stevige opgave om de kosten van het openbaar vervoer te drukken. Door een oplopende beheerlast neemt het investeringsvermogen af.

Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting

Uit de financiële analyse blijkt dat het risico gemiddeld is. Dit is met name gelegen in het beperkte weerstandsvermogen van de MRDH enerzijds en de afdekking van de risico's door de MRDH anderzijds zoals ook opgenomen in het treasurywet. De wettelijke termijn van overbesteding is bepaald op een maximale periode van drie achtereenvolgende kalenderjaren. Om in de toekomst meer duidelijkheid te hebben over de (financiële) risico's van grote infrastructurele projecten heeft de MRDH de beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen opgesteld. Het bestuurlijk risico is laag. Lansingerland onderschrijft het belang van de MRDH en staat achter de missie en de visie. De uitwerking van de programma's vindt in goed overleg met alle gremia plaats.

Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?

In de gemeenschappelijke regeling (GR) Metropoolregio Rotterdam Den Haag is opgenomen dat er vijfjaarlijks geëvalueerd wordt en de eerste evaluatie plaatsvindt twee jaar na inwerkingtreding van de GR. Uit het evaluatierapport, afgerond eind 2017, komt naar voren dat de steun voor MRDH is toegenomen, de relatie tussen de MRDH en provincie is verbeterd en dat er binnen de bestaande structuur gezocht moet worden naar verbeteringen. Met name de rol van de adviescommissie behoeft verdere uitwerking. In de zienswijze (U17.13458) heeft de raad van Lansingerland aan gegeven dat de adviescommissie niet een lichtere maar een andere invulling dient te krijgen. Een concrete verbetering is de invoering van portefeuillehouders in het AB waardoor het bestuurlijk eigenaarschap is versterkt.

De MRDH heeft de afgelopen jaren grote stappen voorwaarts gezet met de uitwerking van de aanbevelingen uit het OESO-rapport en Roadmap Next Economy als leidraad voor het investeringsprogramma. De MRDH werkt in 2020 verder aan de concretisering, ook voor projecten waarbij Lansingerland is betrokken.

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling GGD Rotterdam-Rijnmond
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Artikel 3 van de GR: Het lichaam heeft tot doel: • het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen daarbinnen, in het rechtsgebied van het lichaam; • het voorkómen en het vroegtijdig opsporen van ziekten onder de bevolking; • alles wat met het bovenstaande in de ruimste zin verband houdt. De regeling regelt de deelnemersbijdrage van de deelnemende gemeente voor de inkoop van het basispakket. De GGD is leverancier en uitvoerder van het basispakket. Het publieke belang is de openbare gezondheid.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De gemeenschappelijke regeling van de GGD-RR kent geen balans en andere financiële staten om in de begroting op te nemen aangezien alleen de gemeente Rotterdam eigenaar is van de organisatie. Personeel en eventuele risico's zijn daarmee voor rekening van de gemeente Rotterdam. De gemeenschappelijke regeling GGD-RR regelt in materiële zin slechts de inkoop van producten. Lansingerland draagt in 2021 € 471.544 bij, bestaande uit € 342.405 voor de inkoop van het algemene basistakenpakket en € 129.139 voor de inspecties kinderopvang. Het bedrag voor de inspecties kinderopvang is indicatief, uiteindelijk worden de daadwerkelijk uitgevoerde inspecties die in 2021 plaatsvinden in rekening gebracht.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2020 (Uit: Begroting basistakenpakket 2021)	De gemeenschappelijke regeling van de GGD-RR kent geen balans en andere financiële staten om in de begroting op te nemen aangezien alleen de gemeente Rotterdam eigenaar is van de organisatie. Personeel en eventuele risico's zijn daarmee voor rekening van de gemeente Rotterdam. De gemeenschappelijke regeling GGD-RR regelt in materiële zin slechts de inkoop van producten. Daarmee is de gemeenschappelijke regeling financieel "leeg", dus zonder bezittingen, waardoor er ook geen balans is. Het financiële risico voor deelname aan de regeling is voor regiogemeenten dus ook niet aanwezig.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2020 (Uit: Begroting basistakenpakket 2021)	Niet van toepassing, zie tekst bij 'Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2020'.
Financieel resultaat 2020 (Uit: Begroting basistakenpakket 2021)	Niet van toepassing, zie tekst bij 'Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2020'.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2021 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Vooralsnog geen maar mogelijke effecten van de coronacrisis zijn nog niet bekend.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Geen. De gemeente Rotterdam is risicodragend.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Uitvoering van de verplichtingen uit de Wet publieke gezondheid (WPG) tegen een aanvaardbare kostprijs blijft een aandachtspunt. Het basispakket moet garanderen dat wij voldoen aan de verplichtingen die wij hebben vanuit de Wpg. Daarnaast weten we nog niet wat de gevolgen van de coronacrisis zijn en of dat extra kosten meebrengt.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Er is zowel financieel als bestuurlijk een beperkt risico. De gemeente Rotterdam is financieel risicodragend. Daarnaast dragen de activiteiten van de verbonden partij bij aan het oorspronkelijke doel van de verbonden partij.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De Gemeentelijke Gezondheidsdienst Rotterdam-Rijnmond zet zich in voor een goede en voor iedereen toegankelijke gezondheidszorg. Daarnaast zet de GGD zich in om ziekten en andere problemen te voorkomen. Hiermee draagt het bij aan Lansingerland als gezonde samenleving.

Naam verbonden partij	Recreatieschap Rottemeren
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	In stand houden, ontsluiten en exploiteren van recreatiegebied Rottemeren. Openlucht recreatie, natuurbescherming en natuur- en landschapsschoon bewaren en bevorderen.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Deelnemers: Zuidplas 4%, Rotterdam 91%, en Lansingerland 5%, bijdrage in 2019 € 191.497,-
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 16.970.831,- Per 31-12-2019: € 13.943.838,-
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 6.991.129,- Per 31-12-2019: € 5.934.804,-
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ 140.800,-
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen veranderingen in het financiële belang van 5%.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Concrete risico's, overigens van een laag en middel gehalte, worden genoemd bij de weerstandsparagraaf in de begroting van het recreatieschap: • invoering VPB; • koersrisico ingeval van gedwongen verkoop beleggingen bij calamiteiten; • locatie asfaltfabriek; • essentaksterfte; • nazorg grondwaterverontreiniging Hoge Bergse Bos; • warmteleiding; • dekking dividend belegging • mogelijke procedure i.v.m. geannuleerd evenement.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Met de vaststelling van het Kader voor het Recreatieschap Rottemeren zijn de recreatiekaders gesteld voor het Recreatieschap Rottemeren. Dit wordt uitgewerkt in een ontwikkelplan met uitvoeringsacties. De kwaliteitsimpuls Lage Bergse Bos en de essentaksterfte maken dat het gebied in de picture staat en de (deel)gebieden de komende jaren aangepakt gaan worden. In de samenwerkingsovereenkomst met Staatsbosbeheer is afgesproken dat vanaf 2019 de jaarlijkse kosten niet meer als fixed price bepaald worden maar kostendekkend (op basis van nacalculatie) worden. Samen met de herijking van het Terrein Beheer Model (t.b.v. onderhoud) en het ontwikkelplan met uitvoeringsagenda verwachten wij dat dit tot financiële veranderingen kan leiden. Hier zal in de loop van 2020 meer bekend over worden.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Het financiële risico is laag. Er is sprake van een hoge Algemene reserve. De genoemde risico's zijn dusdanig beperkt van aard, dat er sprake is van meer dan gewenste weerstandratio. Daarnaast is de financiële bijdrage van de provincie overgenomen door Rotterdam en dit is tevens vastgelegd in de aangepaste GR. Bestuurlijk risico is laag vanwege (indirecte) invloed via AB en DB.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Het in stand houden, ontsluiten en exploiteren van het recreatiegebied Rottemeren draagt bij aan de ontwikkeling van Lansingerland als gemeente waarin op aantrekkelijke wijze gewoond, gewerkt en gerecreëerd kan worden.

Naam verbonden partij	Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	In artikel 2 van de gemeenschappelijke regeling staat opgenomen; "Het doel van de regeling is het bevorderen dat de behandeling van verzoeken om schadevergoeding die verband houden met de aanleg van de HSL-Zuid en de verbreding, verlegging en reconstructie van de A-16 (...)respectievelijk de A-4, zoals bedoeld in artikel 1 onder f, en de beslissingen op die verzoeken doelmatig, deskundig en op gelijke wijze plaatsvinden. Door deze regeling wordt tevens voor de burgers duidelijkheid geschapen over de terzake bevoegde instantie."
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Alle kosten van het Schap en van de door het Schap toegekende schadevergoedingen worden betaald door de Rijksoverheid.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Er is geen sprake van een eigen vermogen.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Er is geen sprake van vreemd vermogen.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Financieel resultaat 2019: Algemene kosten € 62.676,30 Deskundigenkosten € 8.383,65 Schadevergoedingen € 0,00 Totaal € 71.055,95
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Vanwege het feit dat alle kosten voor rekening komen van het Ministerie van I&W is er geen sprake van een financieel belang voor de gemeente.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Er zijn thans geen financiële risico's bekend. Het Schap heeft met de accountmanager van het Ministerie de afspraak gemaakt dat wanneer er een schadeverzoek met een aanmerkelijk belang wordt ingediend dat deze, met het oog op risicomanagement, direct bij het Ministerie kenbaar wordt gemaakt.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Naar verwachting zal medio 2020 inzicht bestaan in het effect van het maatregelenpakket. Het Schap kan de nieuwe en aanvullende aanvragen tot schadevergoeding eerst in behandeling nemen als door de geluidsdeskundige (belast met de akoestische berekeningen) uitsluitsel wordt gegeven op de vraag of er sprake is van een toename van geluid en de mitigerende effecten van de maatregel bekend zijn. ProRail coördineert de uitvoering van het maatregelenpakket.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Er is geen sprake van een financieel risico omdat alle kosten voor rekening komen van het Ministerie van I&W. In bestuurlijke zin is geen risico te verwachten omdat het Algemeen bestuur van het Schap bevoegd is te beslissen op de aanvragen.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Het doelmatig, deskundig en gelijkmatig behandelen van alle verzoeken om schadevergoeding in verband met de aanleg van de HSL-Zuid draagt bij aan het minimaliseren van de negatieve impact.

Naam verbonden partij	SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling)
Vestigingsplaats	Klaaswaal
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	(art 3 GR) Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden met betrekking tot - de heffing en invordering van belastingen - de uitvoering van Wet waardering onroerende zaken (woz) - de administratie van vastgoedgegevens - het verstrekken van vastgoedgegevens aan deelnemers en derden
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De bijdrage van Lansingerland voor 2020 is begroot op € 491.000.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 1.507.000 Per 31-12-2019: 1.440.000
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 5.488.000 Per 31-12-2019: € 4.611.000
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Een positief resultaat van € 479.000.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen veranderingen
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Het SVHW streeft ernaar om risico's zoveel mogelijk te ondervangen. Dat is de reden waarom diverse verzekeringen afgesloten zijn voor het onroerend goed, inventaris en personeel. De risico's waarmee het SVHW geconfronteerd zou kunnen worden zijn: - automatiseringsomgeving - calamiteiten van huisvesting - renterisico op een geldlening - personeel SVHW is een belangrijke organisatie voor haar 22 deelnemers. Continuïteit van de bedrijfsvoering is daarom essentieel. Het borgen van de bedrijfsvoering dient op het niveau van directie en DB te kunnen worden beslist. Bij het opvangen van de gevolgen van calamiteiten is het onwenselijk dat de organisatie afhankelijk zou zijn van de besluitvorming van de deelnemers. Gelet op genoemde risico's en de behoefte aan continuïteit van de bedrijfsvoering is het gewenst een financiële buffer in stand te houden. In de vergadering van het Algemeen bestuur van 5 december 2013 is daarom besloten de omvang vast te stellen op minimaal € 400.000 en maximaal € 700.000.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Door gemeentelijke herindelingen (samenvoeging) zijn er deelnemers uitgetreden en nieuwe toetredende. Het aantal deelnemers is daardoor gewijzigd naar 15. De uittredende deelnemers betalen een uittredingsvergoeding die de frictiekosten van dit proces dekken. Vooralsnog worden er op de korte termijn geen verdere toe- danwel uittredingen verwacht.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Op basis van de financiële en bestuurlijke analyse kan worden vastgesteld dat het risicoprofiel gemiddeld is. De jaarlijkse bijdrage is gemiddeld en de gemeente is deels financieel aansprakelijk. Het weerstandsvermogen van SVHW is op peil en de bedrijfsvoering en kwaliteit van het risicomanagement zijn toereikend. Uit de financiële analyse komt derhalve de score gemiddeld. De bestuurlijke analyse geeft tevens een score van gemiddeld. Lansingerland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur, er zijn duidelijke afspraken over de informatievoorziening welke naar tevredenheid worden gehonoreerd en het belang van het SVHW komt volledig overeen met het belang van Lansingerland. De te leveren prestaties door het SVHW zijn echter maximaal van invloed.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De uitbesteding van de werkzaamheden m.b.t. belastingen past in het streven van de gemeente om waar mogelijk in regie te werken en een kostenbesparing te realiseren.

Naam verbonden partij	Veiligheidsregio Rotterdam - Rijnmond
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	De VRR behartigt ons publieke belang door het voorkomen, beperken en bestrijden van rampen en crises.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Bijdrage 2019 is € 3.317.186. Dit bedrag is als volgt opgebouwd: € 3.290.750 (basiszorg) en € 26.436 (individuele taken en bijdragen). Bijdrage 2020 is € 3.643.559. Dit bedrag is als volgt opgebouwd: € 3.617.559 (basiszorg) en € 26.000 (Individuele taken en bijdragen)
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 12.781.473 Per 31-12-2019: € 10.676.209
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 64.799.541 Per 31-12-2019: € 59.724.916
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ -1.482
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	De gemeentelijke bijdrage basiszorg is aangepast aan de actuele inwonersaantallen per 1 januari 2019.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	In de begroting 2020 zijn de volgende risico's opgenomen: • Vrijwaring van gemeenten voor aansprakelijkheid niet verzekerbare risico's. Het gaat hier om juridische gevolgen, zoals claims; • Overdracht van de meldkamer aan de Landelijke Meldkamer Organisatie (LMO) per 1-1-2020. Risico bestaat eruit dat er mogelijk kosten overblijven na overname van het beheer van de meldkamer; • Gevolgen van (veranderde) wet en regelgeving niet tijdig op kunnen vangen; • Vertraagd tempo en/of onvoldoende aanpassingen bijdragen van stakeholders van de VRR t.b.v. kostenontwikkeling; • Het niet halen van aanrijtijden en het niet leveren van een aantal diensten door de ambulance, als gevolg van een tekort aan verpleegkundig personeel (ingehuurd duurder personeel leidt tot extra kosten). Het niet halen van de aanrijtijden leidt mogelijk tot een (straf)korting van de zorgverzekeraars; • Wegvallen en niet toereikend zijn van subsidie impuls Omgevingsveiligheid; • Wegvallen en niet toereikend zijn van gelden landelijk expertisecentrum (LEC); • De dekking van de brandweerzorg staat onder druk bij gebrek aan vrijwilligers die overdag beschikbaar zijn. Ondanks alternatieven, zoals opgenomen in het Plan brandweerzorg, lukt het niet om de gewenste dekking te garanderen. Verwachting is dat verdere aanpassingen gaan knellen qua financiën; • Effecten en kosten als gevolg van grote crises (bv. Uitbraak griep пандеміе); • Gevolgen ontwikkelagenda VRR. Samen met de regiogemeenten onderzoekt de VRR of de taken en budgetten van de VRR nog voldoende op elkaar zijn afgestemd; • Gezien de leeftijdsopbouw van het brandweerpersoneel is de verwachting dat in de nabije toekomst veel nieuwe medewerkers worden aangetrokken en opgeleid, waardoor de uitgaven stijgen; • De ambulancedienst AZRR ging voor de overname van de BIOS groep een lening aan. De VRR staat garant voor deze lening die een looptijd heeft van 15 jaar. In geval van een faillissement is de VRR verantwoordelijk voor de restschuld; • Als gevolg van het bereikte principeakkoord over een nieuwe CAO stijgen de lonen in de periode 2019-2021 met in totaal 6,25%.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	De belangrijkste punten zijn: • Invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) en het risico dat de vrijwilligersstatus bij de brandweer vervalt; • Uitkomsten ontwikkelagenda. Samen met de regiogemeenten onderzoekt de VRR of budgetten en taken van de VRR nog voldoende op elkaar zijn afgestemd. Het is op dit moment niet in te schatten of dit financiële gevolgen heeft; • De invoering van de Omgevingswet, verwacht vanaf 2021; • De aanbesteding van de ambulancezorg in 2021.

Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	De omvang van de jaarlijkse financiële bijdrage aan de VRR is hoog. Ondanks dat de jaarlijkse financiële bijdrage hoog is, is het financiële risico gemiddeld. Dit heeft ermee te maken dat VRR vaste taken heeft. De in kaart gebrachte negatieve risico's zijn laag. Het risico wordt verspreid doordat 15 gemeenten deelnemen aan deze Gemeenschappelijke regeling. Het bestuurlijke inhoudelijke risico is laag. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt met de VRR die we regelmatig monitoren. De gemeente Lansingerland is in het Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd door de burgemeester, met de portefeuille 'Bedrijfsvoering'.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De Veiligheidsregio voert taken uit op het gebied van rampenbestrijding, crisisbeheersing, risicobeheersing, brandweerbijstand, ambulancezorg en geneeskundige hulpverlening. Daarmee draagt het bij aan Lansingerland als een veilige en leefbare gemeente.

Naam verbonden partij	NV Duinwaterbedrijf Zuid-Holland Handelsnaam Dunea
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Het publieke belang bestaat uit de gewaarborgde levering van drinkwater aan onze inwoners. Zo zijn alle 17 gemeenten in het leveringsgebied aandeelhouders. Dunea wil een vitale organisatie zijn die toekomstbestendige producten en diensten levert en daarbij duidelijk zichtbaar is als maatschappelijke onderneming. De nieuwe strategie Koers 2020 heeft vier accenten: • Klantaccent, onderscheidend in dienstverlening en kwaliteit; • Beter voorbereid op de toekomst door verbreding producten & diensten; • Het zijn van duinbeheerder van wereldklasse; • Strijden voor het drinkwaterbelang van de Lek en de Maas.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Lansingerland bezit 186.584 aandelen (na de periodieke herverdeling in 2018) van de in totaal 4.000.000 uitgegeven aandelen. Het aandelenkapitaal in Dunea vertegenwoordigt een waarde van €0,- op onze balans. Statutair mag Dunea geen dividend uitkeren.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2018: € 220,9 mln. Per 31-12-2019: n.t.b.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2018: € 358,6 mln. Per 31-12-2018: n.t.b.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	n.t.b.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Lansingerland is aandeelhouder en loopt daardoor in principe geen of een beperkt financieel of bestuurlijk risico.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	De aandachtspunten blijven het verzorgen van een goede drinkwatervoorziening en beheer van het duingebied. In de aandeelhoudersvergadering van November 2019 is daarnaast besloten tot een statutenwijziging en oprichting van een dochtervennootschap opdat Dunea NV in een later stadium kan beschikken over een vergunde warmtedochter die een rol kan spelen bij projecten op het gebied van Aquathermie binnen het leveringsgebied van Dunea. Op de korte termijn zal onderzocht worden hoe deze activiteiten mogelijk vorm gaan krijgen en hoe deze gefinancierd zullen worden.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Op basis van de financiële en bestuurlijke analyse kan worden vastgesteld dat het risicoprofiel laag is. Lansingerland is aandeelhouder en loopt daardoor in principe geen of een beperkt financieel of bestuurlijk risico.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Dunea beheert de natuur (duinlandschap) en het water in Zuid-Holland. Dunea zorgt voor schoon drinkwater in Lansingerland.

Naam verbonden partij	Eneco Groep N.V.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Deze verbonden partij draagt niet meer bij aan de realisatie of borging van een publiek belang. Ter toelichting het volgende. De gemeente Lansingerland heeft zich in 2017 bezonnen op het toekomstig aandeelhouderschap van Eneco Groep N.V. Daartoe is in 2017 een traject gelopen, gezamenlijk met alle aandeelhouders van Eneco, om hier op een zorgvuldige wijze naar te kijken. In dit proces is de raad intensief betrokken. Uitkomst is dat Lansingerland constateert dat het aandeelhouderschap in Eneco niet noodzakelijk is om publieke belangen te realiseren of te borgen. Mede om die reden heeft Lansingerland op 31 oktober 2017 besloten om het aandelenbelang in Eneco af te bouwen. Na een zorgvuldig gecontroleerd veilingproces is de bieding van het consortium van Mitsubih / Chubu als beste beoordeeld. Op 30 januari 2020 besloot Lansingerland dit bod te accepteren en alle aandelen te verkopen aan dit consortium. Het consortium heeft het bod gestand gedaan omdat meer dan 75 procent van geplaatste kapitaal de aandelen verkoopt én de regulatorische toestemmingen ontvangen zijn. De levering van de aandelen heeft inmiddels plaatsgevonden op 24 maart 2020 en de verkoopopbrengst van EUR 137,6 miljoen is op 25 maart 2020 geheel ontvangen.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Het geprognostiseerde dividend was in de meerjarenbegroting opgenomen als algemeen structureel dekkingsmiddel. Lansingerland is de vijfde aandeelhouder met een aandeel van 3,38% in het aandelenkapitaal. Het dividend bedroeg voor 2020 éénmalig € 2,3 mln. en het geprognostiseerde jaarlijkse dividend voor de jaren daarna € 1,6 mln. Als gevolg van de verkoop in 2020 is het dividend vanaf 2021 afgeraamd.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 2.939 mln. Per 31-12-2019: € 2.937 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 2.804 mln. Per 31-12-2019: € 3.031 mln.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Het nettoresultaat over boekjaar 2019 bedraagt € 80 mln.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	In 2020 zijn de aandelen in Eneco verkocht en geleverd.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	In verband met de verkoop en de levering van de aandelen aan Mitsubishi / Chubu zijn er geen grote financiële risico's bekend. De risico met betrekking tot de claim van de oud-aandeelhouders van REMU blijft, naar rato van het aandelenbelang, voor rekening en risico van de aandeelhouders. Deze claim bedraagt EUR 134 miljoen verhoogd met een vordering van een jaarlijkse wettelijke handelsrente van 8 procent. Het risico op toekenning van de claim wordt beduidend kleiner geacht dan 50 procent. Voor dit risico is geen voorziening opgenomen maar dit risico is wel verwerkt in het benodigde weerstandsvermogen.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Op 30 januari 2020 heeft Lansingerland besloten tot verkoop van alle aandelen in Eneco. De levering van de aandelen heeft inmiddels plaatsgevonden op 24 maart 2020.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Op 30 januari 2020 heeft Lansingerland besloten tot verkoop van alle aandelen in Eneco. De levering van de aandelen heeft inmiddels plaatsgevonden op 24 maart 2020. Het financiële en bestuurlijke risico bestaat alleen uit de REMU-claim.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Niet van toepassing.

Naam verbonden partij	Stedin Holding N.V.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	De waarborging van levering van energie aan de klanten binnen het verzorgingsgebied door middel van netbeheer als bedoeld in de Electriciteitswet en de Gaswet. Stedin maakt hierdoor de energietransitie mogelijk.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Lansingerland draagt niet financieel bij aan deze Verbonden Partij maar ontvangt juist een dividend. Het geprognoseerde dividend is in de meerjarenbegroting opgenomen als algemeen structureel dekkingsmiddel. Lansingerland is de vijfde aandeelhouder met een aandeel van 3,38% in het aandelenkapitaal. Het dividend voor 2020 bedraagt EUR 1,7 miljoen en het geprognoseerde jaarlijkse voor 2012 bedraagt EUR 0,5 miljoen en neemt de jaren daarna verder af. De boekwaarde van de aandelen Stedin is EUR 0,6 miljoen.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 2.699 mln. Per 31-12-2019: € 2.949 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 4.292 mln. Per 31-12-2019: € 4.340 mln.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Het nettoresultaat over boekjaar 2019 bedraagt EUR 325 mln.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Lansingerland is voornemens om wijzigingen aan te brengen in het aandelenbelang in Stedin. Stedin heeft in 2018 de commerciële activiteit Joulz Energy Solutions (JES) verkocht aan VolkerWessels en in 2019 de commerciële activiteit Joulz Diensten aan 3i Infrastructure.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De dividenduitkering is een vast dekkingsmiddel in onze begroting. De omvang van het uit te keren dividend is afhankelijk van de nettowinst in enig jaar en de solvabiliteit. De solvabiliteit is mede afhankelijk van de hoogte van het investeringsprogramma uit hoofde van de energietransitie. De mogelijke tegenvallers in de nettowinst van de onderneming én een verslechtering van de solvabiliteit zijn een financieel risico.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Stedin zorgt dat de energietransitie mogelijk is. Dat gaat gepaard met aanzienlijke investeringen. Aandachtspunten zijn met name de vereiste operationele snelheid ten opzichte van de aard en omvang van de energietransitie en de beschikbare financiële investeringsruimte, solvabiliteit en credit rating. Me betrekking tot het laatste aspect onderzoekt Stedin met de AHC de aard en omvang van langetermijnfinanciering (LTF) en wijze waarop deze ingevuld wordt. Voor het zomerreces 2020 verwacht Stedin de resultaten hiervan te presenteren. De commerciële activiteiten zijn in 2018 en 2019 grotendeels afgebouwd en zijn daarmee geen belangrijk aandachtspunt meer.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Uitkomst van de financiële analyse is dat het financieel risicoprofiel gemiddeld is. Stedin opereert in een gereguleerde markt waarbij wel de verwachte investeringen uit hoofde van de energietransitie aanzienlijk zijn hetgeen financiële druk legt op de solvabiliteit en de credit rating. Het dividend zal daarom de komende beperkt zijn ten opzichte van het recente verleden. Uitkomst van de bestuurlijke analyse is dat het bestuurlijke risicoprofiel laag is. Enerzijds is Stedin een zogenaamde structuurvennootschap waarbij de rechtstreekse invloed van aandeelhouder(s) op de raad van commissarissen en de raad van bestuur beperkt is. Anderzijds zijn er met Stedin eenduidige afspraken gemaakt over ondermeer het goedkeuringsrecht van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met betrekking tot (des-)investeringsbeslissingen en een adviesrecht ten aanzien van de vaststelling van het meerjarig strategisch plan alsmede een herziening daarvan, alsmede een daarop aansluitend jaarplan en de herziening daarvan, voor zover de inhoud daarvan ziet op het gereguleerde domein.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De waarborging van levering van energie aan de klanten binnen het verzorgingsgebied door middel van netbeheer als bedoeld in de Elektriciteitswet en de Gaswet. Vanuit deze wettelijke verantwoordelijkheid neemt Stedin een cruciale rol in het realiseren van de energietransitie.

Naam verbonden partij	Stichting Parkmanagement Bedrijvenpark Oudeland (PMBO)
Vestigingsplaats	Berkel en Rodenrijs
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	De stichting heeft ten doel: a. het uitvoeren of doen uitvoeren van het algemeen management voor de dienstverlening met als doel het initiële kwaliteitsniveau van en het verblijfsklimaat op bedrijvenpark Oudeland te behouden en waar mogelijk te verhogen, een en ander overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen; b. het uitvoeren of doen uitvoeren van terreinbeveiliging op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen; c. het (doen) realiseren, (doen) beheren en (doen) onderhouden van bedrijfsverwijzingen op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen; d. het beheren en onderhouden of doen beheren en onderhouden van de openbare ruimte op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig het daartoe opgestelde beheerplan; en voorts al hetgeen met een en ander verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn. Het publieke belang is het creëren van een gunstig economisch klimaat. Daarnaast is de taak van de stichting PMBO het organiseren, in stand houden en daar waar mogelijk verbeteren van het kwaliteitsniveau (ruimtelijk, technisch en voor veiligheid) op bedrijvenpark Oudeland.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De gemeente Lansingerland draagt het beschikbare budget voor het dagelijks beheer en onderhoud van de openbare ruimte over aan de stichting PMBO. Het gaat om een bedrag van € 57.000.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	jaarrekening 2019 nog niet verstrekt
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	jaarrekening 2019 nog niet verstrekt
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	jaarrekening 2019 nog niet verstrekt
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Er hebben zich geen veranderingen in het financieel belang voorgedaan. In 2014 is de Beheerovereenkomst tussen de gemeente Lansingerland en de stichting PMBO ondertekend. In deze overeenkomst zijn de afspraken voor het dagelijks beheer en onderhoud van Oudeland vastgelegd. De kaders hiervoor staan beschreven in het bijbehorende beheerplan.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Geen bijzonderheden.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Het beheerplan is aan actualisering toe. We kijken opnieuw naar de werkzaamheden die de komende jaren nodig zijn om het gewenste kwaliteitsniveau te behalen en het budget dat daarvoor nodig is. We evalueren bestaande afspraken met de stichting PMBO en kijken waar aanscherping en/of verduidelijking nodig is.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Financieel en bestuurlijk zijn de risico's vooralsnog laag.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Een goed georganiseerd en vitaal bedrijventerrein levert een belangrijke bijdrage aan de plaatselijke en regionale economie.

Naam verbonden partij	Bank Nederlandse Gemeenten
Vestigingsplaats	's Gravenhage
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Veranderingen in 2019 en 2020 in het bestuurlijke en publieke belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft.	Er worden geen veranderingen verwacht.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Wij dragen financieel niets bij. Als aandeelhouder van 15.015 van de totaal circa 56 mln. aandelen ontvangen wij dividend. Het aandelenkapitaal in Dunea vertegenwoordigt een waarde van €7.694,- op onze balans
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 4.991 mln. Per 31-12-2019: € 4.887 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 132.518 mln. Per 31-12-2019: € 144.802 mln.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	De netto winst 2019 bedraagt € 142 mln. (in 2018: € 318). Per aandeel zal € 1,27 worden uitgekeerd aan dividend. De dividenduitkering over 2018, die in 2019 uitgekeerd is, bedroeg € 2,83. De pay-out per aandeel verhogen bedraagt 50% van de winst per aandeel.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2019 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Niet van toepassing.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Lansingerland is aandeelhouder en loopt daardoor in principe geen of een beperkt financieel of bestuurlijk risico.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Niet van toepassing.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Op basis van de financiële en bestuurlijke analyse kan worden vastgesteld dat het risicoprofiel laag is. Lansingerland is aandeelhouder en loopt daardoor in principe geen of een beperkt financieel of bestuurlijk risico.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Lansingerland is aandeelhouder. De dividenduitkering is een vast dekkingsmiddel in onze begroting.

Paragraaf Grondbeleid

Grondbeleid

Grondbeleid is geen doel op zich maar een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van bijvoorbeeld volkshuisvesting, economie, groen en recreatie, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te realiseren. Onze kaders zijn vastgelegd in de nota Grondbeleid. In deze nota geven we inzicht de verschillende vormen van grondbeleid en de keuze die wij hierin maken, de instrumenten die wij inzetten om dit beleid te realiseren en de spelregels die wij hierbij toepassen. De doelstellingen en ambities uit het coalitieakkoord 2019-2022 vormen hiervoor de basis samen met de beleidsdoelstelling zoals vastgelegd in de Structuurvisie, Woonvisie en Economische visie.

Vanuit de VINEX-opgave heeft de gemeente in het verleden vooral een actief grondbeleid gevoerd. Het merendeel van deze plannen is inmiddels in uitvoering. Bij een actief grondbeleid koopt en produceert de gemeente zelf bouwgrond. Hieraan zijn ook risico's verbonden. Een toename van de financiële risico's voor de gemeente is niet gewenst. Voor nieuwe ontwikkelingen kiezen wij dan ook in de basis voor een (meer) faciliterend grondbeleid. De kostenverhaalsmogelijkheden vanuit de Wet ruimtelijke ordening ondersteunen deze keuze. Ook de nieuwe omgevingswet biedt in de toekomst de mogelijkheid tot kostenverhaal.

Het college staat open voor nieuwe, private initiatieven. Hierbij wordt wel telkens de afweging gemaakt in hoeverre deze initiatieven van meerwaarde of aanvullend zijn ten opzichte van de reeds bestaande plannen.

Op basis van de nota Grondbeleid is het MPG in zowel 2019 als 2020 geactualiseerd. De actualisatie van 2020 is ook de basis voor de waardering van onze grondexploitatieprojecten in de jaarstukken 2019. Het college stelt daarnaast jaarlijkse de Kaderbrief Grondprijzen vast.

Strategische aankopen

Lansingerland heeft meerdere gronden in bezit die ooit zijn aangekocht met het doel deze te ontwikkelen. De meest in het oog springende gronden zijn de gronden in het plangebied Wilderszijde. Daarnaast zijn er ook nog gronden gelegen in Bleiswijk. Deze gronden zijn gewaardeerd tegen de huidige bestemming. De waardering van de gronden in Wilderszijde wordt jaarlijks opnieuw beoordeeld. op basis van de uitgevoerde taxatie is gebleken dat in er geen afwaardering hoeft plaats te vinden op de waarde van de grond. In 2017 is het ambitiedocument voor Wilderszijde vastgesteld, dit wordt op dit moment uitgewerkt tot een stedenbouwkundig masterplan, welke in 2020 aan de raad zal worden gepresenteerd.. Ook de gronden van Wilderszijde die al wel in ontwikkeling zijn, nemen we hierin mee. Vaststelling van de grondexploitatie voor het totale plangebied Wilderszijde is gepland in 2021.

Grondexploitatie, risico's en weerstandsvermogen

De Meerjaren Prognose Grondexploitatie (MPG) 2020 vormt de basis voor deze jaarstukken 2019. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij dan ook naar het MPG 2020.

Het MPG en daarmee de jaarlijkse actualisatie van alle grondexploitaties is gekoppeld aan de jaarrekening.

Bij de actualisatie sturen we vooral op de 4 P's: programma, planning, prijzen en parameters. Deze vier elementen bepalen in hoge mate het resultaat van de grondexploitaties. in 2019 hadden wij de volgende projecten in exploitatie.

Kern	Woningbouw	Bedrijventerrein	Centrumontwikkeling	Overig
Berkel en Rodenrijs	Meerpolder Westpolder-Bolwerk Rodenrijse Zoom RvR Groenzoom	Oudeland	Berkel Centrum	
Bergschenhoek	Wilderszijde (deel in exploitatie) Parkzoom Kavels Boterdorp	Leeuwenhoekweg		Landscheidingspark Horeca
Bleiswijk	De Tuinen			

Resultaat afgesloten projecten

in 2019 sloten wij het project de tuinen af. Het financieel resultaat van de Tuinen paste binnen het bedrag dat hier reeds t/m de jaarstukken 2018 was voorzien en sluit hierdoor af met een voordeel van € 0,4 miljoen ten opzichte van de voorziening t/m 2018.

Resultaat MPG 2020

Per 1-1-2020 zijn alle grondexploitaties volledig geactualiseerd. Bij de actualisatie stelden we de parameters opnieuw vast, verwerkten we de boekwaarden en stelden we de raming en fasering van de nog te maken kosten en opbrengsten waar nodig bij.

In de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2020 lichten we de (algemene) uitgangspunten, marktontwikkelingen en alle grondexploitaties nader toe. Hierbij gaan we ook in op de verschillen ten opzichte van het MPG 2019 en de aan de grondexploitaties verbonden risico's.

Conform de notitie Grondexploitaties van de commissie BBV zijn de resultaten in bovenstaande tabel ook weergegeven op nominale waarde. Bij de nominale waarde wordt geen rekening gehouden met toekomstige rente en indexering van kosten en opbrengsten. In de eindwaarde is hier wel rekening mee gehouden. Bij de netto contante waarde wordt dit resultaat op eindwaarde teruggerekend naar het heden (prijspeil 1-1-2020), waarmee de resultaten van de grondexploitaties onderling vergelijkbaar zijn.

Bedragen x € 1
miljoen

Afgesloten grondexploitaties	MPG 2020 Nominale waarde	MPG 2020 Rente & Indexering (toekomstig)	MPG 2020 Eindwaarde	MPG 2020 NCW per 1-1-2020
Totaal	-10,09	-0,20	-10,29	-14,52

Tussentijdse winstneming

Het BBV schrijft een tussentijdse winstneming voor bij winstgevendende projecten, naar rato van de voortgang. Hierbij gelden 3 voorwaarden:

- Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat én;
- De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht én;
- De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De hoogte van de tussentijdse winstneming bepaalden wij per project op basis van het zogenaamde percentage of completion (POC) op basis van het MPG 2020. Eventuele risico's (onzekerheden) brachten we hierop in mindering .

Op basis van bovenstaande namen we bij de jaarrekening 2019 in totaal ca. € 9,34 mln. aan tussentijdse winst. Dit bedrag komt bovenop de in 2017 en 2018 genomen winst. Het totaal van de genomen winsten over de lopende grondexploitaties komt hiermee uit op € 14,73 miljoen. De winstneming betreft de volgende grondexploitaties:

grondexploitaties	Reeds genomen winst t/m 2018	Te nemen winst 2019	Totaal tussentijdse winstneming
Oudeland	3,33	7,07	10,40
Rodenrijse Zoom	0,74	0,16	0,90
Parkzoom	0,79	2,07	2,86
Scholen Boterdorp	0,52	0,04	0,56
Totaal	5,38	9,34	14,72

Verwerking van het tekort en totaal voordeel

Voor het tekort, ofwel het totaal aan verliesgevende grondexploitaties, moet een verliesvoorziening aanwezig zijn. Op basis van het MPG 2020 was een verliesvoorziening benodigd van € 38,06 miljoen. Per 31-12-2018 was een verliesvoorziening benodigd van € 42,46 mln. Dat betekent dat bij de Jaarrekening 2019 per saldo een bedrag van € 4,4 mln. wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Zoals opgenomen in de nota Reserves en Voorzieningen 2016 is de vrijval van de verliesvoorziening per 31-12-2019 bij de Jaarrekening 2019 vóór resultaatsbestemming toegevoegd aan de algemene reserve. Dit geldt ook voor de tussentijdse winstneming en genoemde verrekening van de afgesloten projecten.

Verschillenverklaring

Ten opzichte van de het MPG 2019 is het resultaat van het MPG 2020 (zowel positieve als negatieve grondexploitaties) afgenomen met € 1,78 miljoen

Het verschil in resultaat ten opzichte van het MPG 2020 wordt onder meer veroorzaakt door de volgende wijzigingen:

Algemeen

- Rente boekwaarde: conform BBV rekenden we de werkelijke rente over 2019 toe aan de grondexploitaties. Deze is lager dan begroot (voordelig effect);

Projecten

Op projectniveau heeft zich ten opzichte van 2019 de grootste wijziging voorgedaan in het project Berkel Centrum (west). In 2019 is de beroepsprocedure tegen het bestemmingsplan afgerond, is het inrichtingsplan voor de openbare ruimte uitgewerkt en vastgesteld en is een start gemaakt met het bouwrijp maken van de gronden. Gebleken is dat een omvangrijk centrumproject midden in een bestaand gebied met winkels, woningen en scholen veel meer aandacht vraagt dan aanvankelijk in de grondexploitatie was voorzien. Het vraagt veel omgevingsmanagement en participatie om gezamenlijk de juiste keuzes te maken teneinde de winkels goed bereikbaar te houden, de bevoorrading van de winkels te garanderen en de verkeersveiligheid te waarborgen. Dit vraagt meer inzet vanuit de gemeente en veel tijdelijke aanpassingen tijdens de uitvoering (faseringskosten). Daarnaast is sprake van stijgende kosten van arbeid en materialen en zijn aangescherpte milieuregels (PFAS) ingevoerd. De verkregen inzichten en opgedane ervaring van het afgelopen jaar hebben we vertaald in de grondexploitatie 2020. Dit betreffen niet alleen de verwachte overschrijdingen van in uitvoering zijnde werken maar we hebben ook de geraamde kosten voor de nog uit te voeren werkzaamheden grondig herzien.

BBV en 10 jaarstermijn

Net als voorgaande jaren kent Lansingerland op dit moment één grondexploitatie met een looptijd langer dan 10 jaar. De grondexploitatie Oudeland loopt tot en met 31-12-2036 en overschrijdt daarmee de richttermijn van 10 jaar, zoals door het BBV gesteld. Om de risico's van de (lange termijn) ontwikkeling van Oudeland te beheersen hebben wij in het MPG beheersmaatregelen opgenomen en vastgesteld.

Risico's

Ondanks dat we de ramingen binnen de grondexploitaties met de grootst mogelijke zorgvuldigheid opstellen, blijven er risico's bestaan. Niemand kan de toekomst voorspellen en de berekeningen zijn gebaseerd op aannames en uitgangspunten, die in de praktijk anders (zowel positief als negatief) kunnen uitvallen. De belangrijkste risico's die samenhangen met de grondexploitaties hebben betrekking op de planning, de prijs en het programma. Voor de lopende projecten zijn de opbrengsten op een totaal van ca. € 202 mln. geraamd. Het al dan niet realiseren van deze opbrengsten is voor de grondexploitaties de grootste uitdaging. Het college stuurt dan ook actief op de realisatie van deze opbrengsten.

De positieve lijn van de afgelopen jaren zette zich in 2019 voort. Voor zowel de woningbouwprojecten als de bedrijventerreinen sloten we in 2019 diverse overeenkomsten. Indien de positieve markt zich voortzet, kan de in de grondexploitaties opgenomen financiële ruimte (risicoreservering) de komende jaren mogelijk verder vrijvallen. Dit heeft een positief effect op het resultaat van de grondexploitaties.

Hier tegenover staan ook negatieve scenario's. Voor een deel is de markt te beïnvloeden, maar voor een ander deel ook niet. Mochten door omstandigheden de geraamde opbrengsten voor de komende jaren maar voor een deel worden gerealiseerd, dan lopen de rentelasten snel op (incidenteel én structureel). En als de nu nog steeds lage rente gaat stijgen dan heeft dit effect op de saldi van de jaarschijven (en de resultaten van de grondexploitaties). In combinatie met een tegenvallende grondverkoop kunnen dit dan forse tegenvallers zijn, echter is dit risico wel kleiner dan in de toekomst. Door de verbeterde verhouding tussen eigen- en vreemd vermogen zal het effect van rentestijgingen lager worden.

Gekoppeld aan de actualisatie van de grondexploitaties actualiseren we ook altijd de risico's. Hierbij schatten we, naast het risicobedrag, ook in wat de kans is dat het risico zich zal voordoen. Dit leidt tot een gewogen risicoprofiel per project. Om het verloop van de risico's te kunnen monitoren in de tijd is (indicatief) een indeling gemaakt naar 3 profielen: hoog (gewogen risico groter dan € 2,5 mln.), midden (gewogen risico € 1 mln. tot € 2,5 mln.) en laag (gewogen risico tot € 1 mln.). Bij een voorspoedige ontwikkeling nemen de risico's af naar mate de ontwikkeling vordert. In het begin van een project is er doorgaans sprake van aannames met een hoge mate van onzekerheid. Naar mate de ontwikkeling concreter wordt, kunnen we de kosten en opbrengsten nauwkeuriger inschatten. Hieronder volgt een overzicht van de projecten met de daarbij behorende risicoprofielen van zowel het MPG 2020 als het MPG 2019.

Op totaalniveau is het risicoprofiel van de grondexploitaties verlaagd. De profielen zoals hierboven weergegeven zijn ten opzichte van vorig jaar ongewijzigd.

De geactualiseerde risicoanalyses sluiten aan op de geactualiseerde grondexploitaties van het MPG 2020 en zijn waar nodig bijgesteld en/of aangevuld. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het MPG 2019 zijn hierbij:

- Verhoging van het risicobedrag voor Berkel Centrum: Bouwen in een bestaand centrumgebied is complex. Bereikbaarheid en (verkeers-)veiligheid zijn zaken waaraan we veel aandacht aan geven. Het vraagt veel afstemming met stake- en shareholders om de uitvoering in goede banen te leiden. De risico's van dit project zijn veelal gerelateerd aan deze onderwerpen en het ondervangen van hinder in de tijdelijke situaties die kunnen ontstaan. Op basis van de ervaring van afgelopen jaar hebben we het risicoprofiel naar boven bijgesteld.
- Verlagen van het risicobedrag voor Oudeland: in 2019 is voor Oudeland een grote grondverkoop geweest. Veel risico's die vorig jaar voorzien waren hadden ermee te maken dat deze grondverkoop niet door zou gaan en zijn nu bij de actualisatie komen te vervallen.
- Door de omvang en resterende looptijd kennen Oudeland en Westpolder-Bolwerk op basis van het bedrag en de gehanteerde indeling in risicoprofielen nog wel een hoog risicoprofiel.

Op totaalniveau is het risicoprofiel van de grondexploitaties gekoppeld aan de benodigde weerstandscapaciteit. De verlaging van het risicoprofiel betekent dus ook een verlaging van de benodigde weerstandscapaciteit. Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Risicoprofielen	2018	2019
Parkzoom	Laag	Laag
Wilderszijde	Midden	Midden
Leeuwenhoekweg	Laag	Laag
Scholen Boterdorp	Laag	Laag
Meerpolder	Laag	Laag
Berkel Centrum	Laag	Midden
Westpolder	Hoog	Hoog
Oudeland	Hoog	Hoog
Rodenrijse Zoom	Laag	Laag
RvR Groenzoom	Laag	Laag
Landscheidingspark Horeca	Laag	Laag

Vennootschapsbelasting

De Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen bepaalt dat ook gemeenten vennootschapsbelasting moeten betalen over ondernemersactiviteiten. Hier vallen in beginsel ook de (actieve) grondexploitaties onder. Via de Quicksan Winstoogmerk grondbedrijven toetsen we jaarlijks of er sprake is van een onderneming. Op basis van adviezen van meerdere externe deskundigen en onze berekeningen gaan we er op dit moment vanuit dat dit voor Lansingerland nu niet het geval is.

Begin 2019 stelden wij op advies van onze huidige fiscaal adviseur op basis van het MPG 2018 ook een Quicksan op. Ook deze laat een fors negatief resultaat zien, zowel jaarlijks als op totaalniveau. Voor de jaren 2016, 2017 en 2018 hebben wij een “nihil”-aangifte ingediend bij de Belastingdienst en namen daarmee formeel een standpunt in richting de Belastingdienst.

Wij achten ons standpunt dat wij voor het totaal aan grondexploitaties niet door “de poort” gaan (en we ook fiscaal gezien dus geen winst maken) nog steeds reëel en onderbouwd.

Op basis van de cijfers van het MPG 2020 blijkt dat nog steeds sprake is van een verlieslatende grondexploitatieportefeuille. Hierdoor zijn wij van mening dat onze inschatting omtrent de VPB ongewijzigd is ten opzichte van 2019.

Toekomst

Wij zetten ons volop in om het in de grondexploitaties beoogde programma te realiseren en zo onze grondposities en schuldenlast af te bouwen. Ook voor particuliere initiatieven staan wij open indien deze van meerwaarde zijn voor onze gemeente.

Binnen onze projecten benutten we kansen om te voldoen aan de marktvraag en staat duurzaamheid hoog op de agenda. Zoals bekend liggen op vrijwel alle gemeentelijke gronden voor woningbouw contractuele verplichtingen uit het verleden. De gemeente kan voor deze projecten niet zelfstandig wijzigingen doorvoeren. Hiervoor is instemming van beide partijen nodig. De gemeente heeft hierin wel een stimulerende rol. Voor de bedrijventerreinen spelen we in op de marktvraag door bijvoorbeeld kavels samen te voegen of juist te splitsen.

.

Jaarrekening 2019

Overzicht van baten en lasten en toelichting

Technische wijzigingen

Technische wijzigingen

In de Zomerrapportage 2019 hebben wij technische wijzigingen doorgevoerd op de primaire begroting. Dit heeft er toe geleid dat wij ook in de jaarrekening de begroting na technische wijzigingen hebben gepresenteerd. In onderstaand verloopoverzicht geven wij u het inzicht in de doorgevoerde technische wijzigingen en hoe dit dan ook aansluit op de primaire begroting.

Bedragen x € 1.000

Programma	Primair begr 2019	Technische aanpassingen	Primair begr 2019 na aanpassingen
PG02 Openbare orde en veiligheid	-4.908	-22	-4.930
PG03 Sport, cultuur en onderwijs	-10.316	-16	-10.332
PG04 Sociaal Domein	-27.652	-26	-27.678
PG05 Kwaliteit openbare ruimte	-10.350	-266	-10.616
PG06 Lansingerland ontwikkelt	-8.425	330	-8.096
	-61.651	0	-61.651

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Onderstaand treft u de staat van baten en lasten over het begrotingsjaar 2019 inclusief de vergelijkende cijfers 2018.

Wijzigingen ten opzichte van de jaarstukken 2018:

Doordat wij in 2019 de indeling van de begroting hebben gewijzigd waarbij het programma openbare orde en veiligheid is toegevoegd en het programma sociaal domein is vernieuwd heeft er eveneens een herverdeling plaatsgevonden van budgetten binnen de verscheidene programma's. Om het beste inzicht te behouden in de vergelijkende cijfers in 2018 hebben wij er dan ook voor gekozen om deze niet te presenteren conform de verdeling van de budgetten in 2018 en daarmee aansluiting te behouden met de jaarstukken 2018, maar hebben wij de realisatie op deze budgetten conform de verdeling 2019 gepresenteerd.

Bedragen x € 1.000

	Primitief 2019			Begroot 2019			Realisatie 2019			Afwijking 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1. Bestuur en dienstverlening	5.501	732	-4.770	5.692	732	-4.961	6.538	883	-5.655	846	152	-695
2. Openbare orde en veiligheid	5.000	70	-4.930	5.355	66	-5.289	5.133	63	-5.070	-222	-3	219
3. Sport, cultuur en onderwijs	11.369	1.038	-	12.027	1.115	-	11.274	1.071	-	-754	-44	709
			10.332			10.912			10.203			
4. Sociaal Domein	37.512	9.834	-	39.133	9.046	-	40.754	9.127	-	1.621	81	-
			27.678			30.087			31.627			1.540
5. Kwaliteit openbare ruimte	23.825	13.209	-	25.006	12.489	-	24.846	12.209	-	-160	-279	-119
			10.616			12.518			12.637			
6. Lansingerland ontwikkelt	11.912	3.816	-8.096	14.250	4.424	-9.826	15.142	6.015	-9.126	892	1.591	700
7. Grondzaken	30.474	29.782	-692	26.506	25.314	-1.192	60.658	64.128	3.470	34.152	38.814	4.662
Subtotaal Programma's	125.594	58.480	-	127.969	53.184	-	164.345	93.496	-	36.375	40.312	3.937
			67.113			74.786			70.849			
Lokale heffingen	387	15.160	14.773	387	14.900	14.513	388	14.815	14.427	2	-85	-86
Algemene uitkering gemeentefonds	0	65.554	65.554	0	66.053	66.053	0	66.151	66.151	0	99	99
Dividend	3	3.125	3.122	138	3.875	3.737	148	3.885	3.736	11	9	-1
Financieringsfunctie	4.342	4.396	54	4.465	3.936	-530	4.408	4.503	95	-57	567	624
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.720	1.216	-1.505	560	1.238	678	1.569	2.408	840	1.009	1.170	161
Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen	7.452	89.451	81.999	5.549	90.002	84.452	6.514	91.763	85.249	964	1.761	797
Stelpost onvoorzien	100	0	-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	14.371	330	-	14.939	29	-	15.208	17	-	269	-12	-281
			14.040			14.910			15.191			
Totaal saldo van baten en lasten	147.516	148.262	746	148.458	143.215	-5.243	186.066	185.275	-791	37.609	42.061	4.452
1. Bestuur en dienstverlening	0	0	0	88	0	-88	88	0	-87	0	0	0
2. Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Sport, cultuur en onderwijs	17	450	434	17	898	882	17	34	17	0	-865	-865
4. Sociaal Domein	13	5	-8	84	5	-79	84	0	-84	0	-5	-5
5. Kwaliteit openbare ruimte	502	1.598	1.096	241	2.046	1.805	241	1.898	1.657	0	-147	-147
6. Lansingerland ontwikkelt	374	1.097	722	2.445	4.483	2.038	2.445	4.177	1.732	0	-306	-306
7. Grondzaken	0	936	936	2.599	3.466	867	13.898	10.061	-3.837	10.300	5.597	-
												4.703
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	340	237	-103	416	237	-179	76	0	-76
Overhead	66	77	12	82	322	240	82	317	235	0	-5	-5
Subtotaal Mutaties reserves	971	4.164	3.193	5.895	11.458	5.563	17.270	16.724	-545	10.377	4.269	-
												6.108

Gerealiseerd resultaat	148.487	152.426	3.939	154.352	154.672	320	203.336	201.999	-1.337	47.985	46.329	- 1.656
---------------------------	---------	---------	-------	---------	---------	-----	---------	---------	--------	--------	--------	------------

Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Apparaatslasten

De apparaatslasten 2019 zijn €310.000 lager dan begroot. dit wordt met name veroorzaakt door een onderbesteding op de salarissen van € 2,3 miljoen. Deze onderbesteding wordt met name veroorzaakt door het niet kunnen invullen van bestaande vacatures. Hier tegenover staat dan ook een overschrijding van het inhuurbudget van € 1,8 miljoen. Deze overschrijding is dus volledig opgevangen binnen het huidige formatiebudget.

Bedragen x € 1.000

Apparaatskosten	Begroot 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Salarissen en sociale lasten	26.068	23.717	-2.351
Belastingen	33	32	-2
Duurzame goederen	-90	-117	-27
Ingeleend personeel	3.780	5.613	1.834
Uitgeleend personeel	-28	-64	-35
Huren	0	0	0
Overige goederen en diensten	2.178	2.440	262
Afschrijvingen	94	94	0
Toegerekende rente en bespaarde rente	8	18	10
Totaal	32.044	31.734	-310

WNT-norm

De WNT stelt een maximum aan de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Gemeente Lansingerland van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor Gemeente Lansingerland is € 194.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bedragen x € 1,-

Gegevens 2019	L.P. Vokurka	M.S. Walhout
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	126.415	93.102
Beloningen betaalbaar op termijn	19.854	16.954
Subtotaal	146.269	110.056
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	194.000	194.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totale bezoldiging	146.269	110.056
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Bedragen x € 1,-

Gegevens 2018	L.P. Vokurka	M.S. Walhout
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	24/09 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	33.533	88.242
Beloningen betaalbaar op termijn	4.925	15.168
Subtotaal	38.458	103.410
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	51.263	189.000
Totale bezoldiging	38.458	103.410

Verloop van de post 'Onvoorzien'

De post onvoorzien was in 2019 opgenomen voor € 100.000. Bij de Zomerrapportage is € 100.000 afgeraamd.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Raadsbrief	Bedrag
Stand post onvoorzien per 1/1 (conform begroting)		100
Afboeken post onvoorzien bij Zomerrapportage 2019	BR1900111	-100
Totaal		0

Rechtmatigheid

De gemeente ontvangt en besteedt publieke gelden. Daarom moet het handelen van de gemeente rechtmatig zijn. De accountant geeft zijn oordeel over de rechtmatigheid en gaat bij de controle van de jaarrekening na of de lasten, baten en balansmutaties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder verordeningen. Om over de rechtmatigheid te kunnen oordelen, stelt de accountant eisen aan het systeem van administratieve organisatie en de interne controle (ao/ic) en het interne systeem van risicoafwegingen.

De financiële rechtmatigheid wordt beoordeeld op basis van een tweetal onderdelen: Begrotingsrechtmatigheid (exploitatie en investeringen) en overige financiële beheershandelingen (werkprocessen). Per onderwerp zal hieronder worden toegelicht in hoeverre er sprake is van onrechtmatigheden in de jaarrekening 2019.

Begrotingsrechtmatigheid

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. In het controle protocol 2019 heeft de gemeenteraad aangegeven welke typen begrotingsoverschrijding verwijtbaar zijn en daarom meetellen in het oordeel van de accountant:

Nr	Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen de volgende 'soorten' begrotingsafwijkingen worden onderkend:	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel
1	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend.		x
2	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die: - In de Zomerrapportage verwerkt hadden kunnen worden; - Niet in Zomerrapportage verwerkt hadden kunnen worden.	x	x
3	Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	x	
4	Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	x	
5	Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluiten genomen.		x
6	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een naheffing belasting). - Geconstateerd tijdens het verantwoordingsjaar; - Geconstateerd na verantwoordingsjaar.	x	x
7	Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren. - Jaar van investeren; - Afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren.	x	x
8	Kostenoverschrijdingen inzake de grondexploitatie die leiden tot aanpassing van de in de laatste vastgestelde exploitatieopzet totale uitgaven of inkomsten: - In de Zomerrapportage verwerkt hadden kunnen worden; - Niet in Zomerrapportage verwerkt hadden kunnen worden.	x	x

Begrotingsrechtmatigheid en de programma's

Het bedrag van de begrotingsonrechtmatigheid kan nooit de totale overschrijding op programmaniveau overstijgen. In onderstaand overzicht wordt van die programma's waar een overschrijding heeft plaatsgevonden groter dan € 100.000 de grootte van deze overschrijding gemeld en aangegeven in hoeverre deze overschrijding rechtmatig was. Daarbij wordt tevens de aard van de overschrijding kort toegelicht.

Bedragen x € 1.000

Programma	Bedrag	Onrechtmatigheid telt wel mee	Onrechtmatigheid telt niet mee	Toelichting
1. bestuur en dienstverlening	846		X	De overschrijding wordt veroorzaakt door de extra benodigde dotatie aan de wethouderspensioenen (€ 821.000) op basis van de gewijzigde rekenrente. Deze rekenrente is pas in december 2019 gepubliceerd, waardoor wij deze overschrijding niet eerder konden melden.
4. sociaal domein	1.621		X	De overschrijding op de lasten van het sociaal domein worden veroorzaakt door een overschrijding op jeugd met beperking van € 595.000, deze lasten zijn na het afsluiten van het boekjaar bekend geworden, evenals de hogere lasten met betrekking tot PGB jeugd ad € 743.000. Daarnaast bleek het resultaat van de GRJR 8,5 miljoen nadeliger dan werd verwacht, hierdoor leidde dit tot een extra last voor de gemeente van € 255.000. het overige verschil is kleiner dan € 100.000. derhalve niet verder verklaard.
6. Lansingerland ontwikkeld	892		X	De overschrijding wordt veroorzaakt door een doorbetaling van een ontvangen subsidie aan de provincie Zuid-Holland (€ 868.000). Hierdoor worden deze extra uitgaven direct gedekt door de extra hiervoor ontvangen inkomsten. Dit leidt er toe dat deze overschrijding onrechtmatig is, maar niet mee telt in het oordeel.
7. Grondzaken	34.152		X	De overschrijding wordt veroorzaakt door het niet begroten van de lasten en baten in de actieve en faciliterende grondposities. Deze lasten worden gedekt door de gerealiseerde opbrengsten (€ 36.037). Hierdoor wordt deze overschrijding aangemerkt als onrechtmatig, maar telt deze niet mee in het oordeel.
algemene dekkingsmiddelen	964		X	De overschrijding van 964 wordt direct gedekt door extra opbrengsten, welke hoger zijn dan begroot. Derhalve zijn deze overschrijding onrechtmatig, maar tellen deze niet mee in het oordeel.
Overhead	269		X	Door de herberekening van het rentepercentage bij het opstellen van de jaarstukken, welke wij over onze activa toerekenen, zijn de lasten gestegen ten opzichte van begroot. Derhalve is deze overschrijding onrechtmatig, maar telt deze niet mee in het oordeel.
Totaal				

Rechtmatigheid financiële beheershandelingen in processen

X

Bedragen x € 1.000.000

Proces	Aard tekortkoming/fout	Financiële omvang
Inkoop	Onjuistheden m.b.t. naleving van de Europese aanbestedingswetgeving	
Totaal tekortkoming		0,00

Proces	Aard onzekerheid	Financiële omvang
WMO	Onvoldoende zekerheid inzake de prestatielevering	
Jeugd	Onvoldoende zekerheid inzake de prestatielevering	
Inkoop	Onjuistheden m.b.t. naleving van de Europese aanbestedingswetgeving	
Totaal onzekerheden		0,00

Verschillenanalyse per programma

Verschillenanalyse per programma

Belangrijke verschillen tussen de programmabegroting (na wijziging) en de realisatie worden systematisch toegelicht voor ieder afzonderlijk deel van de programmarekening.

Hieronder een samenvatting van deze verschillen. In de kolom 'Verschil 2019 na mutaties reserves' staat het resultaat per product ten opzichte van de begroting. Daarachter in de volgende kolommen staat welk aandeel hiervan incidenteel en welk aandeel structureel is.

In deze paragraaf lichten wij per beleidsveld toe hoe dit resultaat is samengesteld. De afwijkingen vanaf € 100.000 tussen de begroting en de realisatie worden voor zowel baten als lasten toegelicht. De afwijking kan daarnaast zowel incidenteel als structureel van aard zijn. Dit wordt bij de toelichting aangegeven.

Bedragen x € 1.000

Programma	Verschil 2019 voor mutaties reserves	Verschil 2019 na mutaties reserves
1. Bestuur en dienstverlening	-695	-694
2. Openbare orde en veiligheid	219	219
3. Sport, cultuur en onderwijs	709	-155
4. Sociaal Domein	-1.540	-1.546
5. Kwaliteit openbare ruimte	-119	-266
6. Lansingerland ontwikkelt	700	394
7. Grondzaken	4.662	-41
Algemene dekkingsmiddelen	797	720
Overhead	-281	-287
Bedrag van de heffing voor de VPB	0	0
Post onvoorzien	0	0
Totaal	4.452	-1.656

Programma 1 Bestuur en dienstverlening

Bedragen x € 1.000

Toelichting	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Incidenteel/structureel
B1.1 Gemeenteraad, college en griffier			
Extra dotatie aan de voorziening wethouderspensioenen door daling van de rekenrente	821	0	Incidenteel
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000		56	Incidenteel
Totaal	821	56	
B1.2 Samenwerking			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000		17	Incidenteel
Totaal	0	17	
B1.3 Dienstverlening			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	98	1	Incidenteel
Hogere legesopbrengsten 2019		151	Incidenteel
Totaal	98	152	
Programma totaal voor mutaties reserves	919	225	
Onttrekkingen reserves		0	
Toevoegingen reserves	0		
Programma totaal na mutaties reserves	919	225	

Programma 2 Openbare Orde en Veiligheid

Bedragen x € 1.000

Toelichting	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Incidenteel/structureel
B2.1 Openbare orde en veiligheid			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	-58	-3	incidenteel
Lagere lasten door lagere formatie dan begroot	-164		incidenteel
Totaal	-222	-3	
Programma totaal voor mutaties reserves	-222	-3	
Onttrekkingen reserves		0	
Toevoegingen reserves	0		
Programma totaal na mutaties reserves	-222	-3	

Programma 3 Sport, Cultuur en Onderwijs

Bedragen x € 1.000

Toelichting	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Incidenteel/structureel
B3.1 Sport			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	70	58	incidenteel
Totaal	70	58	
B3.2 Cultuur			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	-38	-3	incidenteel
Totaal	-38	-3	
B3.3 Onderwijs en kinderopvang			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	81	-99	incidenteel
Lagere uitgaven voor Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB)	111		incidenteel
Lagere uitgaven voor onderhoud schoolgebouwen	784		incidenteel
Hogere kosten voor kapitaallasten	-222		incidenteel
Niet uitgegeven budget voor combinatiefunctionaris	90		incidenteel
Totaal	844	-99	
Programma totaal voor mutaties reserves	876	-44	
Onttrekkingen reserves		865	incidenteel
Toevoegingen reserves	0		
Programma totaal na mutaties reserves	876	821	

Programma 4 Sociaal Domein

Bedragen x € 1.000

Toelichting	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Incidenteel/structureel
B4.1 Samenleving			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	21	-2	incidenteel
Onderbesteding bij de uitvoering van de beleidsaccenten sociaal domein	200		incidenteel
Totaal	221	0	
B4.2 Jeugd			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	-52		incidenteel
Hogere lasten in het kader van vestrekte PGB's	-528		Structureel
Hogere lasten in het kader van vestrekte zorg in Natura	-596		Structureel
Hogere lasten voor de samenwerking met GR Jeugdhulp Rijnmond	-203		Structureel
Totaal	-1.379	0	
B4.3 Participatie			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	76	74	incidenteel
Hogere lasten voor uitkeringen participatiewet	-505		Structureel
Hogere lasten voor uitkeringen participatiewet	-50		incidenteel
Lagere lasten voor de uitkeringen in het kader van de BBZ	250		incidenteel
Totaal	-229	74	
B4.4 Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	-77	9	
Totaal	-77	9	
Programma totaal voor mutaties reserves	-1.464	83	
Onttrekkingen reserves		5	
Toevoegingen reserves	0		
Programma totaal na mutaties reserves	-1.464	88	

Programma 5 Kwaliteit Openbare Ruimte

Bedragen x € 1.000

Toelichting	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Incidenteel/structureel
B5.1 Beheer openbare ruimte			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	77	-11	incidenteel
Totaal	77	-11	
B5.2 Afval- en afvalwatermanagement			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	-235	23	incidenteel
Lagere dotatie aan de voorziening riolering	863		incidenteel
hogere kapitaallasten door verhoging rentepercentage	-221		incidenteel
Hogere kosten voor uitgevoerd onderhoud	-231		incidenteel
Hogere lasten voor inspectie riolering	-50		incidenteel
Lager opbrengsten afvalstofheffing		-115	incidenteel
Lagere opbrengsten door verlenen restituties		-227	incidenteel
Hogere opbrengsten rioolbelasting		51	incidenteel
Totaal	126	-268	
Programma totaal voor mutaties reserves	203	-279	
Onttrekkingen reserves		147	incidenteel
Toevoegingen reserves	0		
Programma totaal na mutaties reserves	203	-132	

Programma 6 Lansingerland Ontwikkelt

Bedragen x € 1.000

Toelichting	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Incidenteel/structureel
B6.1 Ruimtelijke ordening			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	346	-47	incidenteel
Hogere lasten voor geluidschermen N209/ Kruisweg	-868	868	incidenteel
verantwoorden van de anterieure overeenkomsten in de exploitatie	-482	482	incidenteel
Lagere doorbelasting van uren medewerkers	120		incidenteel
Lagere besteding aan geluidsschermen	107	-140	incidenteel
Totaal	-777	1.163	
B6.2 Infrastructuur en mobiliteit			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	-11	2	incidenteel
Realisatie uitwegen voor derden		120	incidenteel
Totaal	-11	122	
B6.3 Economische ontwikkeling			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	-12	1	incidenteel
Extra kosten gemaakt voor project Toekomstbestendig glastuinbouwcluster Greenport West-Holland welke zijn betaald door MRDH	420	420	incidenteel
Totaal	408	421	
B6.4 Duurzaamheid			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	-24	1	incidenteel
Totaal	-24	1	
B6.5 Vastgoedbeleid			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	35	-50	incidenteel
Niet uitvoeren van groot onderhoud	408		incidenteel
hogere kapitaallasten door verhoging rentepercentage	-152		incidenteel
Niet uitvoeren van dakrenovatie Leeuwerik	54		incidenteel
Lagere opbrengst spuk		-65	incidenteel
Totaal	345	-115	
Programma totaal voor mutaties reserves	-59	1.592	
Onttrekkingen reserves		306	incidenteel
Toevoegingen reserves	0		
Programma totaal na mutaties reserves	-59	1.898	

Programma 7 Grondzaken

Bedragen x € 1.000

Toelichting	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Incidenteel/structureel
B7.1 Grondzaken			
Niet begrote kosten en opbrengsten grondexploitatie X	34.152	38.814	Incidenteel
Totaal	34.152	38.814	
Programma totaal voor mutaties reserves	34.152	38.814	
Onttrekkingen reserves		-5.597	incidenteel
Toevoegingen reserves	-10.300		incidenteel
Programma totaal na mutaties reserves	44.452	33.217	

Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

Toelichting	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Incidenteel/structureel
B8.1 Lokale heffingen			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	-85	2	incidenteel
Totaal	-85	2	
B8.2 Algemene uitkering gemeentefonds			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	0	99	incidenteel
Totaal	0	99	
BB08.3 Dividend			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000	11	9	incidenteel
Totaal	11	9	
B8.4 Financieringsfunctie			
Niet nader toegelichte verschillen < € 100.000		-57	incidenteel
Hogere doorbelasting naar kostenplaatsen	567		incidenteel
Totaal	567	-57	
Programma totaal voor mutaties reserves	493	53	
Onttrekkingen reserves		1.057	incidenteel
Toevoegingen reserves			
Programma totaal na mutaties reserves	493	1.110	

Overzicht Overhead

Bedragen x € 1.000

Toelichting	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Incidenteel/structureel
B10.1 Overhead			
Lager toegerekende loonkosten aan overhead	-225		incidenteel
Hogere kapitaallasten door verhoging rentepercentage	225		incidenteel
Totaal	0	0	
Programma totaal voor mutaties reserves	0	0	
Onttrekkingen reserves		5.382	incidenteel
Toevoegingen reserves	0		
Programma totaal na mutaties reserves	0	5.382	

Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele lasten en baten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven voor het boekjaar 2019. Het opnemen van het overzicht van incidentele baten en lasten is gebaseerd op artikel 19 van het BBV. Het opnemen van dit overzicht is relevant voor de vraag: in welke mate wordt het rekeningsaldo in de jaarrekening beïnvloed door incidentele baten en lasten?

Het overzicht van de incidentele baten en lasten van de gemeente Lansingerland ziet er als volgt uit:

	Realisatie 2019
INCIDENTELE LASTEN	
<i>Programma 1 - Bestuur en dienstverlening</i>	98
CP 2018-2022: Uitbreiding Dienstverlening	98
<i>Programma 4 - Sociaal domein</i>	1474
SW 2019: Hulp bij huishouden	743
ZR 2019: Afrekening PGB jeugd	528
ZR 2019: GR Jeugd	203
<i>Programma 5 - Kwaliteit openbare ruimte</i>	1466
SW 2019: hogere kosten voor onderhoud riolering	231
SW 2019: Korting op afvalstofheffing	1235
<i>Programma 6 - Lansingerland ontwikkelt</i>	1342
Doorbetalen van subsidie aan de provincie voor aanleg geluidschermen N209	868
Opbrengst uit anterieure overeenkomsten	54
Uitvoering subsidieproject met Wageningen University	420
<i>Programma 7 - Grondzaken</i>	180
ZR 2019: Afboeken boekwaarde Laan van Koot	180
Totaal incidentele lasten	4.560
INCIDENTELE BATEN	
<i>Programma 5 - Kwaliteit openbare ruimte</i>	1235
SW 2019: korting op afvalstofheffing	1235
<i>Programma 6 - Lansingerland ontwikkelt</i>	2997
Ontvangst subsidie geluidschermen N209	868
ontvangs gelden voor subsidieproject met Wageningen University	420
ZR 2019: Verkoop de Snip	1709
<i>Programma 7 - Grondzaken</i>	4804
Projectresultaten op grondexploitatie	4750
Opbrengst uit anterieure overeenkomsten	54
Totaal incidentele baten	9.036
Saldo incidentele baten en lasten	4.476

Overzicht structurele en incidentele stortingen en onttrekkingen in de reserve

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de structurele en incidentele stortingen en onttrekkingen in de reserve. Per saldo is er € 465.000 toegevoegd aan de reserves. Begroot was een onttrekking van circa € 1,5 miljoen.

bedrag x € 1.000

Toevoegingen/onttrekkingen reserves	Begroot	Incidenteel	Structureel	Realisatie	Incidenteel	Structureel
Toevoegingen aan de reserves	3.411	2.440	971	8.552	7.580	972
Onttrekkingen aan de reserves	-4.921	-3.576	-1.345	-7.347	-6.922	-425
Totaal	-1.510	-1.136	-373	1.204	658	546

Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Bedragen x € 1.000

	Begroot primair	begroot na wijziging	Realisatie	afwijking
Structurele toevoegingen				
Reserve baggeren	225	225	225	0
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	485	2306	2.306	0
Reserve afvalstofheffing	261	0	0	0
Totaal toevoegingen	971	2.531	2.531	0
Structurele onttrekkingen				
Reserve baggeren	1077	600	538	-62
Reserve bovenwijkse voorzieningen	71	0	0	0
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	1195	434	434	0
Reserve afvalstofheffing	334	1236	1.236	0
Totaal onttrekkingen	2.677	2.270	2.208	-62

Balans en toelichting

Balans

Activa

Bedragen x € 1.000

ACTIVA	31-12-2019	31-12-2018
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	12.225	9.997
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling	1.326	676
- Bijdragen aan activa van derden	10.899	9.321
Materiële vaste activa	206.227	202.671
- Overige investeringen met economisch nut	154.065	156.233
- Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	27.276	26.789
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	24.886	19.649
Financiële vaste activa	4.572	4.761
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
- Deelnemingen	606	606
- Overige verbonden partijen	17	17
- Leningen aan:		
- Woningbouwcorporaties	3.165	3.339
- Overige langlopende leningen	408	422
- Overige uitzettingen met looptijd langer dan 1 jaar	376	376
TOTAAL VASTE ACTIVA	223.025	217.429
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorraden	101.796	130.729
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	101.796	130.729
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	34.926	46.344
- Vorderingen op openbare lichamen	3.307	10.262
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	25.375	30.591
- Overige vorderingen	6.244	5.491
Liquide middelen	1.004	1.862
- Kassaldi	1	1
- Bank- en giroaldi	1.002	1.860
Overlopende activa	2.941	3.971
- De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen	406	
- Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van de volgende begrotingsjaren komen	2.535	3.971
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	140.666	182.907
TOTAAL ACTIVA	363.691	400.335
Omvang recht op verliescompensatie krachtens de Wet Vpb 1969		

Passiva

Bedragen x € 1.000

PASSIVA	31-12-2019	31-12-2018
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen	114.270	115.060
- Algemene reserve	106.895	99.643
- Bestemmingsreserves	8.711	10.000
- Onverdeeld resultaat	-1.337	5.417
Voorzieningen	26.717	25.604
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	12.499	11.756
- Egalisatievoorzieningen		
- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	14.218	13.848
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	183.713	224.431
- Obligatieleningen		
- Onderhandse leningen van:		
- Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	183.665	224.387
- Waarborgsommen	48	44
TOTAAL VASTE PASSIVA	324.700	365.095
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto-vloTTende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	20.005	16.532
- Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	10.000	10.000
- Debetsaldi bank		
- Overige schulden	10.005	6.532
Overlopende passiva	18.838	18.708
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	13.473	12.817
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschot-bedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	5.335	5.852
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	30	39
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	38.843	35.240
TOTAAL PASSIVA	363.544	400.335
Gewaarborgde geldleningen en garantstellingen	224.800	234.000

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt in overeenstemming met de voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op d.d. 22 december 2016 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld. Tenzij anders vermeld, zijn alle bedragen afgerond op € 1.000, waardoor tussen de verschillende tabellen kleine afrondingsverschillen kunnen bestaan.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in maximaal vijf jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan in het jaar volgend op het jaar van realisatie van het gerelateerde immateriële vaste actief.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd als aan alle voorwaarden zoals genoemd in artikel 61 BBV wordt voldaan. Waardering vindt plaats tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

In de balans worden onder de materiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- a. investeringen met een economisch nut;
- b. investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- c. investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden het jaar na ingebruikneming lineair afgeschreven over de verwachte gebruiksduur, waarbij geen rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde.

Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden het jaar na ingebruikneming lineair afgeschreven over de verwachte gebruiksduur, waarbij geen rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde.

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden het jaar na ingebruikneming lineair afgeschreven over de verwachte gebruiksduur, waarbij geen rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde.

Afschrijvingen

De materiële vaste activa worden lineair afgeschreven op basis van de verwachte levensduur zonder rekening te houden met een restwaarde. De afschrijvingsperiode vangt aan op 1 januari volgend op het jaar van ingebruikname c.q. gereedkomen. Activa onder de € 25.000 worden in één keer afgeschreven.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd voor de meest voorkomende activa conform de richtlijnen uit de financiële verordening en de nota activabeleid. De overige afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in de nota activabeleid 2016

Activasoorten	Afschrijvingstermijn in jaren
Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	
- nieuwbouw	40
- renovatie en restauratie	25
Bedrijfsgebouwen	
- nieuwbouw	40
- renovatie en restauratie	25
- tijdelijke gebouwen/noodlokalen	PM
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
- aanleg en reconstructie wegen en kunstwerken (bruggen e.d.)	20
- aanleg en renovatie riolering	40
- aanleg en renovatie rioolgemalen	15
- openbare verlichting	15
- aanleg en renovatie openbaar groen	25
- verkeers- en straatmeubilair	5
- speeltoestellen	10
Voertuigen	5
Vrachtwagens	8
Bouwkundige installaties (brand/luchtbehandeling/warmwater)	15
Overige materiële vaste activa	
- kantoor- en schoolmeubilair en overige	10
- automatisering (hardware)	4

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken; de actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid e BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa

Vorraden

In de balans worden onder de voorraden afzonderlijk opgenomen:

- a. grond- en hulpstoffen;
- b. onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie;
- c. gereed product en handelsgoederen;
- d. vooruitbetalingen.

Grond- en hulpstoffen

De overige grond- en hulpstoffen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, dan wel lagere marktwaarde. Er wordt geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden.

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

In het wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is een nieuwe definitie opgenomen voor bouwgrond in exploitatie: Gronden in eigendom van een gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend alsmede de rentekosten berekend zoals voorgeschreven in het BBV en de administratie- en beheerskosten.

De lagere marktwaarde is bepaald, rekening houdend met de nog te realiseren uitgaven en inkomsten. De contante waarde per 31 december 2019 van een eventueel tekort op eindwaarde van een exploitatie is in mindering gebracht op de balanswaarde door middel van een balansverkortings. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Bij de bepaling van de winst name wordt gebruik gemaakt van de voorgeschreven POC methode uit de notitie grondbeleid 2019.

Gereed product en handelsgoederen

Gereed producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Vooruitbetalingen

Voor de inkomsten en uitgaven op de grondexploitatie en dan meer specifiek de aan- en verkoop van grond worden de volgende uitgangspunten gehanteerd. Grondaankopen worden meegenomen op moment dat de verplichting tot koop is aangegaan en de ontbindende voorwaarden zijn vervallen. Grondverkoop worden geregistreerd als gerealiseerde opbrengsten als de daadwerkelijke juridische overdracht van de grond heeft plaatsgevonden.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting voor de wethouders en de voorziening voor verliezen uit grondexploitaties zijn echter tegen contante waarde gewaardeerd.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Flottende passiva

De flottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is en die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, worden op grond van artikel 49 BBV geclassificeerd onder de overlopende passiva. In de toelichting op de balans is per uitkering van EU, Rijk en provincies met een specifiek bestedingsdoel het verloop gedurende het jaar van ontvangen voorschotbedragen in een overzicht weergegeven, conform artikel 52a BBV.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans is hierover nadere informatie opgenomen.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Personeelslasten

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt.

Algemene uitkering

Met betrekking tot de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling.

Omgevingsvergunningen

De opbrengsten uit omgevingsvergunningen worden verantwoord op het moment van aanvragen van de omgevingsvergunning. Op grond van de legesverordening zijn leges al opeisbaar op het moment van in behandeling nemen van de aanvraag tot beoordeling van een omgevingsvergunning.

Dividend

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen in het jaar dat het besluit tot uitkeren is genomen.

Toelichting op de balans: vaste activa

Immateriële vaste activa

Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief:

- Dit betreffen de voorbereidingskosten ten behoeve van de ontwikkeling van Wilderszijde.

Bijdragen aan activa van derden:

- In 2019 zijn er bijdragen gedaan in de grondkosten van de scholen De Zijde en Melanchton Berkroden.

Het verloop van de immateriële vaste activa in 2019 is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Investing	Desinvestering	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2019
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	676	650	0	0	1.326
Bijdragen aan activa van derden	9.321	1.745	0	167	10.899
Totaal	9.997	2.395	0	167	12.225

Materiële vaste activa

Specificatie van de materiële vaste activa:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Materiële vaste activa met economisch nut	154.065	156.233
Materiële vaste activa waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	27.276	26.789
Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	24.886	19.649
Totaal	206.227	202.671

Materiële vaste activa met economisch nut

Gronden en terreinen:

In 2019 heeft een afwaardering plaatsgevonden van de Laan van Koot met € 188.000

Onder de gronden en terreinen is de warme grond voor Wilderszijde opgenomen met een boekwaarde van € 33.121.943.

Bedrijfsgebouwen:

In 2019 is voor € 158.000 geïnvesteerd in Cultuurfabriek het spectrum, daarnaast is € 134.000 geïnvesteerd in de vervangende nieuwbouw voor de basisscholen PWA en Kwakel

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken:

- Dit betreft voor € 2,1 miljoen investeringen in de aanleg en renovatie van sportvelden binnen de gemeente.

Vervoermiddelen:

- In 2019 heeft vervanging van de vrachtwagen van de buitendienst plaatsgevonden.
- Daarnaast breidden wij het wagenpark van de buitendienst uit en vervingen diverse motorvoertuigen.

Machines, apparaten en installaties:

- we investeerden € 150.000 in de aanleg van zonnepanelen op de binnensport accommodaties;
- Daarnaast investeerden we € 480.000 voor de hardware benodigd voor TOP-werken.

Overige materiële vaste activa:

- We investeerden € 456.000 in diverse ICT toepassingen zoals de audiovisuele middelen en mobiele apparaten.
- We investeerden € 250.000 in speeltoestellen

Het verloop van de boekwaarde van de materiële vaste activa met economisch nut is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Investering	Desinvestering	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	52.818	0	188	0	0	52.630
Woonruimten	2	0	0	1	0	1
Bedrijfsgebouwen	91.974	294	0	5.556	0	86.712
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.085	2.133	0	734	63	10.420
Vervoersmiddelen	239	984	0	70	0	1.153
Machines, apparaten en installaties	1.211	656	0	147	0	1.720
Overige materiële vaste activa	904	714	0	191	0	1.427
Totaal	156.233	4.782	188	6.700	63	154.065

Materiële vaste activa waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

- In 2019 investeerden wij voor € 740.000 voor de inzameling van huishoudelijk afval;
- Wij investeerden voor € 718.000 in het vervangen/ vernieuwen van de riolering;
- Voor € 163.000 investeerden wij voor lijkbezorging en begraaftplaatsen.

Het verloop van de materiële vaste activa met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Investering	Desinvestering	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2019
Materiële vaste activa waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	26.789	1.620	0	1.133	0	27.276
Totaal	26.789	1.620	0	1.133	0	27.276

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut

Grond, weg en waterbouwkundige werken:

- De investeringen bestaan voornamelijk uit uit:
 - € 1,1 miljoen voor de Overpuurtse Polder;
 - € 1,8 miljoen voor aanpak Fietsveiligheid rotondes;
 - € 1,3 miljoen voor Reconstructie Anjerweg en Verlengen Hoogseweg;
 - € 0,7 miljoen voor renovatie centrum Berkel;
- De opbrengsten bestaan voornamelijk uit ontvangen subsidies voor het Verlengen van de Hoogseweg en Verlichting Landscheidingspark.

Machines, apparaten en installaties:

- Betreft met name de investering voor € 0,3 miljoen in de openbare verlichting..

Overige materiële vaste activa:

- Betreft investeringen in belijning, bebording en straatmeubilair voor € 0,2 miljoen

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Investering	Desinvestering	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	18.735	6.622	0	1.293	487	23.577
Machines, apparaten en installaties	546	405	0	26	0	925
Overige materiële vaste activa	368	156	0	140	0	384
Totaal	19.649	7.183	0	1.459	487	24.886

Financiële vaste activa

De kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen bestaan uit:

- Aandelen Stedin Holding N.V. (168.045 gewone aandelen van € 100 nominaal) en;
- Aandelen NV Bank Nederlandse Gemeenten (15.015 gewone aandelen van nominaal € 2,50).

Verkoop aandelen Eneco

Op 17 december 2019 besloot het college tot de verkoop van alle aandelen in Eneco Groep N.V. (hierna: Eneco) en op 30 januari 2020 stemde de raad in met de verkoop. In 2020 is deze verkoop onvoorwaardelijk geworden en zijn op 24 maart 2020 de aandelen Eneco formeel overgedragen door de gemeente Lansingerland aan Mitsubishi en Chubu.

De verkooptransactie is boekjaar 2020 verwerkt omdat de verkoop in 2020 onvoorwaardelijk is geworden. Deze verkooptransactie geeft wel een relevant ander beeld bij de balans(-verhoudingen) ultimo 2019. Om die reden is de verkoop van de aandelen Eneco vermeldt als Gebeurtenis na balansdatum.

De verkoopopbrengst voor Lansingerland bedraagt ruim EUR 137,5 miljoen en is in maart 2020 in één bedrag per bank ontvangen. De boekwaarde van de aandelen Eneco bedroeg nihil zodat de boekwinst op de verkooptransactie gelijk is aan het ontvangen bedrag. Dit betekent dat de liquide middelen in 2020 als ook het resultaat over het boekjaar 2020 toenemen met 137,5 miljoen..

De kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen bestaan uit:

- Maatschappelijk belang bouwkassen BSH
- Grootboek der Nationale Schuld

Leningen aan woningcorporaties

De gemeente heeft leningen verstrekt aan woningcorporatie 3B wonen voor de bouw en renovatie van woningen. Op deze leningen betaald de woningcorporatie jaarlijks rente en aflossing.

Overige langlopende leningen

De post overige langlopende leningen bestaat uit startersleningen, blijversleningen en lening aan de stichting Rotonde ..

Overige uitzettingen met een looptijd langer dan één jaar

De overige uitzettingen met een looptijd langer dan een jaar betreffen de belegde gelden voor wethouderspensioenen. De waarde van de participaties bedragen ultimo 2019 € 497.137 (2018: € 494.074)

Het verloop van de financiële vaste activa in 2019 is als volgt:

	Bedragen x € 1.000					
	Boekwaarde 31-12-2018	Investing	Desinvestering	Afschrijving / aflossing	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- Deelnemingen	606	0	0	0	0	606
- Overige verbonden partijen	17	0	0	0	0	17
Leningen aan:						
- Woningbouwcorporaties	3.339	0	0	174	0	3.165
Overige langlopende leningen	422	0	0	14	0	408
Overige uitzettingen met een looptijd van > 1 jaar	376	0	0	0	0	376
Totaal	4.761	0	0	188	0	4.572

Toelichting op de balans: vlottende activa

Vorraden bouwgronden

Specificatie voorraden bouwgronden:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Onderhanden werk / bouwgronden in exploitatie	101.796	130.730
Totaal	101.796	130.730

Bouwgronden in exploitatie

Voor de projecten Meerpolder, Centrum Berkel, De Tuinen en Landscheidingspark Horeca staat een deel van de voorziening opgenomen aan de passivazijde, omdat dat deel van de voorziening boven de huidige boekwaarde uitkomt.

Van de bouwgronden in exploitatie is het verloop in het boekjaar 2019 als volgt geweest:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Investering	Opbrengsten	Saldering voorziening	Winst- / verliesname	Boekwaarde 31-12-2019
Meerpolder	-1.079	851	2.017	0	0	-2.245
Centrum	5.996	1.452	10	-7.439	0	0
Westpolder/Bolwerk	74.018	4.385	8.648	-11.372	0	58.383
Oudeland	52.080	6.027	29.205	0	7.073	35.975
Berkelse Poort	-34	2	-73	0	-42	0
Rodenrijse Zoom	837	70	688	0	158	377
De Tuinen	9.961	227	852	-9.639	0	-303
Parkzoom	-5.660	1.497	2.981	0	2.072	-5.072
Leeuwenhoekweg	12.247	229	2.489	-6.879	0	3.108
Wilderszijde	15.826	676	3.637	-4.967	0	7.898
Scholen Boterdorp	51	-3	0	0	41	89
Groenzoom RvR	4.631	384	1.158	0	0	3.857
Landscheidingspark Horeca	60	19	350	0	0	-271
Subtotaal	168.935	15.817	51.962	-40.296	9.302	101.796

Ramingen per complex

De geraamde kosten, opbrengsten en eindwaarde per complex ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

	Te verwachten opbrengsten	Te verwachten kosten	Te verwachten financieringslasten	Te verwachten eindresultaat
Meerpolder	3.184	5.295	-120	254
Centrum	6.088	13.655	560	-15.565
Westpolder/Bolwerk	69.303	7.998	4.102	-12.555
Oudeland	77.509	28.240	-2.223	25.920
Berkelse Poort	0	0	0	-42
Rodenrijse Zoom	747	340	-25	956
De Tuinen	0	0	0	-9.639
Parkzoom	2.065	6.925	-299	3.377
Leeuwenhoekweg	3.542	421	432	-7.300
Centrum Bergschenhoek			0	0
Wilderszijde	23.549	15.225	1.056	-5.594
Scholen Boterdorp	265	48	-8	701
Groenzoom RvR	16.362	12.545	-40	-1
Landscheidingspark Horeca	0	756	1	-485

Toelichting op de ramingen per complex

De voorziening is op contante waarde (eindwaarde contant gemaakt tegen 2%).

De uitgangspunten zijn voor alle projecten gelijk:

- De kosten zijn onderbouwd met (civieltechnische) ramingen en planning inzet door middel van een plankostenraming;
- De inkomsten en fasering hiervan zijn onderbouwd met marktonderzoeken of sluiten aan bij contractuele afspraken met partijen;
- De rente is gebaseerd op de BBV-systematiek;

Risico's

De belangrijkste risico's die samenhangen met de grondexploitaties hebben betrekking op de planning, prijs en het programma. Voor de komende 4 jaar zijn de opbrengsten op een totaal van ca. € 141 miljoen geraamd, gemiddeld zo'n € 35,25 miljoen per jaar. Het al dan niet realiseren van deze opbrengsten is voor de grondexploitaties de grootste uitdaging. Het college stuurt dan ook actief op de realisatie van deze opbrengsten.

We sloten in 2019 diverse grondverkoopovereenkomsten voor de woningbouwlocaties waarin concrete afspraken zijn gemaakt over de momenten van afname en/of betaling. Ook voor de bedrijventerreinen sloten we in 2019 meerdere grondverkoopovereenkomsten. Met een uitgifte van ruim 11 hectare haalden we nagenoeg onze omzetdoelstelling voor 2019 voor de bedrijventerreinen. Ook sloten we voor ca. 3 ha aan betaalde reserveringsovereenkomsten die naar verwachting in 2020 of 2021 worden omgezet in grondverkoopovereenkomsten en vervolgens grondlevering. Hiermee is meer zekerheid verkregen over de productie in de komende jaren. Voor een deel is de markt te beïnvloeden, maar voor een ander deel ook niet. In de paragraaf Weerstandsvermogen zijn deze risico's nader toegelicht.

Planning bedrijfsterreinen

Binnen Lansingerland heeft de gemeente twee terreinen in ontwikkeling, waarvoor de gemeente 100% van het risico draagt: Oudeland in Berkel en Rodenrijs en Leeuwenhoekweg in Bergschenhoek. Daarnaast worden nog twee terreinen ontwikkeld gezamenlijk met de gemeente Zoetermeer: Bleizo en Hoefweg.

Het inschatten van een goede afzetraming voor de bedrijfsterreinen is vanwege de veelheid en omvang van locaties en de onzekere markt lastig. Daarnaast worden er in de praktijk zowel kleine als hele grote kavels uitgegeven. In 2018 is het onderzoek naar de (gemiddelde) uitgifteprognose van Oudeland geactualiseerd. De uitkomsten van dit onderzoek zijn qua fasering en prijsstelling in de grondexploitatie vertaald en gebruikt als basis. Daarnaast zijn de reeds gesloten overeenkomsten verwerkt in de grondexploitaties. Voor Leeuwenhoekweg zijn bijna alle kavels verkocht.

Geactualiseerde toelichting NEXT-route

Voor de ontwikkeling van het plangebied Westpolder/Bolwerk-West is in 2003 een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) gesloten met de ontwikkelcombinatie Westpolder-Bolwerk C.V. (OCW). Voor het eerst voor deelplan 3 hebben de gemeente en OCW binnen de kaders van de SOK hun afspraken zodanig ingevuld dat de gemeente haar kosten zal verhalen door middel van een financieel voorschrift bij de omgevingsvergunning. Op grond van dit financieel voorschrift zullen de woningkopers gehouden zijn het kostenverhaal aan de gemeente te voldoen. Alvorens deze afspraken zijn vastgelegd heeft de gemeente over de gevolgen voor de BTW-heffing hiervan bij de gemeente in 2014 afstemming gezocht met de Belastingdienst. De Belastingdienst heeft in 2014 vervolgens schriftelijk bevestigd dat de gemeente geen BTW is verschuldigd over het kostenverhaal op grond van het financieel voorschrift bij de omgevingsvergunning.

Eind 2016 heeft het Ministerie van Financiën, in vervolg op eerder overleg van dat Ministerie met de VNG, een brief gestuurd aan de VNG over de BTW-behandeling van exploitatiebijdragen. Deze brief van het Ministerie brengt het actuele beleid van de Belastingdienst tot uitdrukking ten aanzien van BTW-heffing over exploitatiebijdragen. Gezien dit beleid is het risico aanwezig dat de inspecteur daarin aanleiding ziet om zijn eerdere instemming uit 2014 in te trekken. Op grond van de (fiscale) rechtspraak zal de inspecteur alsdan aan de gemeente een redelijke overgangsperiode moeten bieden om (financiële) schade voor de gemeente te voorkomen.

De feitelijke situatie voor Westpolder/Bolwerk is een andere dan die welke in de brief van het Ministerie wordt beschreven. De gemeente is daarom van mening dat de brief van het Ministerie geen aanleiding betekent voor de inspecteur om terug te komen op zijn eerdere instemming met de door de gemeente voorgelegde - en door de inspecteur - akkoord bevonden handelwijze van partijen voor het hele plangebied Westpolder/Bolwerk (met ingang van deelplan 3).

Om elke (mogelijke) verkeerde beeldvorming op dit punt te voorkomen heeft de gemeente, conform de voorwaarden die door de Belastingdienst zijn gesteld, de Belastingdienst geïnformeerd over het vorenstaande. In november 2017 bevestigde de Belastingdienst de eerdere instemming uit 2014 en de daaraan verbonden voorwaarden. Daarnaast gaf zij aan akkoord te zijn met het na afronding van de grondexploitatie Westpolder/Bolwerk bepalen van de BTW-positie.

Bij de instemming van de Belastingdienst met de BTW-gevolgen ter zake van het kostenverhaal in het gebied Westpolder/Bolwerk is een voorwaarde opgenomen waaraan de gemeente moet voldoen. Als blijkt dat de gemeente de bijdrage toch niet (volledig) in rekening mocht brengen in samenhang met de omgevingsvergunning dan moet de gemeente de inspecteur daarover informeren. De inspecteur zal dan bezien of over het deel van de berekende bijdrage voor zover die de maximaal verhaalbare bijdrage overschrijdt alsnog BTW verschuldigd wordt.

Op basis van de gerealiseerde en nog te realiseren kosten en opbrengsten in de huidige grondexploitatie 2020 zou de indruk kunnen ontstaan dat zich een situatie aandient waarin de gemeente uiteindelijk een hogere exploitatiebijdrage zal berekenen dan het bedrag van de maximaal verhaalbare kosten. Of die situatie zich uiteindelijk ook daadwerkelijk zal voordoen is pas bekend op het moment dat de grondexploitatie van Westpolder/Bolwerk financieel wordt afgesloten, rekening houdend met de dan geldende bepalingen van de Wet ruimtelijke ordening.

Indien de Belastingdienst zich op het standpunt stelt dat alsnog BTW zal moeten worden voldaan over de hogere exploitatiebijdragen, dan zou het op basis van de huidige uitgangspunten van de grondexploitatie om circa € 2,87 miljoen aan BTW gaan. Hoewel wij goede aanknopingspunten zien dat heffing (gedeeltelijk) achterwege zal blijven en afrekening waarschijnlijk pas aan het eind van de exploitatieperiode Westpolder/Bolwerk zal plaatsvinden is voorzichtigheidshalve bij de waardering van de grondexploitatie Westpolder/Bolwerk met deze € 2,87 miljoen rekening gehouden.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Uitzettingen met een looptijd van ten hoogste één jaar:

Voor de overige vorderingen is een voorziening gevormd vanwege verwachte oninbaarheid van € 374.000, voor de debiteuren vanuit sociale zaken een voorziening van € 1.098.000 en voor de belastingdebiteuren een voorziening gevormd van € 61.000

	Bedragen x € 1.000	
	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Vorderingen op openbare lichamen	3.307	10.262
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	25.375	30.591
Overige vorderingen	5.428	4.624
Debiteuren Sociale Zaken	816	867
Totaal	34.926	46.344

Vorderingen openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen bestaan voor € 3.070.089 uit een vordering inzake BTW/BCF. De overige vorderingen hebben betrekking op Rijkswaterstaat, waterschappen, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen.

Schatkistbankieren

Op basis van de wet financiering decentrale overheden (wet Fido) is de gemeente verplicht om overtollige liquide middelen aan te houden in de schatkist. De gemeente is gerechtigd om een bepaald bedrag aan middelen buiten 's Rijks schatkist aan te houden. Gerekend over een heel kwartaal mag het op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden bedrag gemiddeld niet hoger zijn dan het drempelbedrag. Het drempelbedrag wordt bepaald op basis van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag minimaal € 250.000 bedraagt.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren:

Bedragen x € 1.000

Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1.106			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen				
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder drempelbedrag	1.106	1.106	1.106	1.106
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0
(1) Berekening drempelbedrag					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	147.516			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	147.516			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b) * 0,0075 of (4c) * 0,002 met een minimum van € 250.000	Drempelbedrag	1.106			
(2) Berekening kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	93.026	85.401	97.606	115.711
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) = (5a) / (5b)	Kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.034	938	1.061	1.258

Overige vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht.

Voor de overige debiteuren is per debiteur vastgesteld of er mogelijk sprake kan zijn van oninbaarheid. Wanneer sprake is van een verwachte oninbaarheid is een voorziening gevormd.

De invordering van gemeentelijke heffingen onroerende zaakbelasting, hondenbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing is met ingang van 1 januari 2013 uitbesteed aan het samenwerkingsverband SVHW. De verwachte oninbaarheid van deze vorderingen wordt door het SVWH bepaald. Door Deloitte accountants is een controleverklaring over de jaarverantwoording afgegeven. Wij zijn akkoord met de door Deloitte bepaalde voorziening.

Debiteuren Sociale Zaken

Voor de debiteuren Sociale Zaken zijn de volgende principes gehanteerd:

Alle debiteuren zijn individueel beoordeeld door de gemeente en is op individuele post vastgesteld of het bedrag van de vordering nog ontvangen kan worden. De debiteuren waarbij de verwachting is dat de vordering niet meer wordt ontvangen zijn voorzien.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Overige vorderingen	5.803	4.998
Debiteuren Sociale Zaken	2.111	2.320
Rijksdeel BBZ 75%	-197	-244
Voorziening dubieuze debiteuren SoZa	-1.098	-1.209
voorziening dubieuze debiteuren overig	-375	-374
Totaal	6.244	5.491

Liquide middelen

Specificatie van de liquide middelen:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Kassaldi	1	1
Banksaldi	1.002	1.860
Totaal	1.004	1.862

Overlopende activa

Specificatie van de overlopende activa:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	406	0
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.535	3.971
Totaal	2.941	3.971

Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen

Specificatie overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Vooruitbetaalde bedragen	541	154
Voorschotten Sociaal Domein	162	181
Door te belasten kosten	9	132
NTO Bijdragen van het Rijk	482	1.748
NTO Bijdragen van overige overheden	0	162
NTO Gelden (exclusief overheid)	1.342	1.594
Totaal	2.535	3.971

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel - Overige	31-12-2018	besteding	ontvangst	31-12-2019
subsidie MRDH Verlengde Hoogseweg	0	208	0	208
subsidie MRDH verlichting landscheidingspad	0	198		198
totaal	0	406	0	406

Toelichting op de balans: vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente Lansingerland bestaat uit de Algemene reserve, de bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat. De Algemene reserve is dat deel van het vermogen waar de gemeente vrij over kan beschikken. Het dient om financiële tegenvallers op te vangen. Daarnaast wordt het resultaat met de Algemene reserve afgewikkeld.

De verschillende bestemmingsreserves vormen een belangrijk onderdeel van het eigen vermogen. Kenmerkend voor deze categorie reserves is dat het hierbij gaat om door de raad geormerkte middelen. Dit betekent dat aan deze reserves specifieke bestedingsdoelen zijn gekoppeld. De bestemmingsreserves worden door de raad ingesteld. De raad heeft als enige orgaan de bevoegdheid de bestemming en de omvang van een reserve te wijzigen.

Specificatie van het eigen vermogen:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Algemene reserve	106.895	99.643
Bestemmingsreserves	8.711	10.000
Onverdeeld resultaat	-1.337	5.417
Totaal	114.270	115.060

Verloop reserves

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Bestemming resultaat 2018	Toevoeging 2019	Onttrekking 2019	Vrijval 2019	Boekwaarde 31-12-2019
Algemene reserve	99.643	5.417	13.699	11.865	0	106.895
Algemene reserve	99.643	5.417	13.699	11.865	0	106.895
Reserve Rekenkamer	28		0	0	0	27
Reserve Afronding Overbuurtsepolter	789		0	0	0	789
Reserve Baggeren	1.627		225	78	460	1.315
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	43		0	0	0	43
Reserve Overdracht schoolgebouwen	883		0	34	0	849
Reserve A.M.G. Schmidtpark	2.357		0	2.357	0	0
Reserve i.a.v. begraafplaats onderhoudsplan	125		0	125	0	0
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	876		0	0	0	876
Reserve Actieplan Omgevingswet	0		1.030	91	0	939
Reserve Nog te maken kosten afgesloten Grex-en	131		0	34	0	97
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	1.905		2.306	434	0	3.777
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	1.236		0	1.236	0	0
Bestemmingsreserves	10.000	0	3.561	4.389	460	8.711
Resultaat na bestemming	5.417	-5.417	-1.337	0	0	-1.337
Totaal	115.060	0	15.923	16.254	460	114.270

Algemene reserve

Aard/reden:

1. Het opvangen van onvoorziene uitgaven, voortvloeiende uit opkomende verplichtingen die niet rechtstreeks verband houden met de lopende exploitatie en uit calamiteiten;
2. Het opvangen van rekeningtekorten;
3. Het afdekken van begrotingstekorten, voor zover op basis van een meerjarenbegroting blijkt dat deze niet van structurele aard is.

Looptijd: onbeperkt.

Het resultaat na bestemming over 2018 wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

		Bedragen x € 1.000	
		In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019			99.643
	Boekwaarde afgesloten grondexploitaties		362
	Budgetoverhevelingen		-447
	Budgetoverhevelingen 2018		-240
	Budgetoverhevelingen 2019		841
	Extra afschrijving i.v.m. afboeken 'de Snip'		-1.709
	Instellen reserve Actieplan Omgevingswet		-1.030
	Resultaatbestemming 2018		5.417
	Tekorten grondexploitaties		-6.442
	Tussentijdse winstnemingen grondexploitaties		9.343
	Verlagen voorzieningen grondexploitaties		797
	Vrijval reserve Landscheidingspark		2.357
	Zomerrapportage 2019		-1.996
Totaal			106.895

Reserve rekenkamer

Aard/reden: Deze reserve is ingesteld als onderzoeksreserve voor de Rekenkamer Lansingerland.

Storting vindt plaats op grond van de verordening Rekenkamer Lansingerland.

Looptijd: onbeperkt

		Bedragen x € 1.000	
		In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019			28
	Toevoegingen		0
	Onttrekkingen		0
	Vrijval		0
Totaal			27

Reserve afronding Overbuurtsepolder

Aard/reden: Deze reserve is gevormd vanuit de reserve Projecten (bestemd) om de nog te maken kosten van afronding van de Overbuurtse Polder te kunnen opvangen.

Looptijd: 2021

Bedragen x € 1.000

	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		789
Toevoegingen		0
Onttrekkingen		0
Vrijval		0
Totaal		789

Reserve baggeren

Aard/reden: Deze reserve is gevormd om de onderhoudslasten ten behoeve van baggerwerkzaamheden evenredig over de tijd te kunnen verdelen.

Looptijd: onbeperkt

Bedragen x € 1.000

	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		1.627
Toevoegingen		225
Onttrekkingen		78
Vrijval		460
Totaal		1.315

Reserve tijdelijke huisvesting primair onderwijs

Aard/reden: Dekking van kosten (o.a. sloop tijdelijke huisvesting) gerelateerd aan de realisatie van algemeen primair onderwijs.

Looptijd: 2021

Bedragen x € 1.000

	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		43
Toevoegingen		0
Onttrekkingen		0
Vrijval		0
Totaal		43

Reserve overdracht schoolgebouwen

Aard/reden: Onderhoud aan schoolgebouwen opdat ze aan de schoolbesturen worden overgedragen. De bekostiging is noodzakelijk om aan onze wettelijke plicht uit de Wet op het primair onderwijs te voldoen om te voorzien in voldoende en adequate onderwijshuisvesting.

Looptijd: 2020

Bedragen x € 1.000		
	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		883
Toevoegingen		0
Onttrekkingen		34
Vrijval		0
Totaal		849

Reserve A.M.G. Schmidtpark

Aard/reden: De middelen in deze reserve worden ingezet voor de kwaliteitsoptimalisatie van het Landscheidingspark.

Looptijd: 2018

conform planning is deze reserve in 2019 opgeheven.

Bedragen x € 1.000		
	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		2.357
Toevoegingen		0
Onttrekkingen		2.357
Vrijval		0
Totaal		0

Egalisatiereserve afvalstoffenheffing

Aard/reden: Door het instellen van een egalisatiereserve wordt de afvalinzameling in combinatie met de afvalstoffenheffing een gesloten financieel circuit. Door egalisatie kunnen eventuele toekomstige tariefstijgingen en -dalingen worden gedempt.

Looptijd: 2019

in 2019 is het saldo van deze reserve gebruikt om een korting te verstrekking op de afvalstoffenheffing en hiermee het geld terug te geven aan de burgers van de gemeente.

Bedragen x € 1.000		
	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		1.236
Toevoegingen		0
Onttrekkingen		1.236
Vrijval		0
Totaal		0

Reserve iav onderhoud begraafplaats

Aard/reden: Deze reserve wordt als startkapitaal gebruikt bij het instellen van de voorziening begraafplaats-onderhoud, zodra het beheerplan is vastgesteld.

Looptijd: 2019

In 2019 zijn is het beginsaldo uit de reserve onttrokken conform het raadsbesluit.

Bedragen x € 1.000

	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		125
Toevoegingen		0
Onttrekkingen		125
Vrijval		0
Totaal		0

Reserve bovenwijkse voorzieningen

Aard/reden: Deze reserve is gevormd voor de aanleg van bovenwijkse voorzieningen zoals opgenomen in de Nota Bovenwijkse Voorzieningen. In de Najaarsnota 2017 is het doel van de reserve aangepast. Het doel van de reserve is dekking van de kapitaallasten die voortvloeien uit investeringen die zijn benoemd in het raadsvoorstel Fonds Bovenwijkse voorzieningen (BR1600121). Deze wijziging heeft plaatsgevonden op basis van de gewijzigde regelgeving omtrent de waardering van grondexploitaties en materieel vaste activa. Waar het in het verleden reserves in mindering gebracht mochten worden op grondexploitaties of investeringen is dit niet meer toegestaan. Enkel dekking van kapitaallasten vanuit reserves is toegestaan. Dit leidt er dan ook toe dat deze reserve is gevormd ter afdekking van de toekomstige kapitaallasten van investeringen in bovenwijkse voorzieningen.

Looptijd: 2023

Bedragen x € 1.000

	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		876
Toevoegingen		0
Onttrekkingen		0
Vrijval		0
Totaal		876

Reserve nog te maken kosten GREX

Aard/reden: Dekking voor nog uit te voeren werkzaamheden na afsluiting van de grondexploitaties.

Looptijd: onbeperkt

Deze reserve wordt ingezet voor de grondexploitaties die in 2018 en eerder zijn afgesloten en waarvoor nog kosten moeten worden gemaakt. voor de grondexploitaties welke vanaf 2019 worden afgesloten en waarvoor nog kosten dienen te worden gemaakt zal een restproject worden aangemaakt om de kosten uit te dekken. Deze wijziging in verwerking hangt samen met de gewijzigde notitie grondbeleid 2020 van de Commissie BBV

Bedragen x € 1.000

	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		131
Toevoegingen		0
Onttrekkingen		34
Vrijval		0
Totaal		97

Reserve groot onderhoud gemeentelijke gebouwen

Aard/reden: Dekking van cyclische onderhoudslasten van de gemeentelijke gebouwen.

Looptijd: onbeperkt

De toevoeging van € 2,3 miljoen betreft een jaarlijkse dotatie, conform begroting. De onttrekking aan de reserve is ter dekking van gemaakte kosten van groot onderhoud.

Bedragen x € 1.000

	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		1.905
Toevoegingen		2.306
Onttrekkingen		434
Vrijval		0
Totaal		3.777

Verloop voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen 2019 is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Toevoeging 2019	Onttrekking 2019	Vrijval 2019	Boekwaarde 31-12-2019
Voorziening Wethouders	4.236	972	201	0	5.007
Voorziening Afvloeiingsregeling personeel	425	0	343	0	83
Voorziening Planschade	2.840	0	2.778	62	0
Voorziening BIE verliezen grondexploitaties	4.255	3.927	0	772	7.410
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	11.756	4.899	3.322	834	12.499
Voorziening Riolerings	13.848	370	0	0	14.218
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	13.848	370	0	0	14.218
Totaal	25.604	5.269	3.322	834	26.717

Voorziening Wethouders

Aard/reden: Deze voorziening is gevormd voor toekomstige pensioen- en wachtgeldverplichtingen van (ex-) wethouders. De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks bepaald aan de hand van actuariële berekeningen en is opgenomen tegen contante waarde.

Door uitgekeerde pensioenen is de voorziening met een bedrag van € 201.000 afgenomen. Door daling van de rekenrente heeft een extra dotatie moeten plaatsvinden van € 972.000.

Bedragen x € 1.000		
	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		4.236
Actualisering toevoeging		972
Actualisering onttrekking		201
Vrijval/overdracht voorziening		0
Totaal		5.007

Voorziening Afvloeiingsregeling personeel

Aard/reden: Deze voorziening is gevormd vanwege de verplichting die is ontstaan door afvloeiingsregelingen met ex-medewerkers. per balansdatum dient nog 1 regeling te worden afgewikkeld. afwikkeling hiervan vindt plaats in het 1e halfjaar van 2020.

Bedragen x € 1.000		
	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		425
Actualisering toevoeging		0
Actualisering onttrekking		343
Vrijval/overdracht voorziening		0
Totaal		83

Voorziening Planschade

Bedragen x € 1.000		
	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		2.840
Actualisering toevoeging		0
Actualisering onttrekking		2.778
Vrijval/overdracht voorziening		62
Totaal		0

Voorziening BIE verliezen grondexploitaties

Voor een aantal complexen is, conform de verslaggevingsrichtlijnen, een voorziening opgenomen. Een verliesvoorziening voor een grondexploitatie moet voor zover mogelijk met de boekwaarde van de betreffende grondexploitatie worden gesaldeerd. Wanneer de voorziening hoger is dan de boekwaarde, is het restant van de voorziening dat kan niet worden gesaldeerd, aan de passiefzijde van de balans onder de voorzieningen gepresenteerd. Dit geldt voor de hieronder genoemde projecten.

Conform de beleidslijn zoals opgenomen in de nota Reserves en Voorzieningen 2016 wordt de vrijval van de verliesvoorziening bij de jaarrekening 2019 vóór resultaatsbestemming toegevoegd aan de algemene reserve.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Toevoeging 2019	Onttrekking 2019	Vrijval 2019	Boekwaarde 31-12-2019
Meerpolder	693	0	0	693	0
Centrum Berkel	3.139	3.802	0	0	6.941
De Tuinen	81	0	0	81	0
Landscheidingspark Horeca	341	125	0	0	466
Totaal	4.255	3.927	0	775	7.407

Voorziening riolering met specifieke besteding

Aard/Reden: Deze voorziening is gevormd voor het egaliseren van het resultaat op het product rioleringen. Middels de mutaties in deze voorziening wordt bereikt dat het resultaat aan het einde van het boekjaar nihil is

Bedragen x € 1.000

	In wijziging	Bedrag
Stand per 1 januari 2019		13.848
Actualisering toevoeging		370
Actualisering onttrekking		0
Vrijval/overdracht voorziening		0
Totaal		14.218

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De totale rentelast voor het boekjaar 2019 voor de vaste schulden bedraagt € 4.462.535 (2018: €5.533.682).

Bedragen x € 1.000

	Schuld per 31-12- 2018	Verstrekt in 2019	Aflossing in 2019	Schuld per 31-12- 2019
Leningen Bank Nederlandse Gemeenten	171.187	0	30.856	140.332
Leningen Nationaal Groenfonds	1.200	0	1.200	0
Leningen De Nederlandse Waterschapsbank N.V.	52.000	0	8.667	43.333
Waarborgsommen	44	5	0	48
Totaal	224.431	5	40.722	183.713

Toelichting op de balans: vlottende passiva

Vlottende passiva

Specificatie vlottende passiva

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	20.005	16.532
Overlopende passiva	18.838	18.708
Totaal	38.843	35.240

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Overige kasgeldleningen

De kasgeldlening is aangegaan om de liquiditeitsbehoefte op korte termijn te dekken. Aangezien er nog onvoldoende zekerheid was over de liquiditeitsbehoefte op langere termijn, is voor deze optie gekozen.

Overige schulden

De overige schulden hebben betrekking op nog te betalen facturen die grotendeels eind 2019 zijn ontvangen en waarvan de vervaldatum in 2020 is.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Overige kasgeldleningen	10.000	10.000
Overige schulden	10.005	6.532
Totaal	20.005	16.532

Overlopende passiva

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	13.473	12.817
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	5.335	5.852
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	30	39
Totaal	18.838	18.708

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Vooruitontvangen bedragen (exclusief overheid)	106	475
Betaling uitkering/WMO	439	495
Loonheffing	1.624	1.561
Nog te betalen bijdragen van het Rijk	288	0
Nog te betalen bijdragen van overige overheden	902	2.743
Nog te betalen gelden (exclusief overheid)	8.627	6.410
Nog te betalen vennootschapsbelasting	1	0
Waarborgsommen	944	732
Anterieure overeenkomsten	543	402
Totaal	13.473	12.817

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen te dekking van lasten van voorgaande begrotingsjaren

	Boekwaarde 31-12-2018	Ontvangen 2019	Uitgaven 2019	Boekwaarde 31-12-2019
Rijksbijdrage onderwijsachterstanden 2011-2018	351	0	-26	377
Rijksbijdrage onderwijsachterstanden 2019-2022	0	240	152	88
Rijksbijdrage geluidschermen N209 Voorbereiding	454	0	95	359
Rijksbijdrage geluidschermen N209 Bergschenhoek	1.228	0	0	1.228
Rijksbijdrage geluidschermen N209 Bleiswijk	962	0	0	962
Rijksbijdrage vbt-subsidie geluidhinderende beperking woningen N209	5	0	0	5
Rijksbijdrage subsidie geluidshinderende beperking Noordeindseweg	29	0	0	29
Rijksbijdrage subsidie geluidshinderende beperking Bergweg Zuid	18	0	0	18
Totaal Rijk	3.046	240	221	3.065
SRR-subsidie Fietspad Triangelpark Wilder	1.922	0	0	1.922
subsidie wilderszijde	0	10	0	10
SRR-subsidie Belevenisverbinding Noordas	172	0	10	162
SRR-subsidie Project Ontwikkeling Rodenrijs	32	0	32	0
Provincie bijdrage waterberging Vooraafschepolder	132	0	132	0
GR Groenzoom	142	0	0	142
SRR-convenant jeugdwerkloosheid	27	0	0	27
SRR-bijdrage project klimaatagenda	8	0	0	8
3D's Sociaal Domein	372	0	372	0
Totaal Overige Nederlandse overheidslichamen	2.806	10	546	2.270
Totaal	5.852	250	767	5.335

Overige vooruitontvangen bedragen

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Netto salarissen	3	19
Te betalen IKB	1	1
Te betalen premie reparatie 3e WW-jaar	29	14
Tussenrekening Bank/PIN-betalingen Burgerzaken	-2	5
Totaal	30	39

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen

Waarborgen en garanties

Het onderstaande totaalsaldo van gemeentelijke garantstellingen betreft de volledige garantstelling en komt niet geheel voor rekening van de gemeente. Voor het Garantiefonds WSW en SWS en de particuliere hypotheek is het gemeentelijk aandeel beperkt tot 50%.

Onder het Garantiefonds WSW vallen leningen voor meerdere corporaties, waarvan veruit de meeste betrekking hebben op Woningbouwvereniging 3B (€ 177,5 miljoen). Ook hiervoor geldt dat de gemeente voor 50% van dit bedrag garant staat.

Bedragen x € 1.000

Waarborgsommen en garantielingen	Primaire zekerheid	Secundaire zekerheid	Tertiaire zekerheid	Oorspronkelijk bedrag	Restant 31-12-2018	Restant 31-12-2019
Garantiefonds WSW	Woningbouwvereniging	WSW	Gemeente (50%)	193	191	177
Garantiefonds SWS	Sportvereniging	SWS	Gemeente (50%)	0	0	0
Hypotheek particulier	Particulier	WEW	Gemeente (50%)	3	2	2
Hypotheek personeel	Personeel	Gemeente (100%)	-	1	0	0
Onderwijsinstellingen	Instelling	Gemeente (100%)	-	56	40	45
Overige instellingen	Instelling	Gemeente (100%)	-	3	1	1
Totaal				255	234	225

Toelichting juridische geschillen

De gemeente is betrokken bij diverse juridische geschillen. Zo is sprake van enkele geschillen met leveranciers over de kwaliteit van geleverde werken en diensten.

De uitkomsten van deze geschillen zijn nog niet bekend. Afhankelijk van de uitkomsten kunnen deze leiden tot een instroom of uitstroom van middelen naar of van de gemeente. Op basis van de huidige feiten en omstandigheden is niet bekend of en zo ja met welke omvang dit plaatsvindt. Om deze reden is geen voorziening en/of vordering in de jaarrekening opgenomen gerelateerd aan juridische geschillen.

Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans bijkomende financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen:

Bedragen x € 1,-

Langlopende financiële verplichtingen	Looptijd	Einddatum	Jaarlijks lasten
Leaseovereenkomsten automatisering:			
Diverse printers/multifunctionals	61 maanden	30-11-2022	27.810
Lease-auto's:			
4x Nissan Leaf	36 maanden	30-11-2021	28.435
Huurovereenkomsten accommodaties			
Dienstencentrum Smitshoek	20 jaar	15-12-2019	66.351
Centrum Jeugd en Gezin, Noorderparklaan 2	15 jaar en 4 maanden	31-10-2025	34.158

Verplichtingen uit hoofde van de overeenkomsten voor doordecentralisatie

De gemeente heeft met twee stichtingen voor voortgezet onderwijs doordecentralisatie overeenkomsten gesloten. Uit hoofde van deze overeenkomsten is de gemeente verplicht jaarlijks een vergoeding aan de stichtingen te betalen voor de huisvesting.

Een deel van deze overeenkomsten gaat uit van een vast bedrag (€ 1.000) per leerling t/m 2019. Voor 2020 en verder vindt op grond van de overeenkomst bijstelling van de vergoeding plaats. Een ander deel van de overeenkomsten zorgt voor doorbetaling van het bedrag dat de gemeente per leerling krijgt voor huisvesting van het voortgezet onderwijs via de algemene uitkering.

Het jaarlijkse bedrag is dus afhankelijk van het aantal leerlingen VO. Op basis van de huidige prognoses van het aantal leerlingen VO gaat het t/m 2019 om circa € 3,1 miljoen per jaar. Dit bedrag is opgenomen in de meerjarenbegroting van de gemeente.

In de overeenkomsten zijn ook bepalingen opgenomen rondom de overgedragen scholen en onderliggende grond. Bij beëindiging van de onderwijsbestemming heeft de gemeente het eerste recht op terugkoop van de gebouwen en grond. Indien de gemeente besluit om niet van dit recht gebruik te maken heeft het schoolbestuur twee jaar de tijd om een andere koper te vinden. Lukt dit niet, dan is de gemeente op grond van de overeenkomst verplicht tot terugkoop van de gebouwen en grond. Terugkoop vindt plaats tegen de op het moment van terugkoop geldende WOZ-waarde van de betreffende objecten verminderd met de historische kostprijs van de door de gemeente gemaakte grondkosten.

Gebeurtenissen na balansdatum

Verkoop aandelen Eneco

Op 17 december 2019 besloot het college tot de verkoop van alle aandelen in Eneco Groep N.V. (hierna: Eneco) en op 30 januari 2020 stemde de raad in met de verkoop. In 2020 is deze verkoop onvoorwaardelijk geworden en zijn op 24 maart 2020 de aandelen Eneco formeel overgedragen door de gemeente Lansingerland aan Mitsubishi en Chubu.

De verkooptransactie is boekjaar 2020 verwerkt omdat de verkoop in 2020 onvoorwaardelijk is geworden. Deze verkooptransactie geeft wel een relevant ander beeld bij de balans(-verhoudingen) ultimo 2019. Om die reden is de verkoop van de aandelen Eneco vermeldt als Gebeurtenis na balansdatum.

De verkoopopbrengst voor Lansingerland bedraagt ruim EUR 137,5 miljoen en is in maart 2020 in één bedrag per bank ontvangen. De boekwaarde van de aandelen Eneco bedroeg nihil zodat de boekwinst op de verkooptransactie gelijk is aan de verkoopopbrengst.

Corona

De uitbraak van COVID-19 (corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen

Bijlagen

Single Information Single Audit (SiSa)

Single Information Single Audit (SiSa)

Single information, single audit (SiSa) betekent eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole, die voor alle belanghebbenden bruikbaar is. SiSa is de manier waarop medeoverheden (provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen) aan het Rijk of in enkele gevallen aan de provincie of aan gemeenten verantwoorden of en hoe ze de specifieke uitkeringen of het provinciaal middel hebben besteed.

Vóór 2006 moesten medeoverheden over iedere specifieke uitkering een aparte verantwoording en controleverklaring van de accountant inleveren. Nu worden specifieke uitkeringen verantwoord in de SiSa-verantwoording die onderdeel uitmaakt van de jaarrekening van de gemeente.

Een doelstelling van Single information en Single audit (SiSa) voor specifieke uitkeringen en vanaf 2015 in toenemende mate dus ook voor provinciale bijdragen, is het verminderen van de verantwoordings- en controlelasten voor gemeenten, provincies en hun samenwerkingsverbanden die zijn ingesteld op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Enerzijds door als Rijk en/of provincie per specifieke uitkering of financiële bijdrage minder verantwoordingsinformatie te eisen (door te sturen op hoofdlijnen) en anderzijds door minder diepgaande accountantscontrole op regelingniveau. SiSa gaat uit van de reguliere jaarrekening (inclusief controle) van gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen. Door de koppeling aan de jaarrekening(controle) zijn de afzonderlijke verantwoordingen per specifieke uitkering of relevante provinciale bijdrage en de controle daarop (met bijbehorende controleprotocollen) niet nodig.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020

OC W	D 8	Onderwijschters andenbeleid 2019-2022 (OAB) Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzale n (conform artikel 167 WPO)	
			Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	
			Indicatornumm er: D8 / 01	Indicatornummer: D8 / 02	Indicatornumm er: D8 / 03	
			€ 152.211	€ 0	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoording sinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterst andenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoording sinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterst andenbeleid
			Bedrag	Bedrag	Bedrag	Bedrag
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle R
			Indicatornumm er: D8 / 04	Indicatornummer: D8 / 05	Indicatornumm er: D8 / 06	Indicatornummer: D8 / 07
		1				

OC W	D 9	Onderwijsachters tandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Gemeenten	Correctie besteding 2018 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO).	Correctie besteding 2018 aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO).	Correctie besteding 2018 aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzale n (conform artikel 167 WPO).	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
				Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsin formatie		
				Aard controle R Indicatornumm er: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornumm er: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
				-€ 22.798	€ 0	€ 0	€ 348.374		
le n W	E 3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelij ke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoording sinformatie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterst andenbeleid.	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterst andenbeleid.	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoording sinformatie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterst andenbeleid.		
				Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.		
				Bedrag	Bedrag	Bedrag	Bedrag		
				Aard controle n.v.t. Indicatornumm er: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornumm er: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08		
le n W	E 3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelij ke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnu mmer en in de kolommen ernaast de verantwoording sinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddel en	

			Aard controle n.v.t. Indicatornumm er: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornumm er: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornu mmer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornu mmer: E3 / 06
		1	lenM/bsk- 2015/204042	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		2	lenM/bsk- 2015/204056	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikkingsnu mmer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsin formatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoording sinformatie	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsin formatie	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverant woording Ja/Nee
			Aard controle n.v.t. Indicatornumm er: E3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornumm er: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle R Indicatornu mmer: E3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornu mmer: E3 / 12
		1	lenM/bsk- 2015/204042	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		2	lenM/bsk- 2015/204056	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
SZ W	G 2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_g emeentedeel 2019 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornumm er: G2 / 01	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorz iening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschi kte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornumm er: G2 / 03	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorz iening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschi kte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvo orziening oudere en gedeeltelijk arbeidsonge schikte gewezen zelfstandige n (IOAZ) Aard controle R Indicatornu mmer: G2 / 05	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvo orziening oudere en gedeeltelijk arbeidsonge schikte gewezen zelfstandige n (IOAZ) Aard controle R Indicatornu mmer: G2 / 06
			€ 7.943.167	€ 297.420	€ 617.799	€ 2.489	€ 49.009	€ 0

			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07 € 79.582	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08 € 33.440	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09 € 0	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10 € 123.575	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11 € 0	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12 Ja
SZ	G	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2019 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01 € 22.538	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02 € 9.800	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03 € 8.046	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04 € 231.537	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05 € 16.095	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06 € 0
W	3		Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07 € 0	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08 € 0	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09 Ja			

V W S	H 4	Specifieke uitkering Sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommoda- ties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefe- ning en sportstimul- ering per project ten laste van Rijksmiddel- en	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddel- en
		Gemeenten	<i>Aard controle R. Indicatornumm- er: H4 / 01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornumm- er: H4 / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04</i>	<i>Aard controle R Indicatornu- mmer: H4 / 05</i>	<i>Aard controle R Indicatornu- mmer: H4 / 06</i>
			1 € 491.843	Buitensport	€ 168.730	€ 77.632	€ 91.098	
			2	Binnensport	€ 161.543	€ 53.143	€ 108.400	
			3	Mengpercentage	€ 14.553			€ 14.553
			Kopie projectnaam / nummer	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrag- e - automatisch ingevuld	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornumm- er: H4 / 07</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 08</i>	<i>Aard controle R Indicatornumm- er: H4 / 09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornu- mmer: H4 / 11</i>	
			1 Buitensport	168730	34,31%		€ 147.017	
			2 Binnensport	161543	32,84%			
			3 Mengpercentag- e	14553	2,96%			

Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Bedragen x € 1.000

(sub)taakvelden	Realisatie 2018		Begroting 2019		Realisatie 2019		Afwijking	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0.1 Bestuur	2.481	194	2.695	0	3.456	0	760	0
0.2 Burgerzaken	2.643	1.227	2.823	732	2.907	883	84	152
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	222	338	318	6	323	806	5	800
0.4 Overhead	14.669	176	15.112	29	15.383	17	271	-12
0.5 Treasury	5.608	8.772	4.603	7.811	4.557	8.387	-46	577
0.61 OZB woningen	390	8.946	387	8.367	388	8.362	2	-5
0.62 OZB niet-woningen	0	5.945	0	5.989	0	5.917	0	-72
0.64 Belastingen overig	0	536	0	544	0	537	0	-8
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	61.208	0	66.053	0	66.151	0	99
0.8 Overige baten en lasten	453	0	-179	264	343	270	522	6
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	5	0	5	0
0.10 Mutaties reserves	11.880	7.565	5.895	11.458	16.272	15.726	10.377	4.269
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	5.417	0	320	0	-1.337	0	-1.656	0
Hoofdtakveld: 0	43.765	94.906	31.974	101.252	42.298	107.057	10.324	5.805
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.227	44	3.311	42	3.317	53	6	10
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.189	50	1.710	66	1.553	62	-157	-3
Hoofdtakveld: 1	4.415	94	5.021	108	4.870	115	-151	7
2.1 Verkeer en vervoer	8.529	1.070	9.477	634	9.618	786	141	152
2.2 Parkeren	78	2	78	0	79	0	1	0
2.5 Openbaar vervoer	5	0	65	0	12	0	-53	0
Hoofdtakveld: 2	8.613	1.072	9.620	634	9.709	786	89	152
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	25.842	29.383	152	92	31.881	38.965	31.729	38.873
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	162	176	195	175	204	175	8	-1
3.4 Economische promotie	529	19	599	23	1.007	445	409	421
Hoofdtakveld: 3	26.533	29.578	946	291	33.092	39.585	32.146	39.294
4.1 Openbaar basisonderwijs	404	7	360	0	328	1	-32	0
4.2 Onderwijshuisvesting	5.913	201	6.382	246	5.890	253	-491	8
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.503	369	1.596	317	1.332	207	-264	-110
Hoofdtakveld: 4	7.819	577	8.337	563	7.550	461	-787	-103
5.1 Sportbeleid en activering	38	2	178	0	176	0	-3	0
5.2 Sportaccommodaties	4.953	2.675	5.048	2.572	5.272	2.896	224	324
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	398	3	482	0	435	1	-48	0
5.4 Musea	16	0	16	0	16	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	55	0	73	0	66	0	-8	0
5.6 Media	749	0	848	0	852	0	3	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.818	259	5.689	229	5.464	154	-226	-76
Hoofdtakveld: 5	11.026	2.939	12.336	2.801	12.280	3.050	-56	249
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.347	76	11.259	48	10.579	74	-680	25
6.2 Wijkteams	502	0	0	0	294	0	294	0
6.3 Inkomensregelingen	11.573	8.658	11.221	8.807	11.540	8.880	320	73
6.4 Begeleide participatie	274	0	275	0	304	0	29	0
6.5 Arbeidsparticipatie	1.120	70	1.471	1	1.390	2	-81	1
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	640	0	949	0	875	0	-74	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	4.926	315	5.177	229	5.442	238	265	9

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	9.777	0	11.477	1	12.992	1	1.515	0
Hoofdtakveld: 6	36.159	9.119	41.828	9.086	43.415	9.195	1.588	109
7.1 Volksgezondheid	940	43	325	3	342	0	17	-3
7.2 Riolering	4.648	6.252	5.087	6.434	4.843	6.386	-245	-49
7.3 Afval	5.167	4.806	5.284	5.004	5.445	4.785	161	-220
7.4 Milieubeheer	2.361	144	2.677	243	2.489	103	-188	-140
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	226	247	219	212	272	244	54	32
Hoofdtakveld: 7	13.342	11.491	13.592	11.896	13.391	11.517	-201	-379
8.1 Ruimtelijke ordening	3.842	74	1.991	72	3.068	1.506	1.077	1.434
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	45.279	48.351	26.614	25.462	29.028	25.352	2.414	-109
8.3 Wonen en bouwen	2.446	5.037	2.412	2.507	2.300	2.378	-112	-130
Hoofdtakveld: 8	51.566	53.462	31.018	28.041	34.396	29.236	3.379	1.195
Eindtotaal	203.238	203.238	154.672	154.672	201.001	201.001	46.329	46.329

Toelichting

Vanaf 2017 zijn wij verplicht om een overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per takveld op te nemen. Deze bijlage valt ook onder de accountantscontrole. Het BBV bevat geen artikelen waarin vorm en inhoud van dit in de jaarrekening op te nemen overzicht is uitgewerkt. Wel is in artikel 66 BBV aangegeven aan welke eisen de uitvoeringsinformatie ten aanzien van de takvelden moet voldoen en wordt verwezen naar een ministeriële regeling. Deze ministeriële regeling is de Regeling vaststelling takvelden en verstrekking lv-3. In deze regeling is een overzicht van de voor de uitvoeringsinformatie te gebruiken takvelden opgenomen. Hoewel de regels voor de uitvoeringsinformatie formeel niet van toepassing zijn op de jaarrekening, ligt het voor de hand om het overzicht takvelden in de jaarrekening (zoals bedoeld in artikel 24 lid 3d BBV) op dezelfde wijze in te richten en toe te lichten als voorgeschreven in artikel 66 voor de uitvoeringsinformatie.

Toelichting verdelingsprincipe

In onze gemeente is de programma indeling leidend voor de opbouw van de begroting. De takvelden zijn daardoor verdeeld over de programma's conform de inhoud van het desbetreffende programma.

Overheveling incidentele budgetten

Budgetoverheveling 2019

In de Programmabegroting 2019 zijn, naast een groot aantal structurele jaarlijks terugkerende budgetten, ook budgetten opgenomen voor specifiek benoemde incidentele projecten naar aanleiding van opgelegd rijksbeleid en gemeentelijke politieke besluitvorming. Niet in alle gevallen worden deze incidentele budgetten geheel aangewend in het betreffende jaar. Bijvoorbeeld omdat de geplande activiteiten nog niet, of slechts gedeeltelijk, zijn gerealiseerd.

De geschetste situatie doet zich ieder begrotingsjaar in bepaalde mate voor. Het wordt van belang geacht om het niet bestede deel van de incidentele budgetten naar het volgende begrotingsjaar over te hevelen, zodat budget beschikbaar blijft om de noodzakelijk en urgent geachte activiteiten te kunnen uitvoeren. onderstaand zijn de budgetten weergegeven die na de reeds gedane budgetoverhevelingen bij de slotwijzigingen nog resteren.

Bedragen x € 1,-

Budgetoverhevelingen 2019			
Programma	Nr.	Omschrijving	Bedrag
3. sport en cultuur	1	Wijkgericht werken Vogelbuurt	27.000
6. Lansingerland ontwikkelt	2	Vervangen dak Leeuwerik	58.000
6. Lansingerland ontwikkelt	3	Instellen reserve duurzaamheid	261.000
7. Grondzaken	3	Overdracht openbaar gebied Prisma	38.000
	5		
Totaal voorstel budgetoverhevelingen Jaarrekening 2019			384.000

X

X

Rapportage Interbestuurlijk Toezicht

Format Rapportage Interbestuurlijk Toezicht

Financiën	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		De begroting 2020 is structureel in reëel in evenwicht. De begroting 2020 toont een begrotingsoverschot van 1,049 mio. Ook de meerjarenraming 2021-2024 is structureel en reëel in evenwicht. (2021 een overschot van 0,935 mio, 2022 een tekort van 0,567 mio en 2023 een overschot van 0,439 mio.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee		
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Omgevingsverordening Zuid-Holland (artikel 14.2 Omgevingsverordening)		Al onze bestemmingsplannen voldoen aan de verordening ruimte	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee		
Omgevingsrecht Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.		Op 2 juli 2019 heeft het college het Uitvoeringsprogramma VTH 2019 vastgesteld en de evaluatie over 2018. Daarnaast stelde zij tegelijkertijd geactualiseerd meerjarenbeleid vast voor de Toezicht- en handhavingstaken en voor Vergunningverlening. Op 8 juli zijn deze stukken ter kennisname aangeboden aan de Raad. Per abuis heeft de Provincie hier geen mededeling van ontvangen.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee		
Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten		We hebben een Erfgoedcommissie. Opgebouwd conform de vastgestelde erfgoedverordening 2016 m.b.t. deskundigheid.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee		
Archief- en informatiebeheer		TOELICHTING	
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde		In mei vindt er de tweejaarlijkse inspectie van ons archief- en informatiebeheer plaats. De conceptrapportage geeft al aan dat de kwaliteit van voldoende niveau is. Naast het beheren van de informatie in het documentmanagementsysteem Corsa wordt momenteel ook de inrichting van het archief- en informatiebeheer in het Zaaksysteem geregeld. Andere nieuwe ontwikkelingen op dit gebied hebben in 2019 niet plaatsgevonden. Wel zijn de bouwvergunningen van de voormalige gemeente Bleiswijk, periode 1949-2006, bewerkt, waardoor deze volledig voldoet aan de eisen die de Archiefwet stelt aan de goede, geordende en toegankelijke staat. Daarna zijn deze aan het Stadsarchief in Rotterdam overgedragen.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee		
Huisvesting Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Voorsprong per 1 januari van het verantwoordingsjaar	-1
		Fase interventieladder op 1 januari	informer en valideren
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	21
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	39

		achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	7
		Fase interventieladder op 1 juli	informereren en valideren
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	21
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	29
		Voorsprong per 31 december van het verantwoordingsjaar	-1
		Fase interventieladder op 31 december	informereren en valideren
		Toelichting	
		2019 een succesvol jaar, vanuit een achterstand het jaar begonnen en omgebogen naar een voorsprong.	
Is er reden voor extra aandacht?	Nee		

Verplichte BBV indicatoren

Verplichte BBV indicatoren

#	Taakveld	Indicator	Waarde	Periode
1.	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	6,49 FTE per 1.000 inwoners	2019
2.	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	5,63 FTE per 1.000 inwoners	2019
3.	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	€ 629,85 per inwoner	2019
4.	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	14,10% van totale loonsom + externe inhuur	2019
5.	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	9,57% van de totale lasten	2019
6.	1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	91 per 10.000 inwoners	2019
7.	1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	1 per 1.000 inwoners	2018
8.	1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	2,8 per 1.000 inwoners	2018
9.	1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	1,7 per 1.000 inwoners	2018
10.	1. Veiligheid	Vernieling	3,6 per 1.000 inwoners	2018
11.	3. Economie	Funciemenging	53,20%	2019
12.	3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	139,7 per 1.000 inwoners (15-65 jr)	2019
13.	4. Onderwijs	Absoluut verzuim	0,2 per 1.000 leerlingen	2017
14.	4. Onderwijs	Relatief verzuim	31 per 1.000 leerlingen	2018
15.	4. Onderwijs	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	1,10%	2018
16.	5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	40,10%	2016
17.	6. Sociaal domein	Banen	693,5 per 1.000 inwoners (15-65 jr)	2019
18.	6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	1,00%	2018
19.	6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	3,00%	2018
20.	6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	72,70%	2018
21.	6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	1,00%	2018
22.	6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	181,3 per 10.000 inwoners	2019
23.	6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	18,5 per 1.000 inwoners (15-65jr)	2018
24.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	8,6% van alle jongeren (tm 18 jr)	2019
25.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	0,60%	2019
26.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	0,20%	2019
27.	6. Sociaal domein	Clënten met een maatwerkarrangement WMO	34 per 1.000 inwoners (15-65jr)	2019
28.	7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	186kg per inwoner	2018
29.	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	7,50%	2018
30.	8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	318.000	2019
31.	8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	18,8 per 1.000 woningen	2019
32.	8. Vhrosv	Demografische druk	76,60%	2019
33.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	74300,00%	2019
34.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	78000,00%	2019

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (peildatum 3 september 2019)